

"Революцията на една сламка"

(Въвеждане в натуралното земеделие)
книга от Масанобу Фукуока
1975г.

Съдържание

1. Увод
2. Глава I
 1. Погледнете тези житни полета
 2. Съвсем нищо
 3. Завръщане на село
 4. Път към метода "нищо не правене"
 5. Завръщане към източника
 6. Защо натуралното земеделие не е получило широко разпространение
 7. Човечеството не познава Природата
3. Глава II
 1. Четири принципа на натуралното земеделие
 2. Културните растения сред плевелите
 3. Земеделие и слама
 4. Отглеждане на ориза в сухо поле
 5. Плодните дървета
 6. Почвата в плодната градина
 7. Отглеждане на зеленчуци като диви растения
 8. Можем ли да се откажем от химикалите?
 9. Ограниченията на научния метод
4. Глава III

1. От гледна точка на фермера
 2. Прости средства за решаване на сложните проблеми
 3. Плодовете на тежките времена
 4. Търговия с натуралните продукти
 5. Комерсиалното земеделие ще претърпи поражение
 6. В чия полза са изследванията?
 7. Какво е човешката храна?
 8. Милосърдният край на ечемика
 9. Просто следвай природата и всичко ще бъде добре
 10. Различни школи за натуралното земеделие
5. Глава IV
1. Заблудите относно храната
 2. Мандала на натуралната храна
 3. Култура на хранене
 4. Живот за единия хляб
 5. Общи принципи на храненето
 6. Храна и земеделие
6. Глава V
1. Глупостта се нарежда под находчивостта
 2. Кой е глупак?
 3. "Аз бях роден, за да ходя на детска градина"
 4. Плаващите облаци и илюзията на науката
 5. Теория на относителността
 6. Село без война и мир
 7. Революцията на една сламка

Увод

В своята ферма, разположена близо до малко селце на остров Шикоку в Южна Япония, Масанобу Фукуока създава метод за натурално водене на фермерско стопанство, който би могъл да върне назад деградационните тенденции в съвременното земеделие. Натуралното стопанство не се нуждае нито от машини, нито от отровни химикали и е нужно минимално плевене. Г-н Фукуока не оре почвата и не използва компост. Той не залива с вода оризовите си полета през вегетационния период, както е възприето да се прави в течение на много векове на Изток и в цял свят. Почвата в неговите ниви остава неорана в течение на повече от двадесет и пет години и при това получава добиви, сравними с добивите на най-продуктивните японски ферми. Неговият метод на обработване на почвата се нуждае от много по-малко труд, от който и да е друг метод. Той не причинява замърсяване на околната среда и не се нуждае от използване на изкопаеми горива.

Когато за пръв път чух разкази за г-н Фукуока, се отнесох скептично към тях. Нима е възможно да се получават ежегодно, високи добиви ориз и зимни зърнени култури като просто се разхвърлят семена по повърхността на неразораното поле? Тук навярно се крие нещо повече.

В течение на няколко години аз живях с група приятели във ферма на планинските хълмове северно от Киото. Прилагахме традиционните методи на японско земеделие, отглеждане на ориз, ечемик, ръж, соя и различни зеленчуци. Пристигащите посетители на фермата, често говореха за работата на г-н Фукуока. Никой от тези хора не беше живял достатъчно дълго време в неговата ферма, за да изучи подробно техниките му, но техните разговори бяха възбудили любопитството ми. Всеки път, когато в работата ни се появяваше пролука, аз пътувах из другите части на страната, установявайки се във ферми и общини като вземах участие в тяхната работа. В едно такова пътуване аз посетих фермата на г-н Фукуока, за да се докосна сам до работата на този човек и да я проуча.

Не помня точно какъв си го бях представял, но след като бях слушал толкова много за този велик учител, бях удивен, да видя, че е облечен и обут като средния японски фермер. Но рядката прошарена брада, живата му природа и поведение му придаваха до голяма степен вид на необикновен човек.

При това първо посещение аз останах във фермата на г-н Фукуока няколко месеца, работейки на нивите и в цитрусовата градина. Там в глинобитни хижи, по време на вечерните дискусии със студентите и работниците на фермата, методът на г-н Фукуока и лежащата в неговата основа философия ми станаха понятни.

Градината на г-н Фукуока е разположена по склоновете на хълмовете, от страната на залива Матсуяма. Това е "планината", където живеят и работят неговите студенти. Много от тях са пристигнали така, както и аз, с раница на гръб, без да подозират какво ги очаква тук. Те остават за няколко дена или седмици, след което потеглят отново към долината. Но обикновено има една основна група, състояща се от четири пет човека, които живеят тук около година. В изтеклите години много хора, мъже и жени, са преминали оттук, за да останат и поработят известно време. Липсват съвременни удобства, питейна вода се носи с ведре от извора, храната се готви на открито огнище с дърва, а вечерно време хижите се осветяват със свещи и газени лампи. От планината се снабдяват с диви треви и зеленчуци. Рибата и мекотелите могат да се наловят в близкия ручей, а морски водорасли да се съберат във вътрешното море на няколко мили от тук.

Работата е различна в зависимост от времето и сезона. Работният ден започва около осем, един час обедна почивка (два или три часа в летните горещини) студентите се връщат от работа в хижите си по залез слънце. Освен селскостопанските работи има и ежедневни задължения: носене на вода, сечене на дърва, хранене на кокошките и събиране на яйца, готвене на храната, стопляне на вода за миене, грижи за пчелите и козите, ремонтване а понякога строене на нови хижи и приготвяне на "мисо"(соева паста) тофу(соева извара).

Г-н Фукуока отделя 10 000 иени (около 35 долара) на месец за разходи на общността. По-голяма част от тази сума отива за покупки на соев сос, растително масло и други необходими продукти, които не е практично да се произвеждат в малки количества. Студентите трябва да удовлетворяват останалите си нужди с културите, които отглеждат, ресурсите на окръжаващата среда използвайки своята изобретателност. Г-н Фукуока умишлено поставя своите студенти при такъв полупрIMITИВЕН начин на живот. Сам той е живял така в течение на много години, тъй като смята, че този начин на живот развива интуицията, необходима, за да се води фермерско стопанство по неговия натурален метод.

В областите на Шикоку, където живее Фукуока, оризът се отглежда по крайбрежните равнини, а цитрусовите – върху окръжаващите ги хълмове. Фермата на г-н Фукуока включва оризови полета с площ 0,5 ха и мандаринови градини на площ от 5 ха. Такава ферма ще се стори на западния фермер малка, но тъй като цялата работа се върши с традиционните японски ръчни оръдия на труда, то е нужно не малко усилие, за да бъде обработена такава малка площ.

Г-н Фукуока работи заедно със студентите в нивите и градината, но никой не знае точно кога ще посети едно или друго работно място. Той изглежда притежава способността да се появява в това време, когато студентите най-малко го очакват. Енергичен е и винаги с охота обяснява едно или друго. От време на време той събира студентите заедно, за да обсъдят работата която вършат, понякога им подсказва начин, с помощта на който тя може да се свърши по-бързо и леко. В други случаи разказва за жизнения цикъл на плевелите или причинителя на гъбно заболяване при плодните дървета, а понякога прави отклонение, за да припомни и разкаже случай от своята фермерска практика. Заедно с обясненията на своята техника, г-н Фукуока предава също и основите на селскостопанското майсторство. Той подчертава важността на грижливото отношение към оръдията на труда и никога не престава да демонстрира техните възможности.

Ако новодошлият мисли, че "натурално стопанство" означава, че всичко става от само себе си по естествен път, при което той само седи и наблюдава, то г-н Фукуока скоро му показва, че "натуралното стопанство" се нуждае от огромно количество знания и работа. Ако говорим буквално, то единственото "натурално" стопанство е ловът и събирането на естествена храна. Отглеждането на селскостопански култури, е следващата културна степен, нуждаеща се от знания и постоянни усилия. Главната особеност на метода на г-н Фукуока се състои в това, че той води своето стопанство по пътя на коопериране с природата, без да се опитва да я покори или подобри, откъдето и названието на неговият метод, "натурален", тоест естествен или природен.

Много посетители идват във фермата само за следобедите и г-н Фукуока търпеливо им показва своето стопанство. Привична картина е да го видите бодро изкачващ се по планинската пътека, със запъхтяна след него група от 10-15 посетители. Но не винаги е имало толкова много хора тук. В годините, когато е разработвал своя метод, контактите на г-н Фукуока с когото и да е извън пределите на селото са били много малки.

Още като младеж г-н Фукуока напуска родния си дом и заминава за Йокохама, за да стане микробиолог. Там той става специалист по растителни болести и в продължение на няколко години работи в лаборатория, като митнически селскостопански инспектор. Именно по това време, като 25 годишен младеж, г-н Фукуока достига до прозрението, което оформя основата на работата му, станала негова жизнена задача, и тема на тази книга, "Революцията на една сламка". Той изоставя работата си в митницата и се завръща в родното си село, за да изпита върху своите ниви жизнеспособността на идеите си.

Основната идея му се явява веднъж, когато случайно минавал край стара нива, обработвана дълги години и впоследствие запусната. Там той вижда здрави оризови растения, пробиващи и показващи се през оплетени треви и плевели. От този момент той спира да залива с вода оризовите си полета. Спира и сеитбата на ориза напролет като вместо това засява семената наесен направо върху повърхността на почвата, както те биха се самозасявали по естествен път, просто падайки на повърхността на почвата от зрелите метлици. Вместо да унищожават плевелите с помощта на оран и обработки на почвата, той се научава да контролира числеността им чрез поддържане на повече или по-малко постоянен покров от бяла детелина и мулчиране с оризова и ечемичена слама. Убеждавайки се, че тези условия благоприятстват развитието на културните растения, г-н Фукуока се стремял, колкото се може по-малко да се меси в живота на растителните и животинските съобщества в своите ниви и поля. Понеже много западни фермери не са запознати със сеитбооборота на ориза и зимните зърнено житни култури и тъй като г-н Фукуока в книгата си "Революцията на една сламка" отделя много място на технологията за отглеждане на ориза, може би ще е полезно да се кажат няколко думи за традиционното японско земеделие.

В древността оризовите семена просто са били разпръсвани по наводнени речни долини през сезона на мусоните. С течение на времето в долините на реките започнали да правят тераси за задържане на водата след края на сезонния разлив. В съответствие с традиционния метод, използван до края на Втората Световна Война, оризовите семена са били засявани в грижливо приготвен питомник. Компоста и торта са разхвърляли по полето, което впоследствие заливали, а след оранта почвата в питомника придобивала консистенция на грахова супа. Когато младите растения достигали височина около 20 см., ръчно ги пресаждали в полето. Опитен фермер може да засади до 0,13 ха, но почти винаги тази работа се е вършела от много хора, работещи заедно.

След пресаждането на ориза правели леки междуредови обработки, при нужда плевели ръчно и често мулчирали. В продължение на три месеца полето било покрито с вода, слой вода над почвената повърхност достигал 2,5 см. а понякога и повече. Жънели ръчно със сърпове. Ориза връзвали на снопи за няколко седмици и го окачвали да се суши преди овършаването с дървени или бамбукови пръти. От пресаждането до прибирането на реколтата всеки сантиметър от полето бил най-малко четири пъти обработен на ръка. След жътвата на ориза изоравали нивата а почвата оформяли на плоски гребени, широки приблизително 0,5 м., разделени с дренажни бразди. Ръжените и ечемични семена разпръсвали по повърхността и заоравали в почвата. Такъв сеитбооборот е бил възможен само при добро планиране на работата и постоянна грижа за осигуряване на земята с органични торове и важни хранителни вещества. Интересно е да се отбележи, че използвайки традиционния метод, японските фермери отглеждали ориз и зимни зърнено житни всяка година на едно и също място в продължение на столетия без това да снижи почвеното плодородие.

Признавайки многото ценни качества на традиционния метод, г-н Фукуока допуска, че в него са включени и операции, които би могло да не се правят. Той говори за своя метод като за метод на "нищо не правене" и смята, че използвайки го, даже и "неделният фермер" може да отгледа достатъчно храна за семейството си. Обаче, той не иска да каже, че методът му изключва всякакво усилие. Неговата ферма се основава на точната работа на полските работници. Всичко, което се прави, трябва да бъде направено

своевременно и с разбиране. Ако фермерът е решил, че на този участък земя трябва да расте ориз или зеленчуци и е засял семената, това означава, че той е поел отговорността за този участък земя. Да разрушиш природата и след това да я запуснеш това е безотговорно и пагубно.

Есента г-н Фукуока разпръсква семена от ориз, бяла детелина и зимни житни растения едновременно на едно поле и ги покрива с дебел слой оризова слама. Ечемикът (или ръжта) и детелината поникват веднага, оризовите семена се намират в покой до пролетта.

Докато зимните зърнени култури растат и зреят в по-ниските полета, градините по склоновете на хълмовете са център на активна работа. Прибирането на цитрусовите плодове продължава от средата на ноември до април.

Ръжта и ечемика се прибира през май и се разстила да просъхне за 7-10 дена. След това се овършават, отвяват и събират в чували на сухо място за съхранение. Сламата се разстила на полето, като мулч. Водата се задържа в полето за късо време, в периода на юнските мусонни дъждове, за да отслаби детелината и плевелите и да даде възможност на ориза да прорастват през сламеното покритие. След изпускането на водата от полетата, детелината се оправя и разраства под покрива на ориза. От този момент до прибирането на реколтата (за традиционния фермер, това е време на напрегнат труд) единствената работа на полето на г-н Фукуока е подържането в ред на дренажните канавки и тесните пътеки между полетата. Ориза се прибира през октомври. Снопите се окачват за просъхване и след това се овършават. Есенната сеитба приключва когато ранните сортове мандарини узряват и са готови за беритба. Г-н Фукуока получава от 50 - 58 ц./ха ориз (1амер.центнер\~45кг.). Този добив е приблизително равен на добива, получаван с използването на химикали или по традиционния метод в съседните стопанства. Добивът от зимни житни от нивите на г-н Фукуока често е по-голям от този на съседите му, използващи промишления метод със засяване в почвата на зимните житни култури.

И трите метода (натуралният, традиционният и химическият) дават сравними добиви, но значително се различават по въздействието си върху почвата. Почвата в полята на г-н Фукуока с всеки сезон става по-добра. В продължение на последните двадесет и пет години до сега, откакто е прекратил орането на почвата, постоянно се увеличава плодородието в неговите ниви, подобрява се структурата и влагоемкостта на почвата. При традиционния метод плодородието на почвата в течение на много години остава на постоянно ниво. Добивът, получен от фермера, е право пропорционален на количеството компост и тор, които той внася в почвата. При химическия метод почвата става безжизнена и нейното естествено плодородие за кратко време се разрушава.

Едно от големите преимущества в метода на г-н Фукуока се състои в това, че оризът може да се отглежда без да се наводняват полетата през целия вегетационен период. Малко са тези, които биха си представили такава възможност. Все пак това е факт и г-н Фукуока потвърждава, че при този способ оризът расте по-добре. Неговият ориз има здраво стъбло и дълбока коренова система. Старият сорт, богат на глутен, който той отглежда, дава 250-300 зърна от едно растение.

Използването на мулч увеличава влагоемкостта на почвата (влагозадържането). На много места натуралният метод може напълно да премахне проблема с напояването. По такъв начин, оризът и другите високодобивни култури могат да се отглеждат в райони, които по-рано са се считали непригодни за тях. Стръмните склонове и други неудобни терени могат да се култивират без страх от ерозия. Натуралният метод позволява да се върне плодородието на почвите, изтощени от неправилна обработка и химикали.

Болести по растенията и вредители могат да се намерят и по нивите на г-н Фукуока, но те никога не предизвикват съществени повреди по културните растения. Повреждат се само най-слабите от тях. Г-н Фукуока потвърждава, че най-добрият начин да се държат под контрол болестите и вредителите, това е създаването на здрава среда за растенията.

Плодните дървета в градината на г-н Фукуока не са подрязвани за по-голямо удобство при беритба, техните корони растат свободно и приемат естествена форма. Зеленчуците и подправките се отглеждат в градината с минимални обработки. Напролет семената на зелето, репичките, ряпата, соята, синапа,

градинския репей, морковите и други зеленчуци се смесват и заедно се разпръсват между дърветата преди началото на пролетните дъждове. Този способ обаче не е пригоден за всички условия. Той работи добре в Япония с нейния влажен климат и обилни пролетни дъждове. В градината на г-н Фукуока почвата е глинеста. Рохкавият повърхностен почвен слой е богат на органични вещества и с добра влагемност. Този слой се е образувал вследствие действието на покрива от детелина и плевели, които растат в градината в течение на много години.

Когато кълновете на зеленчуковите растения са още млади и слаби, плевелите трябва да се окосяват, но когато зеленчуците се развият достатъчно, се оставят да растат заедно с естествения растителен покрив. Някои зеленчуци остават необрани, техните семена падат в почвата и след едно-две поколения те си възвръщат качествата на своите устойчиви, с леко горчив вкус диви предци. Много от тези зеленчуци растат без всякаква грижа. Веднъж, малко след като бях пристигнал във фермата на г-н Фукуока, аз минавах през отдалечена част на градината и неочаквано се спънах в нещо твърдо във високата трева. Навеждайки се, за да видя по-добре, намерих краставица а до нея и тиква, обгърната от тревата.

В продължение на много години г-н Фукуока е писал за своя метод в списания и вестници и е давал интервюта по радиото и телевизията, но почти никой не последвал примера му. В същото време японското общество определено се развивало в напълно противоположна посока.

След Втората Световна Война американците са внесли в Япония метода на съвременното химично земеделие. Благодарение на него японският фермер успял да получи същия добив, както и при традиционното, но при двойно по-малък разход на труд и време. Изглеждало, че се е сбъднала една отдавнашна мечта, и в течение на едно поколение почти всички фермери преминали на химическо земеделие.

В продължение на столетия японският фермер поддържал високо съдържание на органични вещества в почвата по пътя на сеитбооборота, внасяне на компост и тор и отглеждане на покривни култури. Но когато тази практика била отхвърлена и вместо това започнали да използват бързодействащи химически торове, хумусът на почвата за времето на живот на едно поколение се разрушавал. Почвената структура също се разрушавала, растенията ставали слаби и напълно зависими от химическите торове. За да компенсира снижението на човешки и животински труд, новата система хищнически използвала резервите на почвеното плодородие.

В последните четиридесет години г-н Фукуока наблюдавал със скръб деградацията на земята и на японското общество. Японците праволинейно следвали американския модел на икономика и индустриално развитие. Последвала миграция на населението, фермери от селата отивали в растящите индустриални центрове. Селото, където г-н Фукуока се родил и неговото семейство живяло, навярно повече от 1400 години, се оказало на границата на растящите предградия на град Матсуяма. Националното шосе със своя боклук от бутилки sake и други боклуци пресякло оризовите полета на г-н Фукуока. Макар че той не идентифицира своята философия с което и да е религиозно направление или организация, терминологията и неговата методика на обучение издават силното влияние на Дзен-будизма и Таоизма. Понякога той цитира Библията или използва идеи от иудео-християнската философия и теология за да илюстрира своите изказвания или да предизвика дискусия.

Г-н Фукуока смята, че натуралното стопанство възниква от душевното здраве на личността. Той предполага, че оздравяването на страната и очистването на човешкия дух е един и същи процес и предлага начин на живот и метод на земеделие, които могат да го подпомогнат.

Би било наивно да се мисли, че при живота в съвременните условия, г-н Фукуока ще може напълно да реализира своята идея на практика. Дори след 30 години работа неговите техники се намират в стадий на разработка. Неговият велик принос в съкровищницата на човешкия дух се състои в това, че той показва как ежедневният процес на формиране на духовно здраве може да предизвика благотворно преобразяване на целия свят.

Днес всеобщото осъзнаване на опасността от дълготрайното използване на химическия метод, отново предизвиква интерес към алтернативните методи на земеделие. Г-н Фукуока е водеща фигура в агитацията за селскостопанска революция в Япония. След публикуването на "Революцията на една сламка" през октомври 1975 година, интересът към натуралното земеделие бързо се разпространява сред населението на Япония.

В продължение на тези шест месеца, през които работех при г-н Фукуока, аз често се връщах в моята ферма в Киото. Там всеки искаше да опита новия метод и постепенно все повече и повече от нашата земя преминаваше към натуралното стопанство. Освен ориз и ръж в традиционния сеитбооборот ние отглеждахме също и пшеница, гречиха, царевица, картофи и соя по метода на г-н Фукуока. За да засеем царевица и други окопни култури, които бавно прорастват, ние правехме в почвата дупки с тояжка или бамбукова пръчка и пускахме семена във всяка вдлъбнатина. По същия начин засявахме соя между царевичните растения или покривахме с глинена обвивка соевите семена и ги разпръсвахме по нивата, след което окосявахме растителния покров от плевели и покривахме нивата със слама. Детелината отново израстваше, но след като царевицата и соята вече бяха станали здрави и добре развити растения.

Г-н Фукуока ни помагаше със съвети, но ние трябваше сами да усвоим метода по пътя на опита и грешката и да го приспособим към различните култури и местни условия. Ние знаехме от самото начало, че ще е нужна не една година и за земята и за нашите души, за да се изменят и да застанат на пътя на натуралното земеделие. Това преобразяване стана дълъг процес.

Лари Корн

Глава 1

Погледнете тези житни полета

Аз вярвам, че една революция може да започне с една сламка. На вид тази оризова сламка изглежда лека и незначителна. Едва ли някой ще повярва, че тя е в състояние да породи революция. Но аз осъзнах тежестта и силата на тази сламка. За мен тази революция е напълно реална.

Погледнете тези полета засети с ръж и ечемик. Тяхното зреещо зърно дава реколта около 58 центнера от хектар. Аз мисля, че това е много добър добив за префектурата Ахиме. И ако това е най-добрият добив в префектурата Ахиме, той може да е и най-добрият добив в цялата страна, тъй като тук е един от водещите селскостопански райони в Япония. При все това, тези поля не са орани 25 години.

При есенна сеитба аз просто разпръсвам ръжените и ечемичени семена по повърхността на полето докато на него още расте ориз. След няколко седмици прибирам ориза а сламата му разхвърлям по повърхността на земята..

Толкова за ориза. Зимните житни се окосяват около 20 май. Две седмици преди това, когато зърното е в процес на зреене, аз разпръсвам семената на ориза по полето, заето все още с ръж или ечемик. След окосяването и овършаването на зимните житни култури, аз разхвърлям по полето ечемичена и оризова слама.

Аз мисля, че използването на един и същи метод за засяване на ориз и зимни зърнено-житни е уникална особеност на тази система на земеделие. Ако преминете към следващото поле, позволете ми да ви обърна внимание на това, че тук оризът е бил засят миналата есен със зимните зърнени. Така че на това поле всички посеви за годината са завършени до Новата година. Това е още един начин за облекчаване на труда.

Може също да забележите, че на това поле растат бяла детелина и плевели. Детелиновите семена са били засети между оризовите растения в началото на октомври около сеитбата на ръжта и ечемика. За сеитбата на плевелите може да не се безпокоим, те с лекота се самозасяват.

Така посевите на това поле вървят в следната последователност: в началото на октомври семената от детелина се разхвърлят по оризовите растения, след това в средата на октомври се засяват зимните житни. В началото на ноември се прибира ориза, след което се засяват оризови семена за следващата година и повърхността се покрива със слама. Ръжта и ечемика които виждате пред себе си, са били отгледани по този начин.

На площ една десета от хектара (1дка) един или двама човека могат да свършат цялата работа по отглеждането на ориза и зимните житни култури за няколко дни. Едва ли има по-прост начин за отглеждане на зърнени растения.

Този метод е напълно противоположен на съвременната селскостопанска технология. Той изхвърля през прозореца цялото научно знание и ноу-хау на традиционното земеделие. Този метод на земеделие не използва нито машини, нито готови торове, нито химически средства за защита, но позволява да се получи добив, равен или много по-висок от този на средната японска ферма. Доказателството за това зрее пред вашите очи.

Съвсем нищо

Неотдавна ме бяха попитали, защо преди много години съм започнал да се занимавам с този земеделски метод. До този момент аз никога не бях обсъждал това с някого. Може би ще кажете, че просто не е имало повод да го споделя. То беше просто нещо което бихте нарекли шок, порив, едно малко преживяване, което стана отправна точка.

Това прозрение измени напълно моя живот. В това ново виждане нямаше нищо конкретно, но същността му може приблизително да се опише така: "Човечеството не знае съвсем нищо. Нищо няма вътрешна ценност и всяко действие е напразно, безсмислено усилие."

Може би ви звучи абсурдно, но това е единствения начин да изразя с думи мисълта си.

Тази мисъл възникна в главата ми внезапно, когато бях още съвсем млад.

Аз не знаех, правилно ли беше или не това интуитивно разбиране, че всички човешки знания и усилия не струват нищо, но дори да се съмнявах и да се опитвах да отпъдя тази мисъл, вътре в себе си не можех да намеря нищо, което би и се противопоставило. Само твърдата увереност, че съм прав гореше в мен.

Обикновено се смята, че няма нищо по-великолепно от човешкия разум, че човешките същества са върховни творения и че техните произведения и творения, отразени в културата и историята, са потресаващи. Това е най-разпространената гледна точка.

Но понеже моят начин на мислене беше отрицание на това разпространено виждане, аз не бях в състояние да обясня на никого моята гледна точка. Постепенно реших да придам на мислите си форма, да ги превърна в практическа дейност и по такъв начин да разбера дали моето разбиране е правилно или погрешно. Да посветя живота си на работа във фермата, отглеждане на ориз и зимни зърнени култури, това беше отправната точка, от която реших да тръгна.

Що за преживяване беше онова, за да промени така моя живот?

Преди четиридесет години, когато бях на двадесет и пет години, аз работех в митническото управление на гр.Йокохама в отдела за инспекция на растенията. Моето основно задължение се състоеше в това да проверявам растенията предназначени за внос и износ, за наличие на насекоми – носители на болести. Провървя ми, тъй като имах много свободно време, което прекарвах в лабораториите, занимавайки се с изследвания по моята специалност – фитопатология. Тази лаборатория

се намираше недалеч от парк Ямато, върху висок склон, над пристанището на Йокохама. Пред сградата беше разположена католическа църква, а на изток от нея – девическо училище. Това беше много спокойно място, което създаваше прекрасни условия за занимания с научна дейност.

Научният сътрудник в лабораторията по патология беше Ейичи Куросава. Аз изучавах фитопатологията при Макото Окера, преподавател във Висшето селскостопанско училище в Гифу, и под ръководството на Суехико Игата от Селскостопанския изследователски център на префектурата Окаяма.

Много ми провървя, че работех с професор Куросава Макар, че той остана малко известен в Академичния свят, това беше човекът, който изолира и отглеждаше в лабораторни условия, гъбата причиняваща болестта при ориза "бакане". Той беше първият, който екстрахира от гъба растежния хормон гиберелин. Този хормон, погълнат в неголямо количество от оризовите растения, дава удивителен ефект, предизвиквайки ненормално силен растеж на височина. В големи количества, този хормон има противоположен ефект, задържа ръста на растенията. В Япония никога не е обърнал особено внимание на това откритие, но зад граница то стана предмет на активна изследователска дейност. Наскоро след това в САЩ започнаха да използват гиберелина за получаване на безсеменни сортове грозде.

Аз уважавах Куросава сан (форма на обръщение в Япония, еднаква за мъже и жени – бел. Прев.) като свой собствен баща, и под негово ръководство създадох препаративен микроскоп и се посветих на изследванията на болестите, предизвикващи загивания на стеблата, клоните и плодовете на американските и японски цитрусови сортове. Под микроскопа наблюдавах гъбните култури, кръстоските на различните видове и образуването на нови болестотворни видове. Бях увлечен в работата си. Но понеже изследванията изискваха дълбока и постоянна концентрация, имаше моменти, когато буквално падах в безсъзнание от умора по време на работата в лабораториите. Същевременно това беше времето на младежкия ми разцвет и аз не прекарвах цялото си време в лабораториите. Живеех в пристанищния район на Йокохама, не много приятно място за разходки по улиците и за прекарване на свободното време.

По това време имах интересна среща. Вгълбен в себе си с фотоапарат в ръце, както се разхождах по пристана, видях красива жена. Помислих си, че може да ми послужи като прекрасен обект за фотографиране и я помолих да ми позира. Помогнах и да се качи на палубата на закотвен чуждестранен кораб, и да заеме една или друга поза, така направих няколко снимки. Тя ме помоли да и изпратя фотографиите, когато станат готови. Когато я попитах къде да и ги изпратя, тя просто отговори: "В Офуна" и си тръгна, без да си каже името.

След като проявих лентата, аз показах на приятеля си снимките и го попитах, не знае ли коя е тя. Той ахна и каза: "Това е Миеко Такаmine, известната кинозвезда". Аз незабавно и изпратих десет увеличени фотографии в гр.Офуна. Скоро те друга ми бяха върнати по пощата с автографи. Но една снимка липсваше. Мислейки за това по-късно, разбрах, че това беше снимката, направена в едър план в профил, и на нея очевидно се забелязваха бръчките по лицето и. Аз бях доволен и се чувствах така, сякаш ми се е отдало за миг да надникна в тайната на женската психика.

Тъй като бях тромав и неловък, често ходех в танцовата зала на район Нанкингаи. Веднъж там видях известната певица Норико Авайя и я поканих на танц. Никога няма да забравя този танц, понеже бях напълно зашеметен от нейното тяло, толкова огромно, че не можех да обгърна с ръка талията и. Така или иначе бях много зает, много щастлив млад човек, чиито дни преминаваха в непрекъснато изумление от света на природата, откриващ ми се през обектива на микроскопа, и от поразяващата прилика на този микросвят със света на безкрайната Вселена. Вечерите, влюбен или не, флиртувах с момичетата и се наслаждавах на живота. Мисля, че този безцелен живот заедно с преумората от напрегнатата работа доведоха в края на краищата до повтарящи се припадъци по време на работа. След това заболях от остра пневмония и бях настанен на последния етаж в полицейската болница, където ми направиха пневмоторакс.

Беше зима и през счупеното стъкло нахлуваше вятър и разнасяше сняг по цялата стая. Под одеялото беше топло, но лицето ми беше ледено. Медсестрата ми измерваше температурата и веднага излизаше. Понеже стаята ми бе крайна, никой не ми обръщаше внимание. Струваше ми се, че бях захвърлен на милостта на студа и неочаквано се оказах потопен в света на самотата. Беше ме обладал страх от смъртта. Като се сещам сега, този страх ми се струва безпричинен, но тогава това беше много силно усещане.

В края на краищата бях изписан от болницата, но не можех да изляза от състоянието на депресия. В какво вярвах до този момент? За нищо не се замислях и бях доволен, но каква беше природата на това добродушие? Аз бях объркан от размишленията си за природата на живота и смъртта. Не можех да спя, не можех да се занимавам със своята работа. В еженощните си скитания по хълмовете недалече от пристанището не можех да намеря облекчение.

Една нощ бях обикалял както обикновено безцелно и бях паднал изнемощял на върха на хълма, от където се виждаше пристанището. Задрямал съм облегнат на ствола на голямо дърво. Лежал съм в полусън до изгрева, дори си спомням, че беше утрото на 15 май. В полусън наблюдавах как просветлява пристанището, виждах изгрева на слънцето, но нищо не усещах и не осъзнавах.

Когато от долу задуха лек бриз, утринната мъгла внезапно изчезна. Тогава се появи нощна чапла, изкряска и отлетя на далеч. Чувах ударите на крилето и. В този миг всичките ми съмнения и мрачния облак на моето объркване изчезнаха. Всичко, в което бях твърдо убеден, всичко, в което преди вярвах, беше отнесено от вятъра. Усещах, че съм разбрал само едно нещо. Без участието на разума ми, думите сами напираха: "В този свят няма абсолютно нищо". Усещах, че нищо не знам ("незнание", в смисъл на осъзнаване незначителността на интелектуалното знание).

Можех да видя, че всички концепции, които споделях, всички представи за съществуването, бяха празни измислици. Духът ми стана светъл и ясен. Лудо скачах от радост. Можех да слушам и да се наслаждавам на чуруликането на птичките по дърветата и да се любувам на далечните вълни с отблясъци от изгряващото слънце. Листата на дърветата трептяха над мен зелени и блестящи. Усещах, че това беше настоящият рай на земята. Всичко, което ме владееше преди, цялата ми обърканост се изпари като сън, и ми се откри единственото нещо, което може да се нарече "истинска природа".

Мисля, че мога смело да заявя, че след това утринно преживяване моя живот напълно се измени.

Независимо от промяната, аз си останах по същество среден, не много умен човек, което си остана така от тогава и до сега. Погледнато от страни, в моя живот не можеше да се види нищо извънредно. Но увереността, че зная нещо единствено по рода си не ме изостави от този момент нататък. Аз прекарах тридесет, четиридесет години проверявайки не греша ли, през цялото време осмисляйки изминатия път, но нито веднъж не намерих доказателства, противоречащи на моето убеждение.

Фактът, че това прозрение само по себе си има огромно значение, не означава, че и аз съм придобил някакво особено значение. Аз останах обикновен човек, стара врана, така да се каже. За случайния наблюдател мога да изглеждам и скромен и високомерен. Аз повтарям отново и отново на младите хора в моята градина да не се опитват да ми подражават, и наистина ме дразнят, когато някой от тях не приема сериозно моя съвет. Вместо това ги моля да живеят с природата и да изпълняват своите ежедневни работи. Не, в мен няма нищо особено, но това, което ми се даде да разбере е от висша степен важно.

Завръщане на село

В един от следващите дни след тази случка аз направих отчет за работата си и веднага подадох молба за напускане. Шефът ми и приятелите ми бяха озадачени. Не знаеха какво да мислят. Устрои ми прощална вечер в ресторант на крайбрежната улица, но атмосферата беше някак необичайна. Младият човек, който до последният ден добре се разбираше с всички, който беше удовлетворен от работата си и беше отдаден от все сърце на изследванията си, внезапно обявява, че зарязва всичко и напуска. А аз бях щастлив и се смеех.

Тогава на всички давах следният пример: "От тази страна е крайбрежната улица. От другата страна е кей №4. Ако си представите, че от тази страна е животът, то от другата страна е смъртта. Ако вие искате да се освободите от мисълта за смъртта, то вие ще трябва да се освободите и от мисълта, че от другата страна е животът. Животът и смъртта са единни".

Като ме слушаха да говоря така, всеобщото безпокойство за състоянието ми се засилваше. "Какво говори той? Навярно се е побъркал," мислеха те. Изпращаха ме с опечалени лица, а аз крачех бодро в отлично настроение.

По това време и съседът ми по стая беше силно обезпокоен от поведението ми. Той ми предложи да си отпочина, евентуално на полуостров Босо. С една дума, аз заминах. Бях готов да замина където и да е, ако някой ме поканеше. Качих се в автобуса и пропътувах много мили, гледайки оризовите поля и малките селца край пътя. На една спирка видях малка табела с надпис "Утопия". Слязох от автобуса и тръгнах да я търся.

На крайбрежието имаше малка гостилница. Покачих се на намиращата се в близост отвесна скала, където намерих място с прекрасен изглед. Настаних се в гостилницата и прекарвах дни наред, търкаляйки се в полудрямка във високата трева, високо над морето. Това продължи дни, седмици, месец. Дните минаваха и радостта ми отшумяваше, тогава започнах да осмислям всичко, което ми се случи. Вероятно бихте казали, че накрая съм дошъл на себе си.

Отпътувах за Токио, където преживях известно време, прекарвайки дните в разходки в парка, разговаряйки с хората по улиците, и спях където свърнех. Моят приятел се безпокоеше за мен, и пристигна за да види как живея. "Нима ще кажеш, че не живееш в света на сънищата и илюзиите?" "Не – отговорих аз – „вие сте тези, които живеят в света на сънищата". Когато приятелят ми се обърна, за да каже "Довиждане", аз му отвърнах нещо от рода на: "Не казвай "До виждане", а сбогом.". Стори ми се, че моят приятел изгуби всякаква надежда.

Изоставих Токио, пресяхох район Консаи (Осака, Кобе, Киото) и движейки се на юг, стигнах Кюсю. Наслаждавах се, скитайки с вятъра от място на място. Предизвиквах много хора с моето откритие, че всичко е безсмислено и няма значение, че всичко се връща в нищото. Но това беше повече или по-малко, за да бъде разбран в нашия свят, зает със своя ежедневен живот. На практика нямаше никаква връзка с този свят. Можех само мислено да си представя тази "концепция за безполезност" като велико благо за света и особено за съвременният свят, който така бързо се движеше в противоположна посока. Имах намерение да разпространя идеята си по цялата страна. Но резултатът беше такъв, че където и да се появявах, ме смятаха за ексцентричен млад човек. Тогава се завърнах във фермата на баща ми на село.

Баща ми отглеждаше по това време мандарини. Аз се заселих в малка къщичка на планината и заживях прост и примитивен живот. Мислех си, че ако тук в реални условия при отглеждането на мандарини и зърнени растения мога да приложа своето разбиране за живота, светът ще признае правотата ми. Нима това не е най-добрият път, по-добър от стотици обяснения, да претворя философията си в живот? С тази мисъл започна моят метод на земеделие, който условно може да се нарече "нищо не правене" (С този израз г-н Фукуока привлича вниманието към относителната лекота на своя метод. Този метод на земеделие се нуждае от напрегната работа, особено по време на прибиране на реколтата, но все пак е по-лек от другите методи). Това беше през 1938г., 13-та година от управлението на нашият император.

Аз се установих в планината и всичко вървеше добре, до момента в който моят баща ми повери обилно плододаващите дървета в градината. Той беше оформил короните на дърветата като "чашка за саке", така че бяха удобни за събиране на плодовете. Когато спрях да се грижа по този начин за тях, клоните се оплетоха, насекомите атакуваха дърветата и цялата градина в кратко време придоби жалък вид.

Моето убеждение се състоеше в това, че културните растения трябва да растат сами без да има нужда от отглеждане. Действах с увереността си, че всичко трябва да се остави на естественото си развитие, но

открих, че ако приложите тази практика без необходимата подготовка, то доста време делата ви ще бъдат посредствени. Това е просто безотговорност а не "натурално стопанство". Баща ми беше потресен. Той ми каза, че ми е необходима самодисциплина, че може би трябва да започна някаква друга работа и когато се взема в ръце да се върна отново. По онова време баща ми беше кмет на селото и на останалите членове на селската община им бе трудно да разберат неговия ексцентричен син, който явно не можеше да нагласи отношенията си със света на хората, живеещи на хълмовете. Освен това, не ми харесваше перспективата за военна служба и понеже войната ставаше все по-ожесточена, реших да изпълня желанието на баща ми и да започна работа.

По това време специалистите бяха малко. В Опитната станция в префектурата Коти бяха слушали за мен и ми предложиха постът на главен научен работник в Службата по контрола на болестите и неприятелите. Ползвах се от благоразположението на префектурата Коти почти осем години. В Опитния център станах инспектор в отдела за научно земеделие и се натовах с изследванията по увеличаване производството на хранителни продукти във военно време, но в действителност през тези осем години аз обмислях взаимоотношенията между научното и натуралното земеделие. Химическото земеделие, което използва плодовете на човешкият интелект, е признато като най-прогресивно. Въпросът, който постоянно ми се въртеше в главата, беше такъв: може или не може да се противопостави натуралното земеделие на съвременната наука?

Когато войната свърши, аз почувствах свежият вятър на свободата и с облекчение се завърнах в моето село, за да се захвана отново със земеделие.

Път към метода "Нищо-не правя"

В продължение на 30 години живеях сам със стопанството си и имах малко контакти с хора извън моята община. През тези години се движех право към създаване на метода на земеделие "нищо не правене".

Обикновено пътят по който се разработва един метод, се състои в това, че задават въпрос: "Какво ще стане, ако опитаме това?" или "Какво ще стане, ако опитаме друго?" т.е. изпитват различни видове агротехника един след друг. Такава е съвременната селскостопанска наука и единственият и резултат се състои в това, че прави фермерът още по-зает.

Моят подход е напълно противоположен. Аз се стремя към приятен, естествен начин на водене на селското стопанство (стопанството се води много просто, както това може да стане в естествена среда и с нейното съдействие, за разлика от съвременните тенденции използващи все по-сложна техника, за да преработят природата изцяло в изгода на човека). Неговата цел е да направи работата лека, а не трудна. "Какво ще стане, ако не направя това? А какво ще стане, ако не направя онова?" – това е моят начин на мислене. В края на краищата аз стигнах до извода, че не е необходимо да се оре земята, не е необходимо да се внасят торове, не е необходимо да се прави компост, не е необходимо да се използват инсектициди. Когато стигнете до този начин на разсъждение, то остават много малко агротехнически мероприятия, които са действително необходими.

Причината, поради която се налага постоянно усъвършенстване на агротехниката, се състои в това, че естественият баланс е така силно нарушен от същата тази агротехника, че земята става зависима от нея.

Тази причинно-следствена връзка може да се приложи не само за селското стопанство, но и към другите аспекти на човешката дейност. Лекарите и медицината стават необходими, когато хората създават нездрава среда. Формалното училищно образование няма вътрешни ценности, но става необходимо, когато човечеството създаде условия, при които човек трябва да получи "образование", за да живее.

Преди края на войната, когато се опитвах в цитрусовата градина да придобия опит в натурално водене на стопанство, аз не правех резитби на дърветата и ги оставих да растат на воля. Като резултат клоните им се преплетоха помежду си, дърветата бяха нападнати от насекоми и почти 0,8 ха мандариново насаждение стана негодно и загина. От този момент въпросът "Какво е това натурален

метод?" не ми излизаше от главата. В търсене на този отговор изгубих още 400 дървета. Но накрая почувствах, че мога с увереност да кажа: "Ето това е натуралният метод".

Както дърветата се отклоняват от естествената си форма и стават зависими от резитби и унищожаване на насекомите, в същата степен човешкото общество се отдалечава от живота в природата и става необходимо училищното образование. В природата формалното училищно образование няма приложение.

При възпитанието на децата много родители правят същата грешка, която направих аз с градината в началото. Например, музикалното обучение на децата е също така ненужно, както и резитбите при плодните дървета. Детското ухо само улавя музиката. Бълбукането на ручея, крякането на жабите по брега на реката, шумоленето на листата в гората-всичките тези естествени звуци – това е музика, съвременната музика. Но когато се преплитат всевъзможни дразнещи и объркващи шумове, детското чисто възприемане на музиката изчезва. И ако продължи така, то детето става неспособно да чуе песента на птиците и песента на вятъра. Ето поради това музикалното възпитание се смята, като благотворно за детското развитие.

Детето, израснало с непокварен чист слух, може би няма да може да изсвири на цигулка или на пиано популярни мелодии, но аз не мисля, че това има отношение към способността му да слуша истинска музика или да пее. Когато сърцето е пълно с песни, за такова дете може да се каже, че е музикално надарено.

Почти всеки мисли, че "природата"-това е хубаво нещо, но са малко тези които могат да направят разлика между това, което е свойствено и това, което не е свойствено на природата.

Дори една единствена пъпка да се отреже от плодното дърво, това може да предизвика необратими нарушения. Ако дървото се остави да расте свободно в естествената за него форма, клоните му ще израстват от ствола в определена последователност, така че всички листа ще получават слънчева светлина еднакво. Ако този порядък се наруши, клоните влизат в конфликт един с друг, покриват се един друг, оплитат се, листата изсъхват на местата, където слънцето не може да проникне. Намножават се насекоми и повреждат растенията. Ако не се направи резитба, то на следващата година се появяват още повече засъхнали клони.

Вмешателството на човека нарушава естествения ход на нещата, а когато повредите не се възстановяват и отрицателните ефекти се натрупват, започва непосилен труд за оправянето им. Ако тези мерки за корекция се окажат успешни, хората ги разглеждат като великолепно постижение. Това се повтаря отново и отново. То е все едно някой глупак да чупи безгрижно керемидите на покрива, а след това, откривайки, че таванът му протича от дъждовете, да се качи да оправи повредата и да се радва, че е намерил прекрасно решение на проблема.

Същото се случва и с учения. Той се превива ден и нощ над книгите, като преуморява очите си и развива късогледство и ако се поинтересувате над какво е работил цялото това време, ще се окаже, че е изобретил очила за коригиране на късогледството.

Завръщане към източника

Подпрян на дългата дръжка на косата, почивам и се люблювам на планината и на селото в долината. Удивявам се на това, че философските системи са се сменяли една друга по бързо от колкото смяната на годишните времена.

Пътят, който аз следвах, натуралното земеделие, се струва странен на повечето хора. Отначало го интерпретираха като реакция, отправена срещу интензивното и безконтролно развитие на науката, но всичко, което аз правех работейки тук на село е опит да покажа, че човечеството не знае нищо. Понеже светът се движи с бясна скорост в противоположна посока, може да се окаже, че просто съм изостанал от времето, но аз съм убеден, че пътят който следвам, е най-разумният.

През последните няколко години броят на хората, интересуващи се от натурално земеделие, значително нарасна. Като че ли пределът на научното развитие е вече достигнат, започват да се появяват опасения относно правилността на избрания път и идва време за преоценка. Това, което преди се смяташе за примитивно и изостанало, сега неочаквано изглежда като нещо, далеч изпреварило съвременната наука. На пръв поглед това може да изглежда странно, но не и за мен.

Неотдавна обсъждах това с професор Инума от университета в Киото. Преди хиляда години в Япония се е практикувало земеделие без оран, и това е продължило до Ерата Токугава, преди 300-400 години, когато е била въведена не дълбока обработка на почвата. Дълбоката оран е дошла в Япония заедно със Западната селскостопанска наука. Аз казвах, че под влияние на бъдещите проблеми следващите поколения ще бъдат принудени да се върнат към земеделие без оран.

Отглеждането на култури върху неорано поле може да изглежда на пръв поглед връщане към примитивното земеделие, но в продължение на няколко години този метод се проверяваше в университетските лаборатории и селскостопанските опитни центрове по цялата страна. И беше показано, че е най-простият, ефективен и съвременен метод в сравнение с всички други. Макар и да е отрицание на съвременната наука, сега този метод се оказва на предния фронт в развитието на съвременното селско стопанство.

Аз бях публикувал описание на този „сеитбооборот на ориз и зимни житни с директна сеитба без оран“ в селскостопанско списание преди 20 години. От тогава то често се появяваше в печата и беше нееднократно представяно на слушателите по радиото и в телевизионни предавания, но никога не му обръщаше внимание.

Сега внезапно нещата коренно се измениха. Може да се каже, че натуралното земеделие е станало страстно увлечение. Журналисти, професори, редови изследователи се тълпят да видят нивите ми и хижите в планината. Различните хора гледат на това от различна гледна точка, правят своите умозаклучения и си тръгват. На едни им се струва примитивно, на други-изостанало, а някои смятат, че това е върха на селскостопанските постижения, дори нещо повече – приветстват го като докосване до бъдещето. Обикновено хората са дискутират само едно: дали този метод на земеделие е предвестник на бъдещето или възраждане на миналото. Малко са тия, които могат да разберат, че натуралното земеделие е възникнало от неподвижния и неизменен център на развитие на селското стопанство. В степента, в която хората се отдалечават от природата, те все повече и повече се отдалечават и от този център. В същото време центростремителната сила се проявява в желанието за завръщане към природата. Но ако хората случайно попадат в едно или друго течение, движейки се надясно или наляво в зависимост от условията, то резултатът ще е само по-голяма активност. Неподвижната точка на първоизточника, лежаща извън областта на относителното, остава незабелязана от тях. Аз мисля, че дори движения като "за завръщане към природата", „против замърсяване на околната среда“, колкото и да е достойни за поощрение да са, не са насочени към истинското решаване на проблема, ако се явяват само като реакция от хипертехнизацията на настоящия век.

Природата не се изменя, макар че пътят за опознаване на природата неизбежно се изменя от една епоха към друга.

Независимо от епохата, натуралното земеделие е съществувало винаги, като извор, от който води начало си селското стопанство.

Защо натуралното земеделие не е получило широко разпространение

През последните двадесет-тридесет години натуралният метод за отглеждане на ориз и зимни житни култури беше изпитан в широк диапазон от климатични и природни условия. Почти във всички префектури на Япония бяха проведени изпитания с цел да се сравни добивът при "директна сеитба без оран" с този на ориз и зимни житни растения, отгледани по традиционния начин с гребени и бразди и с оран. Тези изпитания не дадоха доказателства срещу универсалността на натуралния метод при различните условия.

И така, поражда се въпросът, защо тази истина не получава широко разпространение. Аз мисля, че една от причините е в това, че светът е станал така специализиран, че хората са изгубили способността си да обхванат, каквото и да е в цялата му пълнота. Например, експерт по защитата от насекоми вредители от Изследователския център в префектура Коти пристигна за да разбере защо на моите полета има толкова малко оризова цикада, въпреки че аз не използвам инсектициди. В резултат на установилия се баланс между насекомите и техните естествени врагове, скоростта на размножаване на паяците и някои други фактори оризовата цикада се срещаше по моите полета толкова рядко, както и по полята на Центъра, които безброй пъти са били пръскани с различни смъртоносни химикали. Професорът бе удивен също, откривайки, че докато вредоносните насекоми в моите полета се срещат рядко, техните естествени врагове са многократно повече, отколкото в полята обработени с инсектициди. В края на краищата той разбра, че полетата се поддържат в такова състояние благодарение на естествения баланс, установен между различните насекокоми съобщества Той призна, че ако бъде усвоен моят метод, проблемът с унищожаването на насажденията от оризова цикадка може да бъде решен. След което седна в автомобила си и замина за Коти.

Но ако ме запитате, идвали ли са при мен от Изследователския център занимаващите се с въпросите на почвеното плодородие или растениевъдство, отговорът ще е: не, не са идвали. И ако предложите на конференция или събрание моя метод или по скоро, неметод да бъде изпитан в по-широк мащаб, аз мисля че префектурата или опитната станция по-скоро ще отговори: "Извинявайте, но на това все още не му е дошло времето. Ние сме длъжни отначало да изследваме метода от всички възможни гледни точки, преди да дадем окончателно одобрение". Ще изминат години, преди да бъде дадено заключение.

Винаги става така. Специалисти и научни работници пристигаха от цяла Япония в тази ферма. Гледайки на полята от позицията на своята специалност, всеки един от тези изследователи ги намираще поне удовлетворителни, ако не забележителни. Но следващите пет, шест години след посещението на професора от опитната станция в Коти, нямаше много промени.

Тази година селскостопанският факултет на Университета в Кинки създаде бригада по програмата на натуралното земеделие в състава на която студенти от различни факултети пристигат тук за да провеждат изследвания. Такъв подход може да бъде крачка напред, но аз чувствам, че след това може да последват две крачки назад.

Самозваните експерти често правят следната забележка: "Основната идея на метода е добра, но няма ли да е по-удобно да се прибира реколтата с машина?" или "Няма ли добивът да е по-висок, ако използвате торове или пестициди в някои случаи?". Винаги ще се намерят такива, които ще се опитат да смесят натуралното с научното земеделие. Но такъв начин на мислене пропуска главното. Фермерът, който прави компромиси, няма право да критикува науката на фундаментална основа.

Натуралното земеделие е тънко изкуство и означава връщане към източника на земеделието. Всяка крачка в противоположна на източника посока може само да отклони от пътя.

Човечеството не познава Природата

Надявах се, че ще дойде такова време, когато учените, политиците, хората на изкуството, философите, религиозните деятели и тези, които работят на полето, ще се съберат тук, ще огледат тези поля и заедно ще ги обсъдят. Аз мисля, че това ще стане когато хората се научат да гледат на нещата излизайки извън пределите на своята специалност.

Учените мислят, че могат да разберат природата. Това е тяхната гледна точка. Тъй като са убедени, че могат да разберат природата, им е предоставено правото да я изследват и да я поставят в служба на човека. Но по мое мнение, разбирането на природата се намира извън пределите на човешкият разум.

Аз често говоря на младите хора в хижите на планината, на тези, които са дошли тук да помагат и изучават натуралното земеделие, че всеки може да види дърветата на планината. Те могат да видят зелените листа, могат да видят оризовите растения. Те знаят, какво е това зеленина. Докосвайки се до

природата от сутрин до вечер, те започват да мислят, че познават природата. Но когато започнат да мислят, че познават природата, може да се каже със сигурност, че са на лъжлив път.

Защо е невъзможно да се опознае природата? Това, което те разбират под природа е само идеята на природата, възникваща в съзнанието на всеки отделен човек. Истинската природа я виждат само децата. Те виждат без да размишляват, непосредствено и ясно. Дори и да са ви известни названията на растенията, например мандариновото дърво е от семейството на цитрусовите, борът е от семейството на боровите, в тези наименования природата не е отразена с истинските и форми.

Обектът, който се разглежда изолиран от цялото, не е реално нещо.

Специалисти от различните области на науката се събират да разглеждат заедно оризовото растение. Специалистът по защита от неприятелите вижда само вредите, предизвикани от насекоми; специалистът по храненето на растението се интересува само от растежната сила. Това е неизбежно при днешното състояние на нещата.

Ще приведа пример. Аз казах на господина от Опитната станция, когато той изследваше взаимоотношенията между оризовата цикадка и паяците на моите полета: "Професоре, понеже вие изследвате паяците, вие се интересувате само от един от многото естествени врагове на оризовата цикадка. През тази година паяците се намножиха в голямо количество, но миналата година бяха жабите. Съществуват много вариации".

За специалиста изследовател е невъзможно да разбере ролята на отделния хищник в сложните взаимоотношения на различните видове насекоми. Има сезони, когато популацията на цикадката е малка, понеже са много паяците. Друг път, когато паднат много дъждове, жабите унищожават паяците, а когато има малко дъждове, нито жабите нито цикадките се намножават прекомерно.

Методът за контрол над насекомите, който игнорира взаимоотношението между самите насекоми, по същество е безполезен. При изучаването на паяците и цикадките е необходимо да се отчитат и взаимоотношенията между жабите и паяците. Това означава, че няма да минете без професора по жабите. Експертите по паяците и цикадките, експертът по ориза и експертът по водния режим също трябва да се присъединят към събранието на специалистите по борбата с вредителите по ориза.

Освен това, по тези полета има четири или пет вида паяци. Спомням си, как преди няколко години някой беше дотичал рано сутринта при мен в къщи за да ме попита, дали съм покривал нивите си с копринена мрежа или с нещо подобно. Не можех да разбера за какво говореше, за това побързах да видя за какво става въпрос.

Току що бяхме привършили с прибирането на ориза и за една нощ стърнището му и ниските треви бяха покрити напълно с паяжина като копринена мрежа. Полюшвайки се и проблясвайки в утринната мъгла, тя представляваше вълшебен зрелище. Чудото се състои в това, че когато такова нещо се случи, а това е извънредно рядко, то продължава само ден или два. Ако внимателно се вгледате, ще видите няколко паяка на квадратен дюйм (5,25 кв.см.). Те така плътно покриват полето, че между тях почти не остава пространство. На хектар те може би са стотици хиляди а може би и милиони! Ако идете на полето на след ден-два, ще видите откъснали се паяжинни нишки да се носят във въздуха и на всяка нишка прикрепени по пет или шест паяка. Приличат на пухчетата от глухарче или боровите семена, разнасяни от вятъра. Младите паячета се прикрепят към паяжинните нишки и така летят из въздуха. Това зрелище представлява удивителна природна драма. Гледайки я, вие разбирате, че поетите и художниците също трябва да се присъединят към събранието на специалистите по борба с вредителите.

При обработка на полето с пестициди всичко това мигновено се разрушава. Веднъж си помислих, че не би било лошо, ако на полето се разхвърля дървесна пепел* (*под линия - г-н Фукуока прави компост от дървесна пепел и други домашни органични отпадъци. Той го използва в малката си градинка до кухнята). Резултатът би бил удивителен. След два или три дни полето би било свършено чисто от паяци. Пепелта предизвиква разпадане на паяжината. Десетки хиляди паяци биха паднали жертва от една единствена шепа пепел, която бихме сметнали за безвредна. Използването на

инсектицидите довежда, не само към унищожаване на цикадките заедно с естествените им хищници. То оказва влияние на много важни процеси в природата.

Феноменът на това голямо струпване на паяци, които се появяват на оризовото поле есента и са изчезват само за един ден, още не е разбран до край. Никой не знае откъде идват, как преживяват зимата и къде отиват, когато изчезват.

И така, използването на химикалите – това е проблем не само на ентомолозите. Философите, религиозните дейци, художниците и поетите са длъжни също да помагат в решаването на въпроса, допустимо ли е или не да се използват химикали в земеделието и какви могат да бъдат резултатите от използването дори само на органични торове.

Ние предполагаме, че ще приберем около 58ц. ориз и 58ц. зимни житни от ха. от тази земя. А ако добивът достигне 78ц., както това се е случвало някои години, това ще бъде най-високият добив в Япония. Понеже прогресивната технология не се е прилагала при отглеждането на тези зърнени, полученият от нас резултат може да се разгледа като опровержение на съвременната наука. Всеки, който пристигне и види тези поля и приеме безмълвното им свидетелство, ще почувства дълбоко недоверие към твърдението, че човечеството познава природата. И по неволя пред негоще възникне въпросът, може ли да бъде опозната природата, като се има предвид ограничеността на човешкото разбиране въобще.

Иронията се състои в това, че науката служи само за да покаже, колко нищожни са човешките знания.

Глава 2

Четири принципа на натуралното земеделие

Обходете без да бързате тези поля. Водни кончета и пеперуди се суетят във въздуха. Пчели прелитат от цвят на цвят. Разгърнете листата и ще видите насекоми ,паяци, дървесни жаби, гущери и много други дребни животинки, дремещи в прохладната сянка. Къртици и дъждовни червеи ровят под повърхността на почвата.

Това е балансираната екосистема на оризовото поле. Насекомните и растителните съобщества тук се намират в стабилни взаимоотношения. Няма нищо необичайно в това, че болестите по растенията, разпространени в този район , оставят непокътнати културите по тези поля.

А сега нека хвърлим поглед на полето на съседа. Тук плевелите са унищожени с хербициди и култивация. Почвените животни и насекоми са унищожени с отрови. Почвеното органично вещество и микроорганизмите са напълно изгорени от изкуствените торове. През лятото ще видите фермери, работещи на полето с противогази и дълги гумени ръкавици. Оризовите полета, обработвани непрекъснато в течение на 1500 години, сега са опустошени и занемарени в течение на едно поколение благодарение на новото земеделие.

Четири принципа

Първи-отказ от обработки, т.е. от оран, или обръщане на почвата. В течение на столетия фермерът е бил уверен, че оранта е необходима за отглеждане на културите. Обаче принципът "отказ от обработки" се явява основен в природното земеделие. Почвата "рови" сама себе си по естествен път, благодарение на проникването на корените на растенията и активността на микроорганизмите, малките животни и почвените червеи.

Втори-отказ от химически торове или приготвяне на компост (* *под черта* като тор, Г-н Фукуока използва бялата детелина, като бобова покровна култура връща на полето овършаната слама и добавя малко птичи тор). Хората нарушават естествения живот на природата ,а след това как ли не се стараят ,

но не могат да излекуват нанесените рани. Тяхната невнимателна фермерска практика довежда до отмиването от почвата на необходимите хранителни вещества, а като последствие – ежегодно изтощаване на земята. Оставена в покой, почвата поддържа своето плодородие по естествен начин, паралелно с цикъла на развитие на растения и животни.

Трети-отказ от борба с плевелите по пътя на оран и хербициди. Плевелите имат своята роля в създаването на почвеното плодородие и балансираното биологично съобщество. Основният принцип е че плевелите трябва да се задържат в развитието си, но не и да се унищожават. Сламеният мулч, покров от бяла детелина, засят под културното растение и временното заливане с вода (при отглеждане на ориз-бел. на пр.) осигуряват ефективен контрол на плевелите в моите поля.

Четвърти- отказ от химическите средства за защита (Г-н Фукуока отглежда зърнени култури без използването на каквито и да е химикали. Някои от плодните дървета понякога обработва с емулсия от машинно масло за снижаване числеността на насекомите. Не използва дългодействащите пестициди с широк спектър на действие и няма "програма" за пестицидите). От момента, в който като резултат на неестественото прилагане на оран и торене, културните растения са отслабнали, болестите и дисбаланса на насекомите са станали голям проблем в селското стопанство. Природата, останала недокосната, се намира в съвършено равновесие. Вредните насекоми и болести по растенията всякога ги е имало, но в природата те не се разпространяват в такава степен, която да налага използването на химикали. Разумният подход към защита от болести и неприятели- това е отглеждане на **силни растения в здрава среда.**

Култивиране (оран , окопаване)

След оран естествената среда на почвата се променя до неузнаваемост. Последствията от това действие преследва фермерите като кошмар в течение на много поколения. Например, когато се изорава целина, много силни плевели, такива като росичка и киселец, понякога започват да доминират на полето. Ако тези плевели се разпространят, фермерът се оказва лице в лице с почти неизпълнима задача – ежегодното плевене. Много често в такива случаи земята се изоставя.

Срещайки се с такива проблеми, фермерът може да намери само един разумен изход – да прекрати неестествената практика, която се явява причина за възникването им. Фермерът носи също и отговорност за поправяне на нанесената щета. Оранта на почвата трябва да бъде прекратена. Ако се провеждат такива точни мероприятия като разхвърляне на слама и засяване на бяла детелина вместо използването на химикали и машини, водене на война за унищожение, тогава средата ще започне постепенно да се възвръща към възстановяване на естественото равновесие и даже трудно изкоренимите плевели могат да бъдат контролирани.

Торене

На беседа с експерти по почвено плодородие аз задавах въпроса:" Ако полето не се обработва и се остави само на себе си, плодородието на почвата ще се увеличи ли или ще се понижи?" Те обикновено се замисляха за известно време и отговаряха нещо от рода на:"Хм, да помислим...Ще се понижи. А може би няма да се понижи. Ако си спомняте, при отглеждане на ориз дълго време на едно и също място без торене, добивът се установява на ниво около 22,6 ц./хта. Почвата се установява нито бедна, нито богата".

Тези специалисти имат в предвид култивираното заливано и с вода поле (при ориз в сеитбооборота). Ако полето се остави само на себе си , плодородието се увеличава. Органичните остатъци от растенията и животните се натрупват и разлагат на повърхността от бактерии и гъби.С дъждовната вода хранителните вещества проникват дълбоко в почвата, за да станат храна за микроорганизмите,

дъждовните червеи и други малки животинки. Корените на растенията достигат долните слоеве на почвата и връщат хранителните вещества обратно на повърхността.

Ако искате да получите нагледна представа за естественото плодородие на земята, направете си когато и да е разходка в дива планинска местност и погледайте гигантските дървета, които растат без торове и оран. Плодородието на непокътнатата природа надхвърля въображението ни.

Нарушете естествения горски покров, посадете червен японски бор и кедър и след няколко поколения почвата ще се изтощи и открие за ерозия. От друга страна, вземете голи планински склонове с червена глинеста почва и засадете борове и кедри с почвен покров от детелина и люцерна. Когато зеленият тор (зелен тор-това са покровните култури, като детелина, люцерна, които подобряват и наторяват почвата) обогати и разрохка почвата, под покрива на дърветата ще израстат плевели и храсти ще започне цикъл на обогатяване и регенерация.

При отглеждане на селскостопански култури не е задължително използването на готови торове. В повечето случаи постоянният покров от зелена тор и връщането на сламата и плявата в почвата са достатъчни. За да добавя животинска тор, ускоряваща разлагането на сламата, аз пускам в полето патици. Ако пуснете в полето патета, когато току що се появяват оризовите поници, патетата ще растат заедно с ориза. Десет патици осигуряват количеството тор, нужно за 0,1 ха (1 дка) и освен това помагат за задържане растежа на плевелите.

Аз практикувах това много години, докато строителството на националния шосеен път не попречи на патиците да пресичат пътя и да се връщат обратно в къщи. Сега за ускоряване разлагането на сламата използвам кокоша тор. В други райони патици и други малки пасищни животни все още могат да се използват за внасяне на тор на полето.

Внасянето на дори малко повече тор може да доведе до неприятни последствия. Веднъж взех под аренда 0,5 ха веднага след пресаждането на ориза. Изпуснах от полето всичката вода и не внасях никакви химични торове и подобрители, използвах само неголямо количество кокоша тор. На четири полета растенията се развиваха нормално, но на петото, каквото и да правех, оризовите растения растяха гъсто и се заразяваха с бактериални болести. Когато попитах собственика, какъв може да е проблемът, той каза, че през зимата използвал полето за съхранение на кокоши тор.

Като се използва слама, зелена тор и неголямо количество кокоша, могат да се получат високи добиви без компост и комерсиални (химически) торове. В течение на няколко десетилетия спокойно наблюдавах как реагира земята на природния метод на обработка. И наблюдавайки, получавах невероятно високи добиви от зеленчуци, цитрусови плодове, ориз, зимни житно зърнени култури като подарък, така да се каже, от естественото плодородие на почвата.

Как да се справим с проблема плевели

Има няколко ключови момента, които трябва да се запомнят във връзка с правилното отношение към плевелите.

Самото прекратяване на орането води до рязко спадане на числеността на плевелите, видовият им състав също се изменя.

Ако семената на поредната култура са засети, когато предшестващата култура още зрее в полето, тези семена ще прораснат преди плевелите. Зимните плевели прорастат само след прибирането на ориза, но по това време есенните сортове зърнено житни вече са напреднали в развитието си. Пролетните плевели дръпват в развитието си непосредствено след прибирането на ръжта и ечемика, но по това време пониците на ориза са набрали сила. Разпределяйки така сроковете на сеитба, че да няма интервал между последователните култури, ние даваме на зърнените преимущество пред плевелите.

Ако веднага след прибиране на реколтата полето е покрито със слама, прорастването на плевелите се прекратява. Бялата детелина, посята заедно със зърнените като покривна култура, също помага да се държат плевелите под контрол.

Традиционният начин за борба с плевелите, това е оранта на почвата. Но когато орете, помагате на семената, които лежат на голяма дълбочина и никога сами не биха прораснали, и им давате шанс да се развият. Предимството в тези условия е за бързо поникващите и бързо растящи видове. С други думи, фермерът, който се опитва да се бори с плевелите по пътя на оранта на почвата, буквално сее семената на собствената си несполука.

Защита от "неприятели"

Трябва да признаем, че доста хора мислят, че ако не използват пестициди, техните плодни дървета и полски култури ще загинат пред очите им. На практика, благодарение използването на пестициди, хората неизбежно създават условия, при които този неоснователен страх може да стане реалност.

Неотдавна японските червени борове бяха силно повредени в резултат на масовото размножаване на коровия хоботник. Горските сега използват хеликоптери, опитвайки се да спрат разпространението на неприятеля по пътя на авиообработка на гората. Не отричам, че този способ е ефективен за къс период от време, но знам, че има друг път за решаване на проблема.

Заразяването с хоботника, съгласно последните изследвания, не е пряко, а вследствие на активността на нематод-посредник. Нематодите се размножават вътре в ствола, блокират транспорта на вода и хранителни вещества и постепенно предизвикват засъхване и гибел на растението. Първопричината на това явление все още не е ясна. Известно е, че нематодите се хранят с гъби в ствола на дървото. Защо тези гъби се разпространяват така стремително вътре в дървото? Продължават ли да се размножават гъбите, след като се появят нематодите? Или нематодите се появяват, защото вече има гъби? Всичко се свежда до въпроса, кой се е появил пръв – гъбите или нематодите?

Но има и друг микроорганизъм, за който се знае много малко и който винаги съпровожда гъбите. Това е токсичен за тях вирус. Ефект следва ефекта. Единственият факт, който не можем да отречем и знаем със сигурност, е този, че боровете съхнат в големи количества.

Хората не знаят, каква е истинската причина за заболяването на боровете, не могат да знаят и последствията от прилаганите от тях "лекарства". Ако ситуацията включва неизвестни фактори, то немислените мерки само сеят семената на следващата голяма катастрофа. Не, аз не мога да се радвам на това, че повредите от хоботника са снижени благодарение на химическа обработка. Използването на химикали е най-инертният метод за разрешаване на проблеми от такъв тип и води единствено до по-големи проблеми в бъдеще.

Четири принципа на природното земеделие (без оран, без химически торове и компост, без борба с плевелите чрез оран и хербициди, без използване на химикали) съответстват на естествения порядък на нещата и водят към възстановяване на природното плодородие. Всички мои опити и грешки са във връзка с тази основна мисъл. Това е сърцевината на моя метод за отглеждане на плодове, зеленчуци и зърнени култури.

Културните растения сред плевелите

Множество различни плевели растат на тези поля заедно със зърнените растения и детелината. Оризовата слама, разпръсната по полето миналата есен, вече се е разложила и превърнала в хумус. Реколтата ще бъде около 58ц. от ха .

Вчера, когато професор Кавасе, авторитет по пасищните треви, и професор Хирое, изучаващ древните растения, видяха на моята нива равномерно разпределени растения ечемик и зелена тор (детелина), те го нарекоха чудо на изкуството. Местен фермер, който очакваше да види моите ниви напълно обрасли с плевели, беше удивен от това, че ечемикът енергично расте сред множество други треви. Техническите експерти също дойдоха, видяха плевелите, видяха пореча и детелината, растящи навред, и си тръгнаха, удивено клатейки с глава.

Преди двадесет години, когато пропагандирах прилагането на постоянен покров от детелина в овощните градини, по полята и градините в цялата страна не трябваше да се намира и стрък трева. Виждайки моята градина, хората започнаха да разбират, че плодните дървета могат достатъчно добре да растат и сред плевели и трева. Днес овощните градини, обрасли с треви, станаха обичайни в Япония, а градините без тревен покров се срещат все по рядко.

Това е истината за нивите със зърнени култури. Ориз, ечемик и ръж могат успешно да се отглеждат целогодишно на поле, покрито с детелина и плевели.

Нека да разгледаме в основни линии годишното разпределение на сеитбата и прибирането на реколтата от тези ниви. В началото на октомври, преди прибирането на реколтата, семената на бялата детелина и бързо растящите сортове зърнено-житни се разпръскват (засяват) между зреещите оризови растения (бялата детелина се засява по 4,5 кг./ха, зърнено-житни –28,4-57,2 кг/ха). За неопитния фермер или за полетата с по малка уплътненост е препоръчително в началото да се засее с по-голямо количество. Когато почвата постепенно се подобри благодарение на разложената слама и зеленото торене и когато фермерът се запознае по добре с метода на пряката сеитба без оран, количеството на семената може да се намали. Детелината и ечемикът или ръжта прорастват и достигат височина около 2-5 см. докато стане време да се прибира ориза. По време на прибиране на реколтата младите растения се тъпчат от работниците, но след това се възстановяват много бързо. Когато се приключи с овършаването, оризовата слама се разпръсква по полето.

При есенно засяване на ориза непокритите семена често биват изяждани от мишки и птици, а понякога загиват. Затова аз затварям оризовите семена преди засяване в малки глинени капсули.

Изсипвам семената в тава или в кошница и ги разклащам с кръгови движения. Отгоре ги напудрям с фино натрошена глина и от време на време ги напръсквам с вода. По такъв начин около всяко семенце се образува малка глинена капсула, около 1,2 см в диаметър.

Има и друг начин за приготвяне на капсули. Отначало оризовите семена се накисват във вода за няколко часа. Изваждат се от водата и се смесват с влажна глина, като се омесват с ръце или крака. След това глината се прекарва през телена мрежа (за пилета), за да се раздели на малки "камъчета". Те трябва да се подсушат за ден два до момента, в който леко могат да се оформят с длани като капсули. В идеалния случай в една капсула има едно семенце. За един ден един човек може да направи достатъчно капсули за засяване на 1-2 ха.

В зависимост от условията понякога затварям в капсули преди засяване семената и на други зърнени и зеленчукови култури.

От средата на ноември до средата на декември е подходящо време за да се разпръснат капсули със семена на ориз между младите растения ечемик и ориз, но можете да ги разпръснете и напролет. (оризът се засява с количество 20-40 кг/ха. Към края на април Г-н Фукуока проверява прорастването на засетите наесен семена и разхвърля, ако има нужда, още капсули). Тънък слой кокоша тор се разпределя равномерно по повърхността на полето, за да ускори разлагането на сламата. С това посевите за годината са приключили.

През май се прибират зимните зърнени култури. След овършаването всичката слама се разхвърля по полето.

След това полето се залива с вода за една седмица или 10 дни. Това отслабва плевелите и детелината и дава възможност на ориза да прорастват през сламата.

През юни и юли за растенията е достатъчен един дъжд, а през август в нивите веднъж седмично се пуска свежа вода, но не се оставя да застои на повърхността на почвата. А приближава и прибирането на реколтата.

Такъв е годишният цикъл за отглеждане на ориз и зимни зърнени култури в натуралното земеделие. Засяването и прибирането така точно съвпадат с естествените процеси в природата, че можем да ги приемем по скоро като естествени процеси, отколкото като селскостопанска технология.

Засяването и разхвърлянето на сламата на площ от 0,1 ха отнема около 1-2 часа на един фермер. С изключение на дейностите по прибиране на реколтата, за грижите около сеитбата на зимни зърнено-житни е необходим един човек, а двама или трима могат да извършат цялата работа, необходима за отглеждането на ориза, използвайки само традиционните японски оръдия на труда. Може би не съществува по лек и прост начин за отглеждане на зимни зърнени култури. Той не се нуждае от никакви операции, освен разхвърляне на семената и слама, но за да достигна тази простота, ми бяха нужни повече от тридесет години.

Този метод на земеделие е разработен в съответствие с природните условия на японските острови, но аз мисля, че натуралното земеделие може да бъде въведено и в други райони и за отглеждането и на други местни култури. На места, където няма вода, например в планинските райони, може да се отглежда ориз или други зърнени растения като гречиха, сорго или просо. Вместо бяла детелина в качеството на покривна култура може да се опита с други видове детелина, люцерна, фий или лупина. Натуралното земеделие възприема онази форма, която е възможна и съответстваща на уникалните условия на всяка местност

При прехода към този вид земеделие на първо време може да се наложи малко плевене, да се внесе компост и да се извършват слаби резитби на дърветата, но с всяка година тези мероприятия трябва постоянно да се намаляват. В крайна сметка най-важният фактор не е техниката на отглеждане, а по скоро нивото на съзнание на фермера.

Земеделие и слама

Разхвърлянето на слама се счита за важно мероприятие, а за моя метод на отглеждане на ориз и зимни зърнено-житни култури това е основното мероприятие. То определя цялото плодородие, прорастване, заплевеленост, защита от врабци, водния режим. И на практика, и на теория използването на сламата в земеделието е решаващ фактор. Но не е така просто да убедиш хората в това.

Разхвърляне на нарязана слама

Изпитателният център в префектурата Окаяма сега проверява метода на директната сеитба на ориз на 80% от своите полета. Когато им предложих да разхвърлят нарязана слама, те очевидно не счетоха този метод за надежден и направиха експеримент, нарязвайки я с механичен резак. Когато отидох преди няколко години да видя техните опити, видях, че нивите са разделени на три части. На първата използват нарязана слама, на втората – ненарязана, а на третата въобще не използват слама. Това е същото, което аз правех в течение на много години, и понеже ненарязаната слама даваше най-добри резултати, аз препоръчах използването _

Г-н Фуджи, преподавател от Ясукското Висше селскостопанско училище в префектурата Симана, искаше да опита директната сеитба и дойде да види моята ферма. Аз му предложих да разхвърля по полето ненарязана слама. На другата година той ме посети и сподели, че опита излязъл несполучлив. Изслушвайки внимателно неговия разказ, разбрах, че той е подреждал равномерно и точно оризовата

слама, както мулч в овощна градина. Ако се постъпи така, семената на ечемика въобще няма да поникнат. Същото е и с ръжената и ечемичена слама. Ако се подрежда в много равномерен слой, леторастите на ориза трудно ще пробият през него. Най добрият начин е просто да се разхвърля сламата наоколо така, като че ли е падала естествено.

Оризовата слама действа добре на зимните зърнено житни, а сламата на зимните зърнени растения действа като най добър мулч за ориза. Бих искал, това да бъде добре разбрано. Ако се разхвърли по полето свежа оризова слама, младите оризови растения могат да бъдат заразени с някои специфични за тази култура болести, причинителите на които се намират в свежата слама. Тези болести по ориза не се разпространяват по зимните зърнени. Свежата оризова слама е безопасна за другите зърнени, също така гречишната слама и сламата от другите зърнени може да се използва при ориза. По същата причина свежата слама от зимните зърнени като пшеница, ръж и ечемик, не може да бъде използвана като мулч за другите зимни зърнени, тъй като може да стане източник на зараза.

Всичката слама и плява, които остават след овършаването на реколтата, трябва да бъдат върнати на полето.

Сламата обогатява почвата

Сламата поддържа почвената структура и обогатява почвата, така че химическите торове стават ненужни. Но този ефект се проявява само при изпълнение на принципа "отказ от оран". Моите ниви са може би единствените в Япония, които не са орани повече от 20 години, и при това качеството на почвата се подобряваше с всеки сезон. Мога да кажа, че повърхностния слой, богат на хумус, се е увеличил до дебелина повече от 10 см. което е в резултат на това, че в почвата се връщаше всичко онова, растящо на полето, с изключение на зърното.

Не е необходимо да се прави компост

Не е необходимо да се прави компост. Не казвам, че изобщо не ви е нужен компост, а само че могат да се избегнат трудоемките операции при неговото приготвяне. Ако оставим сламата да лежи на повърхността на полето напролет или наесен и я покрием с тънък слой кокоша или пача тор, за шест месеца тя напълно ще се разложи.

За да направи компост по традиционния начин, фермерът работи като луд под жаркото слънце, нарязвайки сламата, добавяйки вода и глина, премесвайки компостната купчина и извозвайки я в полето. Той преминава през всичките тези изпитания с мисълта: "Това е най добрият метод". Би било удоволствие за мен да видя хора, разхвърлящи по своите ниви слама, плява и дървени стърготини.

Като пътувах с влака по ж.п. линията Токайдо в западна Япония, видях, че фермерите не използват всичката слама. Те следват указанията на експертите, които препоръчват определени норми на внасяне на слама за единица площ. Но защо експертите не кажат, че трябва да се върне на полето всичката слама? Гледайки през прозореца на вагона, виждах фермери, които разхвърляха по полето около половината от цялото количество слама, нарязана, а останалото количество беше оставено на края на нивата на купчина да гние под дъжда.

Ако всички фермери в Япония започнат да връщат на полето всичката слама, резултатът би бил огромно количество компост, върнат на земята.

Покълване

В течение на столетия фермерите с впечатляваща загриженост са приготвяли лехи за семената, за да отгледат здрави поници ориз. Малките лехи се подържали в такъв ред и порядък, сякаш това е бил семейният олтар. Разрохвали почвата, добавяли в нея пясък и пепел от изгорена оризова плява, и се молели, за да растат добре пониците. Ето защо е напълно понятно, че много селяни от околността мислеха, че съм полудял, когато разхвърлях оризовите семена по още неприбраната реколта от зимни зърнени култури заедно с плевели и разпръснати навсякъде парчета слама. Разбира се, семената покълват добре, ако са засети в добре подготвена рохкава почва. Но ако времето е дъждовно и полето се превърне в тресавище, вие не можете да минете по него и съответно трябва да отложите сеитбата. От тази гледна точка методът без оран е по надежден, но тук възникват проблемите с малките животни: къртици, мишки, охлюви които ядат семената. Този проблем се решава от глинени капсули, които ги защитават.

Стандартният метод на сеитба на зимни зърнени култури е засяване на семената и покриването им с почва. Ако се окаже, че са заровени дълбоко, те загиват. Аз обикновено разхвърлям семената в малки отверстия в почвата или в бразди, без да ги покривам с почва. Отначало с този метод имах много неудачи.

По-късно станах по-мързелив и вместо да правя отверстия и бразди в почвата, започнах да затварям семената в глинени капсули и ги разпръсвах направо по повърхността на почвата. Семената най-добре прорастват на повърхността на почвата, където имат достатъчно кислород. Открих, че ако покрива със слама тези капсули, семената поникват добре и даже и в много дъждовни години не загиват.

Сламата помага да се реши проблема с плевелите и птиците.

В идеалния случай от 0,1 ха се получава около 4 центнера ечемичена слама. Ако всичката тази слама се разхвърли по полето, повърхността ще бъде почти изцяло покрита. Това прави възможно да се държат под контрол даже такива трудно изкореними плевели като росичката, която представлява най-големия проблем при метода на пряка сеитба без оран.

Врабчетата ми причиниха много неприятности. Директната сеитба не дава резултати, ако няма реален начин за защита от птиците. Има много райони, където методът на директната сеитба се разпространява бавно именно поради тази причина. Много от вас може би се срещат с този проблем и вие знаете, какво имам в предвид.

Аз помня времето, когато тези птици ме следваха по петите и до момента, в който завършвах сеитбата на нивата изяждаха всичките семена, които бях засял. Опитвах се да използвам плашила, мрежи и окачени дрънкащи консервени кутии, но нищо не беше достатъчно ефективно. А ако някой от тези методи се окажеше добър, неговата ефективност се снижаваше след година или две. Моят собствен опит показва, че проблема с врабчетата се решава най-добре чрез засяване на семената по времето, когато предшестващата култура е още в полето, така че семената са скрити под тревата и детелината, а след прибирането на реколтата почвата се покрива със слама.

Направил съм много грешки когато експериментирах в течение на много години и преживях най-разнообразни несполуки. Аз, може би знам по-добре, от който и да е в Япония, какви грешки могат да се допуснат при отглеждане на селскостопански култури. Когато за пръв път получих положителен резултат при отглеждане на ориз и зимни зърнени без оран, почувствах такава радост, каквато навярно е почувствал Колумб, при откриването на Америка.

Отглеждане на ориза в сухо поле

В началото на август оризът в нивите на съседа вече е израснал до пояс, а на моят е почти два пъти по-нисък. Хората, пристигащи тук в края на юли винаги са настроени скептично и питат:

"Фукуока-сан, този ориз ще израсте ли нормално?" "Разбира се" - отговарям аз – „не се безпокойте“.

Аз не се стремя да получа високи, бързо растящи растения с големи листа. Напротив, старая се растенията да са по-компактни. Поддържайте не много големи размери на метлиците, не претоварвайте растението и му създайте условия да придобие естествена за оризовото растение форма. На заливните полета оризовите растения обикновено достигат височина 0,9-1,2 м и имат големи листа. Създава се впечатление, че те могат да дадат много зърно. Но на практика това е едно силно, добре облистено стебло. То произвежда много скорбяла, но ефективността му е ниска, и по тоя начин повече енергия се изразходва за вегетативен прираст, а за развитието на зърното - по-малко. Например, ако високите прерасли растения дават добив от слама 9 центнера, то добивът зърно ще бъде 4,5-5,4 ц (на ха.). Малките растения ориз, като тези в моите ниви, на 9 ц слама дават 9 ц ориз. В години с добър добив моите растения достигат 10,8 ц зърно на 9 ц слама, което е с 20% повече ,от теглото на сламата.

Оризовите растения не са много високи. Слънцето ги осветява равномерно, достигайки основата на растенията и най-долните листа. 6,2 кв.см листна площ са достатъчни за изхранване на 6 оризови зърна. Три или четири не големи листа са повече от достатъчни, за да изхранят 100 оризови зърна в метличката. Засявам не много гъсто и в резултат имам около 250-399 плодородни стебла (20-25 растения) на 0,84 м. Ако вие имате много растения и не се стремите те да израстат големи, ще получите по голям добив с по-малко труд. Това правило важи също за пшеницата, ръжта, гречихата, просото, овесът и другите зърнени.

При традиционния начин на отглеждане на ориза се поддържа няколко сантиметра воден слой в продължение на цялата вегетация. Фермерите са отглеждали ориза във вода в течение на столетия и повечето хора мислят, че друг начин не може да има. Култивираните сортове на влаголюбивия ориз растат относително добре на наводнените полета, но този метод на отглеждане не е много благоприятен за растенията. Оризът расте най-добре при съдържание на вода в почвата 60-80% от пределната полска влагемност. Ако полето не е залято с вода, растенията развиват по-силни корени и са по-устойчиви на болести и неприятели.

Необходимостта от отглеждане на ориза в наводнени площи е основно заради това да се подтиснат плевелите, като се създават условия, в които могат да преживеят ограничено количество и сортове плевели. Но тези, които преживеят, се налага да бъдат отскубнати с ръце или подрязани с мотика. Грижлива и трудна изтощителна работа, която трябва да бъде извършена няколко пъти всеки сезон при традиционния метод.

През юни, времето на мусоните, аз държа водата на полето приблизително една седмица. Много малко от неустойчивите към наводняване видове плевели, могат да преживеят, даже и такъв кратък период без кислород, даже и детелината страда-пожълтява.Идеята не се състои в това , да се унищожи детелината, а в това, да се отслаби тя и по този начин да се даде възможност на оризовите понизи да укрепнат.Когато се изпусне водата, детелината се оправя и разраства , покривайки полето под покрова от оризови растения.След това почти нищо не правя за поддържането на водния режим. В първата половина на сезона аз въобще не напоявам полето. Даже и в годините с неголеми количества есенни валежи, почвата под сламената покривка и зелената тор, остава влажна. През август понякога пускам вода на полето, но никога не я оставям да застои.

Ако покажете на някой фермер оризово растение от моите ниви, той веднага ще разбере, че то изглежда така, както трябва да изглежда оризовото растение и че това е неговата идеална форма. Той ще разбере, че растението е отгледано без пресаждане, без заливане и без използване на химически торове. Всеки фермер ще каже че това се разбира от само себе си, като се види общата форма на растението, формата на корените и дължината на междувъзлията на главното стебло. Ако имате представа каква е идеалната форма, ваша задача е да отгледате растение с тази форма в специфичните условия на вашата собствена нива.

Аз не съм съгласен с идеята на професор Матсусима, че четвъртият лист от върха на растението трябва да е най-дългия. В някои случаи се получават по-добри резултати, ако най дълъг е вторият или третият лист. Ако ръстът се задържа, когато растението е още младо, то връхният лист или вторият ще израснат най дълги и пак ще получат голям добив.

Теорията на професор Матсусима е създадена на основата на експеримент с отслабени растения ориз, отгледани с използване на тор в лехи и след това пресадени. Моят ориз, напротив, е отгледан съобразно естествения жизнен цикъл на оризовото растение така, както би расъл в диво състояние. Аз търпеливо чакам растенията да се развият и узреят в съответствие със собствените им темпове на развитие.

В последните години изпитвах стар сорт ориз, богат на глютен, от юга. Всяко зърно, посято наесен дава средно 12 братя и 250 зърна на метличка. Аз мисля, че с този сорт в един прекрасен ден ще мога да получа добив близък до теоретично възможния при топлината и слънчевата енергия, която получават моите ниви. На някои от моите ниви добив 73,5 ц от ха ориз от този сорт вече е реалност.

От гледна точка на съмняващите се специалисти моят метод на отглеждане на ориз може да се определи, като ненадежден и даващ неустойчиви резултати. "Ако експериментът се продължи още, то неизбежно ще възникнат определени проблеми", - може да кажат те. Но аз отглеждам ориз по този метод повече от 20 години. Добивите продължават да се повишават, и почвата с всяка изминала година става по-плодородна.

Плодните дръвчета

По склоновете на хълмовете недалеч от моя дом аз отглеждам също и няколко сорта цитрусови. След войната, когато за пръв път започнах да се занимавам с фермерство, започнах с 0,7 ха цитрусова градина и с 0,15 ха оризово поле. Но сега цитрусовите ми градини са на площ от 5 ха. Дойдох на тази земя и закупих околните занемарени склонове на хълмовете. След това ги разчистих със собствените си ръце.

По някои от тях боровете бяха изкоренени няколко години преди да закупя мястото, и всичко, което направих беше да изкопая ями по протежение на набелязаните редове и да насадя фиданки от цитрусови дървета. Между другото, на мястото на изсечените дървета се появиха нови леторасты, а след известно време започна буйно да обраства с японска пампасна трева, орлова папрат и цилиндрична императа. Младите цитрусови фиданки се губеха в бъркотията от диви растения. По-голяма част от боровите издънки изрязах, но част оставих за защита от ветровете. След това окосих обрастващите растения и треви, покриващи повърхността на почвата и засях бяла детелина. След 6-7 години цитрусовите дръвчета най-сетне ме дариха с плод. Аз отделих част от земята по склоновете за тераси, и моята градина заприлича на всяка друга.

Разбира се, придържах се към принципите "отказ от оран", "отказ от използване на химически торове" и "отказ от използване на пестициди". Наблюдавах интересно явление: отначало, когато младите фиданки растяха под покрива на подрастващите горски дървета, нямаше никакви признаци на насекомни повреди от типа на източна цитрусова щитоносна въшка. Когато обрастващите треви и леторасты на дървета бяха окосени, участъкът стана по-малко див и заприлича на овощна градина. Тогава се появиха и вредителите.

Най-доре е едно плодно дърво да бъде оставено от самото начало да расте свободно, в съответствие с неговата естествена форма. Тогава то ще ражда всяка година и няма да има нужда от резитби. Цитрусовите дървета имат същия тип на растеж както кедрите и боровете, а именно-един централен прав ствол с разклонения, отделящи се от него в редова последователност. Разбира се, различните сортове цитрусови имат различен размер и форма. Сортовете Хасаку и Шедок израстват много високи, мандариновото дърво зимен Иншу е невисоко, по-скоро приземно, ранните мандаринени сортове Сатсума се характеризират с неголям размер на дървото. Но всички те имат един централен ствол (водач-б.пр.).

Не убивайте естествените хищници

Мисля, всеки знае, че най-разпространените вредители по citrusовите градини - различните видове щитonosни въшки – имат естествени врагове, затова няма нужда да се използват инсектициди, за да се държат под контрол. В миналото в Япония се е използвал инсектицидът фузол. Естествените хищници са били напълно унищожени и възникналите в резултат на това проблеми съществуват и до сега в някои префектури. Аз мисля, че въз основа на този печален опит много фермери са осъзнали, че не е желателно унищожаването на хищните насекоми, тъй като в резултат се причинява по-голяма вреда на овощните градини.

Ако по време на появяването на кърлежите и в средата на лятото разределите до 200-400 пъти машинно масло, което е относително безвредно за хищниците, и леко напръскате с него градините, а след тази обработка предоставите на съобществото от насекоми да се върне към своето равновесие, то обикновено проблемът с вредителите ще се реши без ваше участие. Този метод няма да е ефективен, ако през юни и юли вече са били използвани фосфор-органични пестициди и ако хищниците са били убити с тези обработки.

Аз не препоръчвам използването на така наречените безвредни "органични" пръскания, като настойка от чесън със сол или емулсия от машинно масло. Не съм във възторг и от внесените чужди хищници с цел контрол на вредните насекоми. Дърветата отслабват и се подават на атаката на насекомите до такава степен, до която са се отклонили от своята природна форма. Ако дърветата се отглеждат по неестествен за тях начин, и в това състояние бъдат оставени без грижи, в резултат клоните се преплитат безпорядъчно и биват повреждани от насекоми. Аз вече разказах по какъв начин унищожих няколко хектара citrusови дървета. Но ако дърветата постепенно се поправят, те в някаква степен се връщат към своята природна форма. Дърветата ще станат по-силни и мерките за борба с насекомите ще станат ненужни. Ако дървото е грижливо посадено и от самото начало му е предоставена свободата да следва своята природа, няма необходимост от никакви резитби и пръскания. Ако младите дръвчета са били подложени на резитба и тяхната коренова система е била повредена в питомника до момента, в който са пресадени в градината, в този случай резитбата е необходима.

За да подобря почвата в овощната градина се опитвах да засаждам различни видове дървета. Между тях беше и акация Моришима. Това дърво расте целогодишно, образувайки през цялото време нови пъпки. Листните въшки, които се хранят с тези пъпки, започват да се размножават в огромни количества. Божите кравички се хранят с тези въшки и скоро също започват да се увеличават числено. След като божите кравички унищожат всички въшки по акацията, те се отправят към citrusовите дървета и започват да ядат другите насекоми, в това число кърлежите, citrusовите щитonosни въшки, австралийския жлебовиден червей.

Отглеждането на плодове без резитби, торове или химични обработки е възможно само в естествена среда.

Почвата в плодната градина

До този момент аз не говорих за това, че подобряването на почвата е главната грижа при създаването на градината. Ако използвате химически торове, дърветата ще израснат големи, но почвата от година на година ще се изтощава. Химическите торове лишават почвата от жизнените и сили. Ако торовете се използват в течение на едно поколение, за това време почвата значително ще се влоши.

Няма по мъдро направление в земеделието, от стремежа към подобряване на почвата. Преди двадесет години склоновете на тази планина представляваха гола червена глина, толкова твърда, че беше невъзможно да се забие лопата в нея. Преобладаващата част от земята в тази местност беше такава. Селяните отглеждаха картофи, докато се изтощи почвата, а след това занемаряваха нивята. Затова, преди да отглеждам citrusови и зеленчуци, се постарях да възстановя плодородието на тази почва.

Нека да поговорим за това, по какъв начин възстанових плодородието на тези голи планински склонове. След войната се поощряваше дълбоката оран на citrusовите градини и изкопаване на траншеи за внасяне на органично вещество. Когато се върнах от Изпитателния Център, се опитах да

направя това в моята собствена градина. След няколко години стигнах до заключението, че този метод е не само физически уморителен, но и свършено безполезен от гледна точка на подобрието на почвата.

Отначало заоравах слама и папрат, които носех от гората. Носенето на товар от 38 кг и повече беше тежко изпитание, но след 2 или 3 години такава работа аз не мажех да събера и шепа хумус. Траншеите, които бях правил, с цел закопаване на органичен материал, потънаха и се превърнаха в открити ями.

След това се опитвах да закопavam дървесни стволоче. Оказва се, че най-доброто средство за подобряване на почвата е сламата, но ако се съди по количеството образуван хумус, дървесината е по-добра. Всичко е добре, докато има дървета, които могат да бъдат отрязани. Но този, който няма наблизод дървета, може да отглежда дърветата направо в градината си, а не да ги докарва от далече.

В моята градина има борове и кедри, няколко крушови дървета, хинап, мушмула, японски вишни и много други видове местни плодни дървета, растящи между цитрусовите. Едно от най-интересните дървета, макар и не с местен произход, това е акация Моришима. Това е същото дърво, за което споменах по-рано, когато разказвах за божите кравички и защитата от насекоми. То е с твърда дървесина, цветовете привличат пчелите а листата се използват за храна на домашните животни. Акация Моришима съдейства да се предпази от насекомни повреди градината, защитава градината от ветрове, а бактериите от род *Rhizobium*, живеещи по корените, обогатяват почвата с азот.

Това дърво беше внедрено в Япония преди няколко години от Австралия. То расте по-бързо от което и да е друго дърво, което някога съм виждал. За няколко месеца образува дълбоки корени, а след 6-7 години достига височината на телефонен стълб. Към това ще добавим, че то е дърво – фиксатор на азота. За това ако се посадят 6-7 дървета на 0,1 ха, подобряването на почвата ще обхване и по-дълбоките почвени хоризонти, и няма нужда да се превива гръб за да се носят греди от планината.

За подобряване на повърхностния почвен слой аз засях на голата почва смес от бяла детелина и люцерна. Минаха няколко години, преди те да се укрепят, но в края на краищата се разраснаха и покриха склоновете на хълмовете. Засадох също и японска ряпа (дайкон). Корените на това мощно растение проникват дълбоко в почвата, внасяйки в нея органично вещество и създавайки канали за циркулиране на вода и въздух. Тя се възпроизвежда лесно и веднъж засята, може да спре да се грижите за нея.

Когато почвата се обогати, започват да се появяват плевелите. След 7 или 8 години детелината почти изчезва, обрасла в плевели, поради което засявам неголямо количество семена от нея, след като в края на лятото съм окосил плевелите. В резултат на образувания плътен растителен покров от детелина и плевели за 25 години повърхностния почвен слой в градината, който в началото беше гола глина, стана рохкав, тъмен на цвят и обогатен с дъждовни червеи и органично вещество.

С помощта на зеления тор, обогатяващ повърхностния почвен слой, и на корените на акацията Моришима, подобряваща дълбоките почвени слоеве, вие напълно можете да изоставите торенето, отпада и нуждата от обработка на почвата между плодните дървета. С високите дървета за защита от ветровете, цитрусовите – в средата и зеления тор върху почвата, градината може да се погрижи за себе си и вашите грижи за нея значително да намалее.

Отглеждане на зеленчуци като диви растения

Да поговорим сега за отглеждането на зеленчуците. Някои семейства снабдяват своята кухня със зеленчуците от градината си в задния двор, други отглеждат зеленчуци на открити, неизползвани терени.

Относно зеленчуковата градина в задния двор е достатъчно да се каже, че ще получите много хубави зеленчуци, ако ги засеете в подходящото време в почва, наторена с органичен компост и оборска тор. Методът на отглеждане на зеленчуци за собствени нужди в стара Япония е хармонирал много добре с

естественния начин на живот. Децата си играели в задния двор между плодните дървета. Прасетата изяждали отпадъците от кухнята и ровели земята в търсене на корени. Кучетата лаели и играели по двора, а фермерът сеел зеленчуковите семена в богатата почва. Гъсениците и насекомите растяли заедно със зеленчуците, кокошките изяждали гъсениците и снасяли яйца за хранене на децата.

Типичното японско семейство е отглеждало зеленчуци по този начин до неотдавна, само до преди около двадесет години (книгата е написана 1975г. – бел.прев.).

Заболяванията по растенията се предотвратявали с това, че се отглеждали традиционни култури в подходящото за тях време, като почвата се поддържала здрава благодарение на връщането в нея на всички органични остатъци и на редуването на културите. Вредните насекоми били събирани с ръце и давани на кокошките. В южната част на Шикоку били разпространени кокошки, които изяждали гъсениците и насекомите без да ровят корените и да повреждат растенията.

Някои хора могат да се отнесат скептично към използването на оборски тор и човешки отпадъци, като смятат това за примитивно и мръсно. Днес хората търсят "чисти" зеленчуци, затова фермерите ги отглеждат в парници съвсем без почва. Чакълена култура, пясъчната култура и хидропониката стават все по-популярни. Зеленчуци се отглеждат с химическо подхранване, на светлина, филтрирана през винилово покритие. Много е странно, че хората смятат тези химически отгледани зеленчуци за "чисти" и безопасни за хранене. Продуктите, отгледани върху почва, балансирана от дейността на червеите, микроорганизмите и разлагащият се оборски тор, са най-чистата и богата храна.

При "полудивия" начин за отглеждане на зеленчуци по пустеещи места, брегове на реки или изоставени ниви, моята идея се състои в това, да се разпръснат семената и да се даде възможност на зеленчуците да растат заедно с плевелите. Аз отглеждам моите зеленчуци по склоновете на хълмовете между цитрусовите дървета.

Много важно е да се знае точното време на засяване. За пролетните зеленчуци то е когато зимните плевели отмират, а летните още не са прораснали (Този метод за отглеждане на зеленчуци е разработен от Г-н Фукуока по пътя на опитите и експериментите в съответствие с местните условия. Там, където той живее, пролетта е винаги дъждовна и климатът е доста топъл, което позволява да бъдат отглеждани зеленчуци целогодишно. В продължение на много години той е достигнал до изводи и познание за това какви зеленчуци могат да бъдат отглеждани заедно с плевелите и какви грижи изисква всеки зеленчуков вид. В повечето райони на Северна Америка специфичният метод на Г-н Фукуока е неприложим. Всеки фермер, който иска да отглежда зеленчуци по полудивия начин, трябва да разработи свой метод, пригоден за неговата почва и характерните за района зеленчукови видове). За есенния посев семената се разпръсват, когато летните треви отмират, а зимните плевели още не са се появили

Най-добре е да се изчака, докато започнат дъждовете, които продължават няколко дена. Окосете плевелите и засейте зеленчуковите семена. Няма нужда да ги покривате с почва, тъй като ще ги покриете като мулч с окосените плевели и по такъв начин ще ги предпазите от птиците и кокошките, докато не прораснат. Обикновено плевелите трябва да се окосят два или три пъти, за да се даде възможност на зеленчуковите поничи да заякнат, но понякога е достатъчно и едно окосяване.

Ако плевелите и детелината образуват рехав покров, можете просто да разпръснете семената. Кокошките ще изядат част от тях, но повечето ще прораснат. Ако ги засявате в редове или бразди, бръмбарите и другите насекоми може да унищожат голяма част от семената, тъй като те са склонни да се движат по права линия. Моят опит показва, че е по-добре семената да се разпръснат тук-там без определен порядък.

Зеленчуците, отгледани по такъв начин, се развиват по-добре от очакванията на повечето хора. Ако развият леторастите си по рано от плевелите, по-късно няма да бъдат подтиснати от тях. Има някои видове зеленчуци обаче, например спанак и морков, които прорастват бавно. Ако накиснете семената за 1-2 дни, а след това ги затворите в глинени капсули, то и за тези зеленчукови проблемът ще бъде решен.

Ако направите по-гъст посев, японската ряпа, ряпата и различните видове листни есенни зеленчуци ще бъдат в състояние да конкурират зимните и ранните пролетни плевели. Част от тези зеленчуци, като се оставят необрани, се самозасяват и възобновяват от година на година. Те имат неповторим аромат и са много интересно блюдо.

Това е удивително зрелище – многото добре познати зеленчуци, пишно растящи по склоновете на хълмовете. Японската ряпа и ряпата растат наполовина в почвата, наполовина над нея. Морковът и градинският репей (младите корени и летораста на градинския репей се използват за храна) често израстват къси и удебелени, с голямо количество коренчета, и аз мисля, че техния тръпчив леко горчив вкус напомня на дивите им предшественици. Чесънът, японският перламутров лук и китайските видове лук, веднъж засети, се самовъзпроизвеждат всяка година.

Бобовите е най добре да се засяват напролет. Китайската вигна и фасулът се отглеждат лесно и дават богата реколта. При отглеждането на фасул, соя, грах е много важно да се осигури бързото им прорастване. При недостатъчна влага те прорастват бавно и се налага през цялото време да ги пазите от птици и насекоми.

Доматите и патладжанът са слаби, за да конкурират плевелите в стадий на млади покълнеци и затова е нужно да се засяват и отглеждат първоначално в лехи като разсад и след това да се пресаждат. Оставете доматите да се стелят без опорна конструкция. Тогава по възелите на главното стъбло ще се образуват нови корени и ще израснат нови плодоносни култуци. Що се отнася до краставиците, добре е да се предпочетат стелещите се видове. Трябва да се грижите за младите растения, като подрязвате периодично плевелите, но по-късно растенията стават достатъчно силни, така че плевелите не могат вече да ги удавят. Забиите в земята бамбукови стебла или дървесни клончета и краставиците ще се оплетат и покачат по тях. По този начин плодовете няма да са на земята и да гният. Този метод на отглеждане на краставиците се отнася също и за дините и тиквите.

Картофите и тарото (Тропично многогодишно растение от семейство арендни, едрите му клубени се употребяват за храна) са много силни растения. Веднъж посадени на едно място, те ще се подновяват сами всяка година и плевелите никога няма да ги удавят. При прибиране на реколтата оставяйте по няколко растения в почвата. Ако почвата е много плътна, отначало засадете японска ряпа. Със своите силно разрастващи се корени тя ще разрохка и смекчи почвата и след няколко сезона на това място спокойно ще може да отглеждате картофи

Открих, че бялата детелина задържа развитието на плевелите. Тя образува плътен покров и потиска даже такива силни плевели като пелин и росичка. Ако детелината се засее заедно със семената на зеленчуците, тя ще играе ролята на жив мулч, обогатявайки почвата и поддържайки в нея влажност и добра аерация.

Много е важно да се избере точното време за сеитбата на детелината, за да не пречи на зеленчуците. Най-благоприятното време е краят на лятото или есента. Развилите се през хладните месеци корени на детелината и дават напролет преимущество пред едногодишните треви. Тя се развива също добре ако се засее рано напролет. Семената на детелината могат да се разпръсват произволно или да се засяват на редове, разположени през 30 см. След като се вкорени добре, няма да е необходимо да я сеете наново поне 5-6 години. Главната цел на полудивия метод е да се отглеждат зеленчуци в най-естествени условия на тези участъци земя, които не са подходящи за нищо друго. Ако се опитате да подобрите техниката на отглеждане или да получите по-високи добиви, ви чака несполука. В повечето случаи причината за нея са болестите и неприятелите. Ако различните видове треви и зеленчуци се засеят смесено сред естествената растителност, вредите от насекоми и болести ще са минимални и няма да е необходимо използването на химически препарати или ръчно събиране на насекомите.

За да прилагате успешно този метод, важно е много добре да знаете годишния цикъл и особеностите на развитие на плевелите и тревите. Видовете плевели и тяхното състояние ще ви "разкажат" за свойствата на почвата и недостатъка на едни или други хранителни вещества.

В моята градина аз отглеждам градински репей, зеле, домати, моркови, синап, бобови и много други треви и зеленчуци по този полудив начин.

Можем ли да се откажем от химикалите?

Оризовото производство в Япония днес е на кръстопът. Фермерите и специалистите са объркани и не знаят кой път да изберат: да продължат ли с отглеждането на разсад или да преминат на директна сеитба, и ако изберат последното, то да орат ли почвата или не. В течение на последните 20 години аз твърдя, че методът на директната сеитба без оран постепенно ще докаже своите предимства. Скоростта с която директната сеитба вече се разпространи в префектурата Окаяма, е прекрасно доказателство за това.

Все пак има хора, които казват, че връщането към нехимизираното селско стопанство е немислимо от гледна точка на продоволственото снабдяване на цялата страна. Те настояват, че химическата обработка е необходима за защитата на ориза от трите основни болести: стъблено гниене, пригора и петнистост по листата. Но ако фермерите престанат да използват слабите, "подобрили" сортове ориз, престанат да внасят в почвата прекалено азот и намалят поливната вода, така че при ориза да се образува мощна коренова система, тези болести ще изчезнат и пръскането с химически препарати ще се окаже ненужно.

Отначало червената глинеста почва по моите поля беше негодна за отглеждането на ориз. Растенията боледуваха от кафяви листни петна. Но успоредно с повишаването на плодородието на почвата, тази болест все по рядко се появяваше, а с времето изчезна напълно.

С неприятелите положението е подобно. Най-важното – не убивайте естествените хищници. Проблемът с вредителите възниква тогава, когато полетата се намират постоянно под вода или се напояват със застояла или мръсна вода. Най голяма вреда нанасят есенната и пролетната цикадки, чиято численост може да се намали, като се премахне водата от оризовите полета.

Пролетната оризова цикадка, зимуваща в плевелите, може да бъде преносител на вируси. При заразяване на ориза с вирусни болести добивът може да намале с 10-20%. Но ако не се използват химикали, в полето ще има много паяци и те ще ви избавят от тази грижа. Паяците са чувствителни към най-малкото човешко вмешателство и това винаги трябва да се има предвид.

Много хора мислят, че щом се откажат от химическите торове и инсектициди, добивът значително ще се снижи. Експертите по насекомни вредители са установили, че първата година след прекратяване на използването на инсектициди загубите са около 5%. Вероятно няма да сгрешим много ако предположим, че още 5% загуби ще дойдат вследствие спиране на употребата на изкуствени торове.

И така, ако се прекратят наводняването на оризовите полета и употребата на изкуствените торове и пестициди, препоръчвани от Селскостопанската кооперация, загубите през първата година ще бъдат средно около 10%. Възстановителните сили на природата обаче значително надхвърлят нашето въображение и след известно намаляне на добива започват да се повишават и постепенно той започва да превишава изходното ниво.

Когато работех в Опитната станция в Коти, правех опити за предотвратяване на разпространението на стъблениа пробивач. Тези насекоми проникват в оризовото стъбло и се хранят от него, в резултат на което стъблото побелява и изсъхва. Методът за определяне на вредите е прост: преброяват се побелелите стъбла. На 100 растения може да има от 10 до 20 бели стъбла. При силни повреди, когато ни се струва, че цялото насаждение е загинало, на практика загиналите растения са около 30%.

За да се определи степента на повреждане на ориза от стъблениа пробивач, едното оризово поле беше обработено с инсектициди, а другото оставихме необработено. Когато анализирахме резултатите, се оказа, че необработеното поле, с по-голямо количество засъхнали стъбла, даде по-голям добив.

Отначало сам не повярвах и мислех, че има грешка при експеримента. Но цифрите бяха точни, затова продължих с изследването.

Оказа се че нападайки по-слабите растения, стъблопробивачът прави своеобразно прореждане. Благодарение на загиналите растения, за останалите остава по-голямо пространство. Слънчевата светлина може да достигне до най-ниските листа. В резултат на това оставащите оризови растения израстват по-силни, дават по голям брой братя и повече зърна на една метлица. Ако гъстотата на растенията (братята) е много голяма и насекомите не могат да унищожат излишъка, растенията изглеждат съвсем здрави, но в много случаи дават нисък добив.

В докладите на Опитната станция можете да намерите резултати от изпитанията практически на всички химически препарати, съществуващи в каталозите. Но едва ли някой знае, че в докладите попадат само половината от резултатите. Разбира се, това не означава, че данните умишлено се скриват, но когато тези резултати се публикуват от химическите компании като реклама на техните препарати, това е на практика скриване на отрицателните резултати. Данните, които свидетелстват за по-нисък добив, както в случая със стъблени пробивач, се разглеждат като противоречиви и се изключват. Разбира се, има случаи, когато унищожаването на насекомите води до увеличаване на добива, но има и други случаи, когато добивът се снижава. Докладите за последните случаи рядко се появяват в печата.

От всички селскостопански препарати, фермерите най-охотно използват хербицидите и е доста трудно да бъдат убедени да се откажат от тях. От древни времена фермерът страда от така нареченото, "борба с плевелите". Оран, междуредови окопавания, ритуално пресаждане на ориза – всичко това се върши с единствената цел да бъдат подтиснати плевелите. До появяването на хербицидите фермерът е трябвало всеки сезон да проходи много километри по залетите с вода оризови ниви, премахвайки с мотика или с ръце плевелите. Лесно е да се разбере, защо хербицидите били възприети като божия благодат. Използвайки слама и детелина и временно заливане с вода, аз намерих прост начин да държа плевелите под контрол, без тежък труд и плевене и без използване на химикали.

Ограниченията на научния метод

Преди изследователите да станат изследователи, те трябва да станат философи. Те са длъжни да разберат каква е целта на човешкото съществуване и какво трябва да създаде човечеството. Лекарите са длъжни преди всичко да определят от какво основно се нуждае човек за да живее.

За да приложат моите философски теории в земеделието, аз правех експерименти, отглеждайки култури по различни методи, в основата на които винаги лежеше идеята за създаване метод близък до природата. Правех това по пътя на изключване на излишните агрономични прийоми.

Съвременната селскостопанска наука изхожда от други представи. Първо, изследванията не се правят целенасочено. Второ, всеки изследовател вижда само една част от безкрайното множество определящи добива естествени фактори, които се изменят в зависимост от мястото и времето.

На един и същи участък от земята фермерът е трябва да отглежда своите култури всяка година по различен начин в съответствие с промените във времето, популацията на почвените насекоми, почвените условия и много други естествени фактори. Природата се намира в постоянно движение, условията на една година никога не се повтарят.

Съвременната наука е раздробила изкуствено природата на малки части и провежданите от учените изследвания не съответстват на законите на природата, нито на практическия опит. Резултатите се извеждат съгласно търсенето на изследователя, но без да се отчитат нуждите на фермера. Голяма грешката ще бъде да се смята, че получените по този път умозаключения могат да бъдат използвани на фермерската нива с постоянен успех.

Неотдавна професор Тсуно от университета в Ахиме написа многословна книга за връзката между метаболизма на растението и реколтата. Този професор често идва на моите ниви, изкопава яма, за да

провери състоянието на почвата, довежда студенти, за да измерят ъгъла под който падат слънчевите лъчи и засенчването и прочее безсмислици и отнася в своите лаборатории образци растения за анализ. Аз често му задавам въпроса: "Правите ли опити за сеитба по директния метод без оран?" Той отговаря със см ях: "Не, приложението е ваша работа. Аз се занимавам с изследвания." Ето така стоят нещата. Вие изучавате действието на метаболизма на растенията и способността на растенията да поглъщат хранителни вещества от почвата, пишете книга и получавате степен доктор на селскостопанските науки, без да се интересувате има ли някакво отношение към добива вашата теория.

Дори и да можете да определите как влияе метаболизма на връхното листо върху продуктивността му при средна температура 29 С, има места, където температурата е друга. И ако в Ахиме тази година температурата е 29 С, то на следващата година може да бъде само 24 С. Ще бъде грешно да се твърди, че стимулацията на метаболизма води до увеличаването на скорбялата и от там до по-висок добив. Географията и типографията на почвата, свойствата, структурата, дренажа, осветеността от слънцето, насекомните съобщества, сортовете семена използвани от вас, начина на обработка на почвата – с една дума, има безкрайно разнообразие от фактори, които трябва да бъдат взети под внимание. Методът на научен експеримент, който да отчита всички взаимосвързани фактори, просто е невъзможен.

В днешно време вие чувате много разговори за успехите на "Движение за здрав ориз" и "Зелената революция". Доколкото методите, използвани от привържениците на тези движения, зависят от слабите, "подобри" сортове ориз, те са принудени да използват химикали и инсектициди осем – десет пъти по време на вегетацията. За кратко време в почвата напълно се унищожават микроорганизмите и органичното вещество. Животът на почвата се разрушава и храненето на растенията става зависимо от хранителни вещества, добавяни в нея под формата на минерални торове.

Изглежда, че работите на фермера вървят добре, когато използва "научни" методи, но това не означава, че науката може да помогне за подобряването на естественото плодородие на почвата, което ще рече, че науката може само да помогне за възстановяването на разрушеното от хората естествено плодородие на почвата. Като разхвърляме слама, отглеждаме детелина и връщаме в почвата всички органични остатъци, ние довеждаме земята в състояние, при което да съдържа всички хранителни вещества, необходими за отглеждането на ориз и зимни зърнени на едно и също място в продължение на много години.

Благодарение на натуралното земеделие нивите, които вече са изтощени от оран или използването на химикали, могат да бъдат ефективно възстановени.

Глава 3

От гледна точка на фермера

В днешно време в Япония се отделя много голямо внимание, и то оправдано, на замърсената околна среда и в резултат на това, на замърсените хранителни продукти. Гражданите организират бойкоти и големи протестни демонстрации против равнодушието на политическите и промишлените лидери по тези въпроси. Но цялата тази активност при съвременното ниво на духовно развитие е напразно усилие. Приказките за очистване от особено силни замърсители са едно да се търси лечение на симптомите, когато основната причина за една болест продължава да се задълбочава.

Например, преди две години Изследователският център по селскостопански мениджмънт съвместно със Съвета по органично земеделие и Нада кооперация организираха конференция с цел обсъждане проблемите на замърсяването на околната среда. Председател на конференцията беше Г-н Теруо Ичираку, който оглавяваше Японската асоциация по органично земеделие и е една от най-влиятелните фигури в Държавната селскостопанска кооперация. Препоръките на това учреждение относно това какви сортове от различните култури да бъдат отглеждани, какво количество торове да се използват и какви химикали да се използват, се следват от почти всеки японски фермер. Доколкото в тази конференция участваха много влиятелни лица, аз я следях с надежда, че могат да бъдат взети и реализирани важни решения. От гледна точка на рекламната кампания относно проблемите със замърсените хранителни продукти, конференцията можеше да се определи като успешна. Обаче, както

при други подобни събрания, дискусиата се изрази в серия от високо технични доклади на научни работници и персонални съобщения за ужасите на хранителното замърсяване, но нито един от участниците не можа да пренесе обсъждането на проблема на неговото причинно ниво.

При обсъждането на живачното отравяне на риба тон например, представителят на Управление риболов говореше за това, колко страшен е станал този проблем в действителност. По същото време живачното замърсяване се обсъждаше всеки ден по радиото и във вестниците и затова всички внимателно слушаха неговото изказване.

Ораторът каза, че съдържанието на живак в телата на риби тон , уловени даже около Антарктика или около Северния полюс, било необикновено високо. Обаче, когато бил анализиран лабораторния образец на рибата, взет преди няколко столетия, той въпреки очакванията, също съдържал живак. В неговото заключение беше изказано предположение, че поглъщането на живак е жизнено важно за тази риба.

Слушателите, присъстващи на доклада, се споглеждаха в пълно недоумение. Предполагаше се, че целта на срещата е да се реши, какво да се прави с отпадъците, които вече са замърсили околната среда и да се предприемат мерки за подобряване на положението. Вместо това представителят на Управление риболов говори, че живакът е жизнено необходим за риба тон. Ето какво имам предвид, когато говоря, че хората не могат да видят коренната причина за замърсяването, а виждат този проблем само в тясна и повърхностна перспектива.

Аз станах и предложих да се предприемат съвместни действия с цел изработване на конкретен план за работа по проблемите на замърсяването. Не е ли по-добре направо да се каже, че трябва да се прекрати използването на химикали, които се явяват причина за замърсяването? Оризът, например, прекрасно може да се отглежда без химикали, също така и цитрусовите, а с неголямо усилие може да се отглеждат и зеленчуци по този метод. Аз казах, че това може да стане и че аз съм го прилагал в моята ферма в течение на много години, но докато правителството продължава да поощрява използването на химикали, то "чистото" земеделие няма да може да прояви своите възможности.

На срещата присъстваха членове на Управление риболов, също и служители на Министерствата на селското стопанство и горите и Селскостопанската кооперация. Ако те и председателят на конференцията Г-н Ишираку действително искаха да тласнат проблема от мъртвата точка и ако бяха предложили на фермерите по цялата страна да се опитат да отглеждат ориза без химикали, това би довело до сериозни положителни промени.

Обаче по пътя за осъществяване на този план имаше едно съществено препятствие. Ако фермерите биха започнали да отглеждат културите без препарати, торове и машини, гигантските химически компании биха станали ненужни и държавната управа на Селскостопанската кооперация би рухнала.

Поставяйки ребром въпроса, аз казах, че кооперативите и тези, които определят държавната политика са зависими от инвестирането на капитали в торове и селскостопанска техника, които са в основата на тяхната мощ. Отказът от машини и торове ще предизвика пълна промяна в икономическите и социалните структури. Ето защо аз не виждам възможност за Г-н Ишираку, Кооперацията или правителствените служители да защитят мероприятия, помагачо за почистването от замърсяванията.

Когато се намесих по такъв начин, председателят каза: "Г-н Фукуока, с вашите забележки пречите на работата на конференцията" и така ми затвори устата. Ето, това се случи тогава.

Прости средства за решаване на сложни проблеми

Така стана ясно, че правителствените организации не се събират, за да спрат наистина замърсяването на околната среда. Другата трудност е в това, че трябва всички страни на проблема със замърсяването на хранителните продукти да бъдат събрани и решени заедно. Проблемът не може да бъде разрешен от хора, които се занимават само с една или друга негова част. Замърсяването на околната среда ще намалее от момента, в който съзнанието на човека се промени основно.

Например, фермерът смята, че няма никакво отношение към проблема на Вътрешното море (Малкото море между островите Хонсю, Кюсю и Шикоку). Той мисли, че това е работа на служителите от Управление рибовъдство – да следят рибата, а работата на Съвета по околната среда – да се грижи за намаляване на замърсяването на океана. Проблемът се заключава също и в такъв начин на мислене.

Най-често използваните химически торове – амониев сулфат, урея, суперфосфат и други се използват в огромни количества, но неголяма част от тях се поглъща от растенията в полето. Останалото количество се отнася от потоците и реките към Вътрешното море. Азотните съединения са храна за водораслите и планктона, които се размножават в огромни количества, а това е основната причина за появяването на "червения прилив". Разбира се, промишленото замърсяване с живак и други отпадъци също дават своята дан, но замърсените води в Япония са резултат в най-голяма степен от селскостопанските химикали.

Това означава, че фермерът трябва да носи основната отговорност за появяването на "червения прилив". Фермерът, който използва химикали на своите ниви, корпорациите, произвеждащи тези химикали, селскостопанските чиновници, които вярват в полза на химическите препарати и съгласно това дават технически препоръки – ако всички тези хора не осмислят проблема достатъчно дълбоко, въпросът със замърсяването на водите никога няма да бъде разрешен.

Сега само тези, които сами са пострадали, се активизират в опитите за разрешаване на проблема със замърсяването, както това стана с местните рибари, които се обявиха против големите нефтени компании след изтичане на нефт край Мацушима. Друг опит за разрешаване на въпроса принадлежи на един професор, който предложи да се прекопае канал пресичащ остров Шикоку, така че относително чистата вода от Тихия океан да потече във Вътрешното Море. Такива опити се правят от време на време, но радикално решение никога няма да бъде постигнато по този начин.

Фактически, каквото и да правим, ситуацията се влошава. Колко по-подробни контрамерки се разработват, толкова проблемът се усложнява. Да предположим, че през о.Шикоку се прекара тръба и водата се изпомпва от Тихия океан и се влива във Вътрешното море. Но откъде ще дойде електричеството, нужно на завода произвеждащ стоманените тръби и откъде ще се вземе енергията за изпомпването на водата? За това са необходими атомни електроцентрали. За строителството на тези енергетични системи трябва да бъде доставен бетон и всички необходими материали, а също и да бъде построен център за преработка на уран. Ако нещата тръгнат по този път, се посяват семената на второ и трето поколение проблеми със замърсяването, още по-сложни от предшестващите.

Това прилича на случая с фермера, който отваря по-широко входа на напоителния канал, за да се насочи повече вода в неговата нива. В резултат се образува ударна вълна, която размива края на канала. След това се налагат възстановителни работи. Стените на напоителния канал се подкопават и руслото се разширява. Увеличеният обем течаща вода увеличава потенциалната опасност от отмиване, в следващият момент валът не издържа и са нужни още по-големи усилия за отстраняване на повредата.

Когато се взема решение да се работи върху симптомите на проблемите, обикновено се счита, че поправителните мерки ще премахнат самия проблем. Но това рядко се случва. Изглежда, че инженерите не са в състояние да го разберат. Предприеманите контрамерки са основани на ограничени представи за това, какво трябва да се поправи. Както мерките, така и контрамерките се основават на съждения вследствие ограничено разбиране на научната истина. Правилното решение никога няма да дойде по този начин (С думите "ограничена научна истина" г-н Фукуока характеризира представата за света, създадена от човешкия интелект. Той смята това виждане за ограничено от рамките на субективни фактори - Лари Корн).

Моето скромно решение на въпроса чрез разхвърляне на слама и отглеждане на детелина не създава ново замърсяване. То е ефективно, понеже премахва източника на проблема. Докато вярата на съвременното човечество във възможността на големите технологични разработки при решаването на тези проблеми не бъде отхвърлена, замърсяването на околната среда ще се задълбочава.

Плодовете на тежките времена

Потребителите също смятат, че нямат никаква вина за селскостопанското замърсяване. Много от тях искат да консумират хранителни продукти, необработвани с химикали. Но химически обработените продукти се продават всъщност като отговор на потребителското търсене. Потребителят търси едър, лъскав плод без петна и с правилна форма. За да бъдат удовлетворени тези желания, бързо се въвеждат нови химически препарати, които не са съществували до последните 5-6 години.

Как се оказахме в тази задънена улица? Хората казват, че за тях е без значение дали една краставица е права или крива и че не е задължително плодовете да са с красива външност. Но погледнете на борсата за плодове в Токио, ако искате да разберете, как реагират цените на потребителските предпочитания. Ако вашите плодове изглеждат малко по-добре от тези на другите продавачи, вие получавате премия от 10-20 цента за килограм. Когато класифицират плодовете като малки, средни и едри, цената може да се увеличава два или три пъти за всеки размер.

Готовността на потребителите да платят висока цена за продукти, отгледани извън сезона, в който нормално виреят, също допринася за увеличаване използването на изкуствени методи на отглеждане и химикали. През изтеклата година мандарините от Уншу ,отгледани в оранжерии за лятна продажба (обикновено тези плодове узряват в късна есен), имаха цена 10-20 пъти по висока, от колкото сезонните мандарини. Така че ако вложите няколко хиляди долара за закупуване на оборудване, купите необходимото гориво и поработите малко повече, вие ще имате добър доход.

Отглеждането на плодове и зеленчуци целогодишно става все по-популярно. За да купят мандарини един месец по-рано градските жители очевидно биха били щастливи да заплатят всички разходи на фермера за труд и оборудване. Но ако запитате дали на човек му е необходимо да има тези продукти един месец по-рано, то правдивият отговор ще бъде – не, съвсем не му е нужно и парите, това не е единствената цена, която ще платим за реализиране на нашите желания.

Освен това, сега се използват и оцветители, каквито до преди няколко години не се използваха. Благодарение на тези химикали плодовете придобиват окраска на зрели една седмица по-рано. В зависимост от това, дали са на пазара една седмица по-рано или след 10 октомври, цената им се повишава или пада двойно, затова фермерите използват ускоряващи узряването химикали и след обираването на плодовете ги съхраняват в камери за обработка с газ, ускоряващ зреенето.

Но ако плодовете са обрани по-рано, те не са много сладки, затова се използват изкуствени добавки - подсладители. Обикновено се смята, че химическите подсладители са забранени, но изкуствения подсладител, с който се пръскат цитрусовите дървета, не е обявен във закона. Въпросът е, попада ли той в категорията "селскостопански химикали". Но във всеки случай почти всеки фермер го използва.

След беритбата плодовете се събират в кооперативния сортировъчен център. За да ги сортират по размери на едри и дребни, ги търкалят по няколко стотин метра дългия конвейер. Неизбежни удари и повреди. Колко по-крупен е сортировъчният център, толкова повече се удрят и нараняват плодовете. След измиването с вода мандарините се напръскват със защитни и оцветяващи вещества. При последното мазане ги обработват с парафин и излъскват до блясък.

По този начин от времето, преди беритбата, до момента, когато плодовете попаднат в магазина, те са обработвани с химикали пет или шест пъти. Тук пропускаме торенето с химически торове и пръскането на плодните дървета с пестициди. И всичко това, защото купувачът търси по-привлекателни плодове. Именно тази малка подробност в предпочитанията му поставя фермера в действително затруднено положение.

Всичко това се прави не защото се харесва на фермерите, или защото на чиновниците от Министерството на Селското стопанство им е приятно да заставят фермерите да произвждат свръх силите си, налага го общоприетата ценностна скала.

Когато преди четиридесет години работех в митницата на Йокохама, обработвах лимоните и портокалите точно по този начин. Аз бях категорично против въвеждането на тази система, но всичките ми усилия не попречиха тя да бъде внедрена в практиката.

Ако едно фермерско семейство или кооператив усвояват нововъведение, например обработката на мандарините с восък (парафин), като знак на особено внимание и грижа за външния им вид, те получават по-висок доход. Това се вижда от другите селскостопански кооперативи и скоро и те също усвояват нововъведението. Плодовете, непокрити с восък, вече не могат да получат такава висока цена. За две или три години навосъчаването на плодовете се разпространява в цялата страна. След което, благодарение на конкуренцията, цените спадат и зялата придобивка за фермера е бремето на тежкия труд и допълнителните разходи за материали и оборудване. От тук нататък той е длъжен да покрива с восък плодовете.

В резултат, разбира се, страда купувачът. Продукти, които не са пресни, се продават, защото изглеждат пресни. От биологична гледна точка при леко завехналите плодове се снижава дишането и разхода на енергия до възможно най-ниското ниво. Това може да се оприличи на човек в състояние на медитация: при който обмяната на вещества, дишането и разходът на енергия се снижават до невероятно ниско ниво. Ако гладува, енергията в тялото му дори се съхранява. По същия начин, когато мандарината се набръчка при завяхване или когато зеленчуците завехнат, те преминават в състояние, което съхранява хранителните им качества възможно най-дълго време.

Не си струват опитите да се запази само свежият вид, както когато продавачът постоянно напръсква с вода своите зеленчуци. Въпреки че създават впечатление на свежи, техният вкус и хранителност се снижават.

Всички селскостопански кооперативи и колективни сортировъчни центрове бяха обединени и разширени за целта на такава ненужна дейност като придаване търговски вид на продуктите. Това го наричат модернизация. Опаковат продуктите, транспортират ги чрез грамадната система за разпространение и така те достигат до потребителя.

Накратко казано, докато съществува извратената ценностна система, съгласно която размерите и външният вид имат по-голямо значение от качеството, проблемът със замърсяването на хранителните продукти няма да бъде решен.

Търговия с натуралните продукти

За последните няколко години аз предадох 2,2-2,9 тона ориз в магазините за натурални храни в различни части на страната. Откарах 400 бр. 15 килограмови кутии с мандарини в един кооператив в Токийският окръг Сугинами. Председателят на кооператива искаше да продава чиста продукцията и това стана повод да се свържем. Първата година мина успешно, макар и да имаше някои жалби. Размерът на плодовете силно варираше, повърхността им не беше съвсем чиста, кората на места беше сбръчкана и така нататък. Аз откарвах плодовете в обикновени, немаркирани кутии и някои хора подозираха без всякакво основание, че тези плодове са второ качество. Сега опаковам плодовете в кутии с надпис "натурални мандарини"

Понеже натуралните продукти могат да се произвеждат с най-малки разходи, аз мисля, че те трябва да се продават на най-ниска цена. През последната година в Токийски окръг моите плодове бяха най-скъпи. По мнението на много собственици на магазини, те притежавали най-изискан вкус. Разбира се, би било най-добре, ако можеше да се продават на място и така да се изключат времето и транспортните разходи. Но дори и така цената беше добра; плодовете не съдържаха химикали и имаха хубав вкус. Тази година собствениците на магазини търсеха 2-3 пъти по-голямо количество от предни години.

Сега възниква въпросът, доколко може да се разпространят чрез пряка продажба натуралните продукти. В това отношение имам една надежда. В последно време производителите на химически обработени продукти бяха притиснати в менгемето на икономическите механизми и това направи по-

привлекателно за тях отглеждането на натурални продукти. Можем да прибавим факта, че на средния фермер се налага да се труди непосилно, да използва химикали, ускорители на зреенето, да покрива плодовете с восък и т.н. и продава своите плодове на цена, която едва покрива разходите. Фермерът, чиято продукция е с малко по-ниско качество, завършва годината съвсем без печалба.

Понеже в последните няколко години цените рязко паднаха, селскостопанските кооперативи и сортировъчните центрове станаха много взискателни, приемайки плодове само с много високо качество. Плодовете с по-ниско качество не могат да бъдат продавани на сортировъчни центрове. След целодневната работа в градината: като се започне с брането на мандарините, след това подреждането им в палети и превоза им до помещението за сортиране, фермерът трябва да се труди до 11-12 часа нощта, отбирайки само плодовете със съвършена форма и размер (плодовете, които не отговарят на тези изисквания се продават приблизително на половин цена на предприятия произвеждащи сокове)

Хубавите плодове съставляват средно от 25 до 50 % от реколтата и още някаква част се бракува от кооперативите. Ако печалбата е дори 2-3 цента на фунт, това се счита за много добре. Бедният фермер се труди непосилно дни наред и накрая е на границата на разорението.

Отглеждането на плодове без химикали, торове, оране на почвата изисква по-малко разходи, и следователно, фермерът получава по-голяма печалба. Плодовете отиват за продажба практически без сортиране. Аз само опаковам плодовете в кутии, изпращам ги на пазара и рано си лягам да спя.

Моите съседни фермери разбраха, че хвърлят труд и сили само за да приключат годината с празни джобове. Те постепенно стигат до извода, че няма нищо странно в отглеждането на натурални хранителни продукти. Вътрешно те са готови за прехода към земеделие без химикали. Но докато натуралните продукти се разпределят по места, средният фермер ще се притеснява от отсъствието на пазар за неговата продукция.

Що се отнася до потребителите, сред тях е разпространено мнението, че натуралните продукти задължително са скъпи. Ако пък не са скъпи, хората подозират, че продуктите не са натурални. Един продавач ми каза, че никой няма да купи натуралните продукти, ако не са скъпи.

И все пак мисля, че натуралните продукти трябва да се продават по-евтино. Преди няколко години ми поискаха да изпратя мед, събиран от цитрусовата градина и яйца от кокошките живеещи в планината, в един магазин за натурални продукти в Токио. Когато открих, че търговецът ги продава на високи цени, бях вбесен. Разбрах също, че търговецът е лъгал своите клиенти, като смесвал моят ориз с друг за да увеличи теглото, да продаде и другия ориз на по-висока цена. Незабавно спрях доставката за този магазин.

Ако цената на натуралните продукти е висока, това означава, че търговецът получава чрезмерна печалба. Освен това, ако натуралните продукти са скъпи, те стават предмет на разкош и само богатите хора ще могат да се хранят с тях.

Ако искаме натуралните продукти да станат по-широко известни, те трябва да бъдат достъпни на умерени цени. Купувачите трябва да свикнат с мисълта, че ниската цена не означава, че продуктът не е натурален.

Комерсиалното земеделие ще претърпи поражение

Когато за пръв път се появи концепцията за комерсиалното земеделие, аз бях против нея. Комерсиалното земеделие в Япония не е доходно за фермера. Между комерсиализантите съществува правило, че за качествения продукт се начислява допълнително възнаграждение. Но в японското земеделие това правило не работи. Торове, храни, оборудване, химикали се закупуват по цени определени зад граница, и затова е трудно да се каже, каква ще е действителната цена на тези вносни стоки за фермерите. Всичко се определя от комерсиализантите. И понеже продажната цена на продукта

е строго фиксирана, получава се така, че доходите на фермера са оставени на милостта на сили, които се намират извън неговия контрол.

Обикновено комерсиалното земеделие е в много неустойчиво състояние. Фермерът би бил в много по-добро положение, ако би отглеждал продукти само за собствени нужди, без да мисли за печелене на пари. Ако засеете едно зърно ориз, ще получите повече от хиляда зърна. Един ред ряпа ще ви даде кореноплоди за цялата зима. Ако вие следвате този начин на мислене, ще имате достатъчно храна, повече от достатъчно, и то без особено усилие. Но ако вместо това решите да правите пари, вие ще се окажете в бясно летящия влак на печалбата и ще се носите зедно с него.

В последно време често си мислех за белите легхорни. Благодарение на подобрената порода белият легхорн снася 200 яйца годишно, затова отглеждането им с цел печалба е относително добър бизнес. При комерсиалното им отглеждане тези кокошки се държат в малки клетки, разположени в дълги редове, наподобяващи килии на затворници. И за целия им живот техните крака нито веднъж не стъпват на земята. Сред тях често се разпространяват болести, ето защо птиците са натъпкани с антибиотици и в храната им се включват витамини и хормони.

Казват, че местните кокошки, които са се съхранили тук от древни времена, кафяви и черни "шамо" и "чабо" снасят два пъти по-малко яйца. Затова те вече не се отглеждат в Япония. Аз пунах две кокошки и един петел свободно да тичат по склоновете на планината, след една година те бяха вече двадесет и четири. Птиците снесоха малко яйца, защото бяха заети с отглеждането на пиленцата си.

Първата година легхорните имат по-висока носливост от местните породи, но след една година легхорнът се изтощава и бива бракуван. Освен това, той снася много яйца, понеже е хранен с изкуствено обогатена храна, внасяна от чужбина и купувана на международни цени, докато местните птици от породата „шамо" свободно тичат между дърветата, хранят се със семена и дават елитни натурални яйца.

Ако мислите, че промишлените зеленчуци са произведени от природата, правите голяма грешка. Тези зеленчуци представляват воден концентрат на азот, фосфор и калий, получен с неголямо участие на семената. И имат съответен вкус. И промишлените кокошки яйца (може да ги наречете яйца, ако така ви харесва) не са нищо повече от смес на синтетична храна, химикали и хормони. Това не е природен продукт, а създадена от хората синтетика под формата на яйца. Аз наричам фермера, произвеждащ зеленчуци и яйца по този начин, промишлен производител.

Сега, когато става дума за промишленото производство, ви се налага да направите някои сметки, ако искате да имате някакъв приход. Ако промишленият фермер не умее да работи с пари, той прилича на икономист който не умее да прави сметките си. Другите го смятат за глупак а печалбата му се присвоява от политиците и търговците.

В древни времена е имало воители, земеделци, занаятчии и търговци. Селското стопанство е било по-близко до източника на живота, отколкото търговията и промишлеността, и земеделецът е бил почитан като "виночерпец на боговете". Той винаги е бил в състояние да свърже двата края, и винаги е имал достатъчно храна.

Но сега всички са се устремили към правене на пари. Отглеждат ултрамодерни продукти: грозде, домати, дини. Цветя и плодове се отглеждат през всички сезони в оранжерии. Разпространиха се рибовъдството и говедовъдството, които дават висока печалба.

Показателно е какво се случва, когато земеделието се включи в надпреварата за печалба. Колебанието на цените е огромно. Има печалба, но има също и загуби. Катастрофата е неминуема. Японското селско стопанство изгуби своята посока и стана нестабилно. То се отдалечи от основните принципи на селското стопанство и стана бизнес.

В чия полза са изследванията?

Когато започнах за пръв път с директното засяване на ориза и зимните зърнено житни, се тъкмех да прибирам реколтата ръчно със сърп и поради това смятах, че е по-удобно семената да са засети в правилни редове. След многократни опити, като се чувствах през цялото време като дилетант, в небрано лозе, аз направих приспособление за засяване. Мислех, че това приспособление може да бъде използвано от други фермери и го показах на специалист от изпитателния център. Той ми отговори, че тъй като живеем във век на мощни машини, моето "хитроумно" приспособление не го интересува.

Тогава отидох при един производител на селскостопанско оборудване. Казаха ми, че такова просто оръдие, независимо от това, в какво количество ще бъде произведено, не може да бъде продадено по-скъпо от 3,5 долара за парчето и "Ако ние започнем да правим такива играчки, фермерите могат да решат, че не са им нужни тракторите, които им продаваме за хиляди долари". Той каза, че в днешно време идеята се състои в това, бързо да изобретиш машина за садене на ориз, да я продаваш възможно по-скъпо, след това да измислиш нещо ново. Вместо малки трактори, те искаха да преминат към по-големи модели и моето предложение беше за тях крачка назад. За да удовлетворят изискванията на времето, парите се изразходват в дълги и безполезни изследвания, и до ден днешен моят патент си остава да лежи на лавицата.

Същото е с торовете и химикалите! Вместо да се произвеждат торове според потребностите на фермера, се създават все нови и нови с цел правене на пари. Когато специалистите от Изпитателните центрове работят добре, ги прехвърлят на работа направо в големите химически компании. Неотдавна разговарях с г-н Асада, чиновник от Министерството на Селското стопанство и Горите, и той ми разказа интересна история. Установявайки, че патладжаните, продавани през зимата, са лишени от витамини, а краставиците – от вкус, се захванал да изследва това явление и намерил причината: част от слънчевите лъчи не могат да проникнат през виниловото или стъклено покритие, под което се отглеждат зеленчуците. Неговите изследвания препоръчват изкуствено осветление вътре в оранжерииите.

Тук възниква основният въпрос: необходими ли са като храна през зимата патладжаните и краставиците? Единствената причина, поради която тези зеленчуци се отглеждат през зимата е, че могат да бъдат продадени на добра цена. Някой разработва система за тяхното отглеждане, а след известно време открива, че те нямат никаква хранителна стойност. Специалистът мисли, че щом като хранителните вещества се губят, трябва да се намери начин да се предотврати тази загуба. И ако смята, че причината е в осветителната система, той започва да изследва светлината. Намира, че всичко ще бъде в ред, ако успее да отгледа оранжерийни патладжани, съдържащи витамини. Разказвах ми, че има специалисти, които са посветили целия си живот на изследвания от този род.

Разбира се, ако в производството на оранжерийен патладжан са насочени такива огромни усилия и ресурси и ако е обявено, че тези зеленчуци притежават висока хранителна стойност, те ще имат по-добра цена и ще се продават добре. "Ако е доходно и ако можете да продадете тази продукция, в това няма нищо лошо".

Колкото и да се стараят, хората не могат да подобрят качествата на натурално отгледаните плодове и зеленчуци. Продуктите, отгледани в неестествени условия, удовлетворяват само мимолетните желания на хората, но отслабват тялото и изменят химическия му състав така, че то става зависимо от такава храна. Когато това стане, възниква и необходимост от витамини и лекарства. Тази ситуация създава единствено трудности за фермера и страдания за потребителя.

Какво е човешката храна?

Веднъж ме посети представител на телевизията и ме помоли да кажа нещо за вкуса на натуралната храна. Поговорихме, след което му предложих да сравни яйца, снесени от кокошки в кокошарник, с яйцата от кокошки, свободно живеещи в градината. Той видя, че яйцата от кокошки, расли в птицевъдно стопанство, са меки, воднисти и имат светло жълт цвят. А жълтъкът от яйцата на кокошки

живели в планината, е плътен, жилав, ясно оранжев. Когато старецът, собственик на ресторант "суши" в града, опита едно от натуралните яйца, каза: "Ето това е истинско яйце, като в онова време" и се наслаждаваше на яйцето, като на безценно съкровище.

В мандариновата градина сред плевели и детелина растат заедно разнообразни зеленчуци. Ряпа, репей, краставици и тикви, фъстъци, моркови, картофи, ядливи хризантеми, лук, листова горчица, зеле, различни видове бобови и много други, наред с тревите. Обсъждахме, имат ли тези зеленчуци, отгледани като полудиви растения, по-добър вкус, отколкото отгледаните в домашната зеленчукова градина или на полето с помощта на химически торове. Когато ги сравнявахме, вкусът им бе съвършено различен, и стигнахме до извода, че "дивите" зеленчуци имат "по-богат" вкус.

Казах на репортера, че когато зеленчуците се отглеждат на орана нива с използване на изкуствени торове, в почвата се внасят азот, фосфор и калий. Но когато зеленчуците растат сред естествена растителност върху почва, богата на естествени органични вещества, те се хранят по-балансирано. Голямото разнообразие от плевели и треви означава, че почвата е богата на разнообразни, достъпни за зеленчуковите растения елементи и микроелементи необходими за тяхното развитие. Растенията отгледани на такава балансирана почва, притежават по-фин аромат и вкус.

Ядливите треви и дивите зеленчуци, растенията, расли по склоновете на планината или в ливадите, притежават висока хранителна стойност и могат да бъдат използвани и като лекарства.

Ако събирате и изядете семената на пролетните треви (воден крес, овчарска торбичка, дива ряпа, бял смил, мишовка, бударица), душата ви ще се смекчи. А ако ядете летораста от орлова папрат и овчарска торбичка, ще станете по-спокойни. Овчарската торбичка е най-доброто средство за успокояване на нетърпението и тревогата. Казват, че ако малките деца ядат овчарска торбичка, пъпки от ива или дървесни насекоми, те стават спокойни и плачат по-малко. И затова в миналото ги давали на децата. Дайкон (японската ряпа) има за свой предшественик растение, наричано "назуна" (овчарска торбичка), а думата "назуна" е родствена на думата "нагома", което означава "да бъдем меки, благи". Дайконът е растение "което смекчава характера".

Когато говорим за естествената храна, често забравяме насекомите. По време на войната, когато работех в Опитния център, ми беше наредено да изуча какви насекоми в Южна Азия могат да служат като храна. Когато се заех с изследването на този въпрос, бях поразен, откривайки че почти всяко насекомо може да бъде употребено като храна.

Например, никой не предполага, че въшките и бълхите могат да имат подобно приложение. Но въшките, счукани и изядени с житни зърна, са средство против епилепсия, а бълхите – лекарство срещу измръзване. Всички личинки на насекоми са ядливи, но трябва да бъдат ядени живи. Изучавайки старите текстове, намерих история на "деликатесите", приготвени от личинки, а вкусът на обикновената копринена буба бил наречен "изисканият връх над всички сравнения". Дори пеперудите, ако отръскаете от тях прашеца, са много вкусни.

И така, много неща които хората биха счели от вкусова или здравословна гледна точка за противни (и не хуманни), в някои случаи могат да бъдат полезни.

Зеленчуците, които биологично са най-близо до своите диви предци, имат най-добър вкус и хранителна стойност. Например, тези от семейство Alliacea, което включва чесън, китайски лук, праз, зелен лук, кромид, "нира" и др., като празът е от най-хранителните и се явява не само храна, но има лечебен тонизиращ ефект. Повечето от хората обаче предпочитат зеления кромид, и главите му, които считат за най-вкусни. По непонятни причини хората предпочитат вкуса на зеленчуци, който не прилича на вкуса на техните диви предшественици.

Същите вкусови предпочитания се наблюдават и по отношение на животинската храна. Дивите птици са много по-полезни, отколкото домашните кокошки и патици, но всички домашни птици, отгледани в условия, много отдалечени от естествените, се смятат за вкусни и се продават на високи цени. Козето мляко е много по-хранително от кравето, но именно кравето се е утвърдило като най-търсено.

Хранителните продукти, които са получени с помощта на химикали или в съвършено неестествени условия, нарушават химическия баланс на тялото. Колкото е по-голям този дисбаланс, толкова е по-силна потребността от неестествена храна. Това застрашава здравето.

Да казваме, че храненето на човека е само въпрос на вкус, значи да се самозалъгваме, защото търсенето на неестествена или екзотична храна създава трудности и на фермера и на рибаря. Колкото са повече желанията, толкова повече труд е нужен за удовлетворяването им. Някои риби, като популярните тон и жълтоопашатка, се ловят само в отдалечени води, но сардината, морската платика, калкана и други дребни риби се намират в изобилие във Вътрешното море. От хранителна гледна точка обитателите на сладководните басейни – реки, ручей, като шаран, езерен охлюв, речните и блатни раци и др. са по-поллезни за здравето от животните, обитаващи солените води. Сред морските обитатели на първо място по хранителност са плитководните обитатели, след тях се нареждат рибите от дълбоководните морета. Храната която е най-близко до човека се оказва по-полезна, а тази, която се добива с повече труд, е с по-ниска хранителна стойност. Накратко, храната, която "ни е под ръка", е винаги полезна. Ако фермерът, който живее на село, яде само храна, която може да бъде отгледана или набрана на място, няма да сгреша. А който пък, подобно на младите хора, живеещи в хижите на моята градина, предпочита да се храни простичко с неполиран ориз, нешлифован ечемик, просо и гречиха заедно с характерните за сезона полудиви зеленчуци, ще има най-прекрасната храна. Това е храна с чудесен вкус и е полезна за тялото. При добив от 5,85 центнера ориз и 5,85 ц. зимни зърнени от ниви с размер 0,1 ха, тази площ може да изхрани 5-10 човека, при което всеки от тях ще трябва да работи по-малко от час на ден за получаване на споменатия добив. А ако полето се използва като пасище или ако зърното се използва за изхранване на животни, за обработването на 0,1 ха е необходим само един човек. Излиза, че месото е лукс, щом за производството му е нужна земя, от която би могло непосредствено да се произведе необходимата за човека храна (въпреки че по-голяма част от месото в Северна Америка се произвежда, като добитък се храни с полски култури: пшеница, ечемик, царевица и соя, има също и големи площи използвани като пасища и за сенокос. В Япония такива площи почти няма. Почти всичкото месо е внос)

Едно трябва да се каже ясно и определено, всеки човек е длъжен сериозно да прецени, колко затруднения създава, отдавайки предпочитания на храна, получавана на такава висока цена.

Месото и другите вносни продукти са предмети на разкоша, тъй като за тях са нужни повече енергия и ресурси, отколкото за традиционните зеленчуци и зърно, местно производство. От това следва, че хората, които се ограничават с обикновена местна храна, трябва да работят по-малко и се нуждаят от по-малко земя, отколкото тези, при които се разгаря апетитът към деликатесите.

Ако хората продължат да ядат месо и да внасят хранителни продукти в следващите 10 години, то може с увереност да се каже, че в Япония ще започне хранителна криза. В течение на 30 години ще последва силно понижаване на производството на продукти. Откъде ли проникна в страната ни абсурдната идея, че замяната на ориза с хляб означава повишаване на жизнения стандарт на японския народ. На практика това съвсем не е така. Неполираният ориз и зеленчуците може да изглеждат груба храна, но тя е най-пълноценната и дава възможност на човека да живее просто и естествено.

Ако у нас се разрази хранителна криза, тя няма да е от липсата на производствени условия, а вследствие прекомерните човешки желания.

Милосърдният край на ечемика

Преди четиридесет години в резултат на засилената политическа вражда между САЩ и Япония беше прекратен вносът на пшеница от Америка. По цялата страна се надигна движение за отглеждане на пшеница със собствени сили. Американските сортове пшеница се нуждаят от дълъг вегетационен период и в Япония узряването на зърното съвпада със средата на дъждовния период. След като фермерът е вложил много труд за отглеждането на културата, зърното често загнива по време на жътва. Тези сортове доказаха непригодността си и високата си чувствителност към болести, поради което

фермерите се отказаха да отглеждат пшеница. Смяна и изпечена по традиционните методи , тя имаше такъв отвратителен вкус, че беше невъзможно да се яде.

Традиционните сортове ръж и ечемик могат да бъдат прибрани още в май, преди началото на дъждовете, поради което са по-надеждни. Отглеждането на пшеница беше наложено на фермерите без всякакъв смисъл. Макар че всички се смееха и говореха, че няма нищо по-лошо от отглеждането на пшеница, фермерите търпеливо следваха държавната политика.

След войната американската пшеница се внасяше наново в големи количества, което предизвика падане на цените на пшеницата, отглеждана в Япония. Това беше още една освен многото други причини за прекратяване отглеждането на пшеницата.”Да приключим с пшеницата! Да приключим с пшеницата!”-такъв беше лозунгът, пропагандиран по цялата страна от държавните селскостопански лидери и фермерите го следваха с радост. В същото време поради ниските вносни цени на пшеницата правителството поощряваше фермерите да прекратят отглеждането на традиционните зимни зърнено житни, ръж и ечемик. Тази политика допринесе за това, че цяла зима полята в Япония пустееха.

Приблизително преди около десет години бях избран да представя префектурата Ахиме в телевизионния конкурс “Най-добър фермер на годината”.Тогава член на конкурсната комисия ме запита: “Г-н Фукуока, защо и вие не спрете с отглеждането на ръж и ечемик?”. Аз отговорих: “Ръжта и ечемикът се отглеждат лесно, и редувайки ги с посевите от ориз вие може да получите от японските поля най голямо количество калории. Ето защо не съм спрял отглеждането им.”

Дадох ми да разбере, че този, който се противопоставя на волята на Селскостопанското министерство, не може да носи приза “Най-добър фермер”, и тогава им казах: “Ако това ще попречи да получа званието “Най добър фермер”, по-добре да остана без това звание”. По-късно друг член от комисията ми каза: „Ако и аз бях загърбил университета и бях станал фермер, може би бих създал стопанство като вашето, и бих отглеждал ориз през лятото, а ръж и ечемик през зимата всяка година, както преди войната”.

Наскоро след този случай участвах в телевизионно предаване в дискусия с много университетски професори, където отново ме попитаха: “Защо не прекратите отглеждането на ръж и ечемик?”.Аз отново много ясно обясних, че аз не мога да спра заради това, че го налагат. Приблизително по това време лозунгът за прекратяване отглеждането на зимни зърнени призоваваше към “милосърден край”. Това означаваше, че практиката за отглеждане на зимни зърнени и ориз трябва тихо да се прекрати. Но “милосърден край” –това е много нежен термин. Министерството на Селското стопанство в действителност искаше да погребете тази практика. Когато разбрах, че основната цел на програмата е да се ускори края на отглеждането на зимни зърнени, оставяйки ги, така да се каже, “да умрат в крайпътната канавка”, аз избухнах от възмущение.

Преди четиридесет години имаше призив да се отглежда пшеница, да се отглежда чужда зърнена култура, безполезна и неудобна в нашите условия. След това беше казано, че японските сортове ръж и ечемик нямат такава висока хранителна стойност както американската пшеница. И фермерите със съжаление прекратиха отглеждането на тези традиционни култури. Понеже жизненият стандарт растеше бързо, хората започнаха да ядат месо, яйца, да пият мляко и вместо ориз да ядат хляб. Царевица, соя и пшеница се внасяха във все по-големи количества. Американската пшеница беше евтина, затова отглеждането на местните култури ръж и ечемик беше прекратено. Японското селско стопанство усвои принципи, които принуждаваха фермера част от времето да работи в града, за да може да си купи продукти, които му беше разпоредено да не отглежда.

Сега обаче възниква нов проблем – недостиг на хранителни продукти. Отново започнаха да пропагандират за самозадоволяване чрез производството на ръж и ечемик. Говори се, че това дори ще бъде субсидирано. Но няма смисъл да се отглеждат традиционните зимни зърнени някоя и друга година, след което отново да се спрат. Необходимо е да се изгради здрава селскостопанска политика. Докато обаче Министерството на Селското стопанство няма ясна представа кои култури трябва да заемат основния дял, и докато там не разберат връзката между това, което расте в полето, и начина на хранене, устойчивата селскостопанска политика ще остане неосъществима.

Ако служителите от Министерството биха излезли на полето или в гората и биха събрали семена от пролетни и есенни билки и треви (китайска камбанка, маранта (кудзу), див коноп, валериана, плюскавиче и японска пампасна трева) и опитали техният вкус, те биха разбрали, къде е източникът на храна за човека. А ако искаха да добият повече разбиране, те би трябвало да видят, че можем много добре да живеем, като се храним с традиционните домашни култури: ориз, ечемик, ръж, гречиха и зеленчуци и биха разбрали, че просто това е всичко, което трябва да отглежда японското селско стопанство. И ако това е всичко, което трябва да отглежда фермерът, земеделието ще бъде леко и приятно занимание.

До този момент сред съвременните икономисти господства мнението, че малките, само обезпечавачи се ферми не са необходими, че това е примитивен тип селско стопанство, който трябва да бъде ликвидиран колкото се може по-скоро. Било установено, че площта на всяка нива трябва да бъде увеличена, за да се осигури преход към уедрено селско стопанство по американски тип. Този начин на мислене не обхваща само селското стопанство – развитието на всички области в живота върви в това направление.

Целта не е само в земеделието да бъде ангажирана възможно най-малка част от населението; селскостопанските авторитети твърдят, че малко хора, използвайки големи селскостопански машини, могат да получат по-голям добив от същата площ. Така разбират прогреса в селското стопанство.

След войната 70-80% от населението на Япония бяха фермери. Тази цифра бързо се снижи до 50%, след това на 30%, 20% за да достигне сега до около 14%. Целта на Министерството на Селското стопанство е да достигнем нивото на Европа и Америка т.е. в селското стопанство да са заети не повече от 10% от населението.

Моето мнение е, че щеше да е идеално ако 100% от населението бяха фермери. На всеки жител на Япония се пада около 0,1 ха обработваема земя. Ако на всеки човек се даде по 0,1 ха, това прави 0,5 ха на петчленно семейство и би било повече от достатъчно за изхранването му през цялата година. Ако бъде въведено натуралното земеделие, фермерът би имал и достатъчно време за почивка и социална активност в селската община. Аз мисля, че това е най-прекият път за превръщане на страната в щастлива процъфтяваща земя.

Просто следвай природата и всичко ще бъде добре

Прекомерните желания са основната причина, която доведе света до криза. По-добре бързо, отколкото бавно; по-добре повече, отколкото по-малко – това са външните черти на така нареченото "развитие". Те са непосредствено свързани с надигащата се катастрофа на нашето общество. Човечеството трябва да прекрати удовлетворяването на желанията си за материално притежание и лична изгода и вместо това да се отправя в пътя на духовното знание.

Селското стопанство трябва да премине от големи механизирани стопанства към малки ферми, произвеждащи само необходимото им за живот. Материалният живот и храненето трябва да заемат своето подобаващо място. Ако това стане, работата ще бъде удоволствие а духовният живот - пълен.

Колкото повече фермерът разгръща мащабите на своите дейности, толкова повече тялото и душата му се изразходват напразно и толкова повече се отдалечава от живота на духовно удовлетворение. Животът на малката ферма може да изглежда примитивен, но той прави възможно съзерцаването на Великия Път (път на духовно осъзнаване, който включва вниманието и грижите за ежедневните дейности). Аз мисля, че ако човек съумее дълбоко да проникне в живота на собственото си обкръжение и в света на ежедневието, в който живее, то пред него ще се открие най-величествения свят.

В миналото, фермерът прекарвал последните месеци на годината януари, февруари и март, ловувайки зайци по хълмовете. Дори и бедният селянин имал тази степен на свобода. Новогодишните почивки продължавали около три месеца. Постепенно свободното време се съкратило на два месеца, един месец, и сега Новогодишните празници са сведени на три дни.

Намалването на Новогодишната ваканция говори за това, колко по-зает е станал фермерът и до каква степен е изгубил своето физическо и духовно благополучие. В съвременното селско стопанство фермерът няма време да пише стихове или да съчинява песни.

Веднъж, когато чистех малко селско параклисче, бях много удивен виждайки малки дъсчици да висят на стената. След като очистих пепелта и разгледах избледнелите букви, можах да открия дузина стихове "хайку". Дори в такова мъничко селце двадесет-тридесет човека са съчинявали "хайку" и са ги дарили като приношение. Което показва колко много свободно време е имало в живота на хората в онези времена. Възрастта на някои от стиховете може би надхвърляше няколко столетия. Понеже е било доста отдавна, авторите на тези стихове, очевидно са били бедни селяни, при все това те са имали време да пишат "хайку".

Сега в същото селце няма нито един човек, който би имал време да се занимава с поезия. През хладните зимни месеци само някои негови жители могат да отделят време за да половуват ден, два зайци. През почивните дни сега в центъра на вниманието е телевизорът и няма никакво време за обикновени развлечения, които разнообразяват и обогатяват живота на фермера. Ето какво имам предвид, когато казвам, че селският живот става все по-слаб и по-беден духовно; той е запълнен само с материални грижи. Лао Цзъ, таоисткият мъдрец, казва, че пълен и подреден живот може да има само в малкото селце. Бодхидхарма, основателя на философията Дзен, е живял девет години уединен в пещера. Грижите за правене на пари, разширение, развитие, отглеждане на комерсиални култури и продажбата им - това не е работа на фермера. Да бъде тук, да се грижи за малко земя, да има свършена свобода и пълнота на всеки ден – такъв трябва да бъде самобитният ред на фермерския живот в едно село.

Да се разделя жизнения опит на две като едната страна се нарече физическа а другата духовна е прекалено тесногръдо и неясно. Животът на човека не зависи от храната. В крайна сметка, ние не знаем, какво е това храна. Би било много добре, ако хората можеха да престанат въобще да мислят за храна. Би било добре също, ако хората можеха да спрат да се безпокоят за намирането на "истинския смисъл на живота". Ние никога няма да разберем отговора на "вечните" духовни въпроси и би било добре "нищо да не разбираме". Ние сме родени и живеем на земята, за да се срещаме лице в лице с реалностите на живота.

Животът е не повече от резултат на това, че си роден. Да ядат хората, за да живеят не е нищо повече от човешка измислица. Светът е такъв, че ако хората се откажат от своите прекомерни желания и се доверят на природата, няма причини да очакват глад.

Да живеем сега и тук – това е настоящата основа на човешкия живот. Когато наивното научно знание е основа на човешкия живот, хората започват да живеят така, като че ли зависят само от мазнини, белтъци и въглеhidрати, а растенията – от азот, фосфор и калий.

И учените, колкото и дълго дълго да изследват природата, независимо докъде са стигнали в тези си изследванията, в края на краищата осъзнават колко свършена и тайнствена е тя. Да се смята, че по пътя на изследванията и откритията човечеството може да създаде нещо по-добро и свършено от природата – това е илюзия. Аз мисля, че всички усилия на хората са само за да разберат накрая онова, което могат да нарекат великата непостижимост на природата.

Същото се отнася и за фермера и неговата работа: следвай природата и всичко ще бъде добре. Земеделието винаги се е смятало за свещенодействие. Когато човечеството се е отдалечило от този идеал, се е зародило съвременното комерсиално земеделие. Когато фермерът е започнал да отглежда култури, за да прави пари, той е забравил истинските източници на земеделието.

Разбира се, комерсиалното земеделие играе определена роля в обществото, но рекламата на комерческата активност отклонява хората встрани от осъзнаването на истинския извор на живота. Земеделието, като занимание свързано с природата, е тясно свързано с този извор.

Много фермери не познават природата, макар да живеят и работят в нейното обкръжение, но на мен ми се струва, че земеделието дава много възможности за по-дълбоко осъзнаване на живота.

"Ще донесе ли вятърът есен и дъжд , но днес аз ще работя на нивите..." .Това са думи от стара народна песен. Те изразяват истината за селския труд, като начин на живот. Няма значение, каква ще е реколтата, ще има ли или не достатъчно храна, радостта е в това, просто да засещ семената и грижливо да отглеждаш растенията.

Различни школи за натурално земеделие

Аз не обичам много думата "труд". Човешките същества са единствените животни, които трябва да се трудят. Аз мисля, че това е най безсмисленото нещо на света. Другите животни просто живеят в живота, но хората се трудят като побъркани, мислейки, че са длъжни да го правят, за да оцелеят. Колкото повече труд, колкото по-сложна задача, толкова по-прекрасно, смятат те. Би било добре да се откажат от такъв начин на мислене и да живеят лек и удобен живот, с много свободно време на разположение. Мисля за начина на живот на тропическите животни, които сутрин и вечер излизат да търсят храна, а в останалото време от деня прекарват в дрямка – аз мисля, че това е прекрасен живот.

За човека такъв обикновен живот би бил възможен ако той работеше само толкова, колкото трябва, за да удовлетвори ежедневните си потребности. При такъв начин на живот работата не е онова, което хората обикновено подразбират под тази дума, а просто правене на нещо, което трябва да бъде свършено.

Моята цел е да създам движение в това направление. Това е целта и на седем-осем млади хора, които живеят в общността в хижите на планината и помагат да извършваме ежедневната фермерска дейност. Тези млади хора искат да станат фермери, да основат нови села и общности, за да опитат да водят този начин на живот. Те са дошли в моята ферма за да се научат на фермерското майсторство, което ще им бъде нужно, за да осъществят този план.

В последно време в страната ни възникнаха няколко общности (комуни). Някои ги наричат сборище на хипита. Хубаво, може да ги разгледаме и от такава гледна точка. Но живеейки и работейки заедно, опитващи се да намерят път назад към природата, хората в тях са образец на "новия фермер". Те разбират, че трайното им съществуване и обучение означават да живееш от плодовете на собствената си земя. Комуните, които не са в състояние да си осигурят прехраната, не просъществуват дълго.

Много от тези млади хора отиват в Индия или във френския Ганди Вилаж, живеят в кибуците на Израел, или посещават комуните в планините и пустините на Американския Запад. Между тях има и такива, като групата на остров Суванодзе от островната верига на Тохарските острови в Южна Япония, които опитват нови форми на семеен живот и възможността за тесноплеменен начин на живот. Аз мисля, че движението на тази шепа хора – това е път към по-добри времена. Именно между тях натуралното земеделие започва бързо да се разпространява и да набира сили.

Освен тях, различни религиозни общности започнаха да прилагат методите на натуралното земеделие.

В търсене на основите на човешката природа, независимо от това по какъв път вървите, вие трябва да започнете с проблемите на здравето. Пътят, водещ към осъзнаване и хармония, включва изживяването на всеки ден просто и открито и хранене със здрава, натурална храна. По всичко личи, че натуралното земеделие за много хора е най-доброто начало на пътя им.

Самият аз не съм член на никаква религиозна общност и мога спокойно да обсъждам възгледите си с всеки човек. Аз не отдавам голямо значение на различията между християни, будисти, шинтуисти и другите религиозни групи, но ми е интересно че моята ферма привлича хора с дълбоки религиозни убеждения. Мисля, че причината е в това, че натуралното земеделие за разлика от другите видове земеделие, е основано на философия, която се простира значително по-далече от представите за почвени анализи, рН и добива.

Неотдавна един млад човек от Парижкия Център по органично земеделие се качи в планината и цял ден разговаряхме. Научих за събитията във Франция и разбрах, че планират международна конференция по органично земеделие, Като се подготвяше за нея, този французин обикаляше органични и натурални ферми по цял свят. Аз му показах градината, след което на чаша пелинов чай обсъждахме някои от моите наблюдения, направени през изминалите тридесет години.

Най напред му казах, че ако разгледаме принципите на органичното земеделие, популярно на запад, ще открием, че те се различават малко от традиционното Източно земеделие, практикувано в Китай, Корея и Япония в течение на много векове. Всички японски ферми използват този тип земеделие още от ерата Мейджи и Тайшо (1868-1962 г.) и така е било до края на Втората Световна война. В тази система голяма роля е играел компостът и използването на човешки и животински отпадъци. Това е било интензивно земеделие и е включвало практики, като ротация на културите, комбинирани посеви на различни култури и зелено торене. И понеже площта е била ограничена, нивите никога не са оставали празни а редуването на културите, както и прибирането на реколтата, се е извършвало с голяма точност. Всички органични остатъци са отивали в компоста а от там са се връщали на полето. Използването на компост официално се е поощрявало, а селскостопанските изследвания са обхващали основно органичното торене и техниката на компостиране.

По такъв начин животните, растенията и човекът в селското стопанство са се сливали в едно тяло, съставляващо основата на японското земеделие чак до наши дни. Може да се каже, че органичното земеделие в този си вид, в който съществува на Запад, има като отправна точка традиционното земеделие на Изтока.

После му казах, сред методите на натурално земеделие могат да се различат два типа: трансцендентално натурално земеделие и органично натурално земеделие в зависимост от светогледа (според представите на интелекта за света). Ако трябва да употребя термините на будизма, бих назвал тези два типа съответно натурално земеделие Махаяна и Хинаяна.

Натуралното земеделие Махаяна възниква само по себе си там, където съществува единство между човека и природата. То е приспособено към природата, каквато е тя, и към разума, какъвто е той. То е възникнало от убеждението, че ако човек се откаже от своята воля ("да покорява природата" бел. на преводача) и позволи на природата да се самоуправлява, в отговор тя ще му осигури всичко необходимо. Това може да се поясни с простата аналогия: в трансценденталното натурално земеделие отношенията между човека и природата могат да се сравнят с отношенията между мъжът и жената, съединени в съвършен брак. Бракът не е подарен и не е получен от някого, съвършената двойка се създава сама.

От друга страна, ограниченото натурално земеделие също следва пътя на природата, това са осъзнатите опити на органичното земеделие и другите методи да следват законите на природата. Макар, че сега земеделецът обича природата и се отнася сериозно към нея, отношенията между тях не са достатъчно точни.

Според по-ограничения възглед в натуралното земеделие, добре е фермерът да внася органични торове в почвата и същевременно е добре да се отглеждат животни и това е най-добрият и най-ефективният начин за използване на природата. От гледна точка на личната ми практика, това е прекрасно, но ако се запази само такъв подход, духът на истинското натурално земеделие ще загине. Този тип на ограничено натурално земеделие е аналогичен с школата по фехтовка, известна като "Школа на единствения удар", която учи да се побеждава благодарение на високото майсторство и благодарение на осъзнатото използване на техниката. Съвременното индустриално земеделие е подобно на "Школа на единствения удар", то вярва, че победата може да бъде спечелена по пътя на мощно ограждане с удари на меч.

Чистото натурално земеделие, е обратно - "Школа без удар", която не се стреми към победа. Превръщане в практика на принципа "нищо не правене" е единствената цел, към която трябва да се стреми фермерът. Лао Цзъ говори за неактивния период. Аз мисля, че ако той беше фермер, със сигурност би се занимавал с натурално земеделие. Мисля също, че пътят на Ганди – това е "метод без

метод", действащ със съзнание на не-побеждаващ, не-протестиращ, близък на натуралното земеделие. Ако хората разберат, че изгубват радостта и щастието си в опитите си да ги овладеят, те ще осъзнаят и основата на натуралното земеделие. Единствената истинска цел на земеделието е не отглеждането на растения, а култивирането и усъвършенстването на човека (в този параграф г-н Фукуока обрисова различията между техническите подходи, които възникват спонтанно, като израз на хармонията между личността и природата, в процеса на ежедневните му дейности, свободни от волевите пориви на интелекта.)

Глава 4

Заблудите относно храната

Един млад човек , който три години живя в една от хижите в планината, веднъж сподели: "Когато хората казват "натурална храна" , не знам, какво имат предвид".

Всеки е чувал думите "натурална храна", но не винаги се разбира ясно, какво всъщност означава това. Мнозина смятат, че храната, която не съдържа нито химикали, нито изкуствени добавки – това е натурална диета, а други имат смътната представа, че натуралното хранене е използването на храна , която можеш да намериш в природата.

Ако попитате дали понятието натурално хранене включва използването на огън и сол за приготвянето на храната, отговорите ще бъдат най-различни. Ако смятаме, че храненето на човека в примитивните времена, състоящо се само от диви растения и животни е натурално, тогава използването на огън и сол не може да се нарече натурално. Но ако се възрази, че постигнатите знания в древни времена за използването на огъня и солта са част от неизбежния път от развитието на човечеството, тогава храната, приготвена на огън и със сол, може да се смята напълно натурална. Добра ли е храната, приготвена по избрания от хората начин, или трябва да смятаме за добра дивата храна, такава, каквато съществува в природата? Може ли да приемаме, като натурални отглежданите култури? Къде ще прекарате границата между натурални и ненатурални?

Може да се каже, че терминът "натурално хранене" в Япония възниква на основата на учението на Саген Ишизука в ерата Мейджи. Неговата теория е усъвършенствана и преработена по-късно от г-н Сакуразава (Джордж Осава) и г-н Ники. Хранителният Път, известен на Запад като Макробиотичен, е основан на теорията на не-двойственост и на концепцията ИН-ЯН от книгата И-Цзин. Понеже това означава хранене с неполиран ориз, натуралното хранене обикновено се представя, като използване за храна от цели зърна и зеленчуци. Натуралното хранене, обаче, не може да бъде сведено до вегетарианство основаващо се на неполирания ориз.

Та, какво всъщност е то? Причината за цялата тази главоблъсканица се състои в съществуването на два вида човешко знание: различаващо и не-различаващо. Хората обикновено казват, че правилното възприемане на света е възможно само чрез различаващото знание. Затова думата "природа" както обикновено я употребяват, означава тази страна на природата, която се опознава с различаващия интелект.

Аз отричам тази празна представа за природата, създадена от човешкия интелект. Тя явно се отличава от самата природа, която може да бъде опозната чрез опита на не-различаващото разбиране. Ако изкореним фалшивата концепция за природата, аз мисля, че корените на световното раздвоение ще изчезнат.

На Запад естествените науки се развиват от различаващото знание, на Изток, философията ИН-ЯН и философията И-Цзин се развиват от същия източник. Но научната истина никога не може да се приближи до абсолютната истина, и цялата тази философия не е нищо повече от произволни интерпретации на света. Природата, която се достига по пътя на научното познание е вече разрушената природа. Това е дух притежаващ скелет, но не и душа. Природата която се постига чрез философски знания – това е теория, създадена от човешката мисъл, това е дух с душа, но без скелет.

Не-различаващото знание може да бъде осъществено само по пътя на пряка интуиция. Хората се опитват да го вкарат в привичните си рамки, наричайки го инстинкт. На практика, това знание произхожда от неизвестен източник. Откажете се от различаващото съзнание и прекратете пределите на реалния свят, ако искате да опознаете истинското лице на природата. Започнете с признанието, че няма нито запад, нито изток, нито четири годишни времена, нито също ИН и ЯН.

Аз казах, че може да се признае тяхната ценност като временно средство или указател за посока, но не трябва да ги смятаме за висши постижения на човешкия дух. Научната истина и философията – това са понятия на относителния свят и в този свят те се явяват носители на истината и имат своята ценност. Например за съвременните хора, живеещи в относителния свят, разрушаващ порядъка в природата и предизвикващ колапс в тяхното собствено тяло и дух, системата ИН-ЯН може да послужи като удобно и ефективно ръководство за възстановяване на този порядък.

Когато стигнах дотук, юношата ме попита: "Значи, вие не само отричате естествените науки, но също Източната философия, основана на ИН-ЯН и И-Цзин?"

Може да се каже, че тази философия е полезна теория, позволяваща на хората да овладеят правилната система на хранене, докато не бъде постигнато истинското натурално хранене. Но ако вие разберете, че крайната цел на човечеството е да излезе извън пределите на относителния свят, за да се къпе в океана на свободата, тогава привързаността ви към теориите, ще стане за вас пречка. Ако личността може да влезе в света, в който двата аспекта ИН-ЯН се връщат към тяхното първоначално единство, то мисията на тези символи свършва до тук.

Юношата, който беше пристигнал неотдавна, каза: "Тогава, ако станете натурален човек, вие можете да ядете всичко каквото поискате?"

Ако вие очаквате да срещнете светлия свят на другия край на тунела, тъмнотата ще се простира все по-далече. Ако вие повече не искате да ядете нещо вкусно, вие ще можете да оцените истинския вкус на всичко, което ядете. Лесно е да се сложи на обедната маса обикновена натурална храна, но много малко са тези, които могат действително да се насладят на такъв празник.

Мандала на натуралната храна

Моето разбиране за натуралната храна е същото, както и за натуралното земеделие. Както натуралното земеделие се подчинява на законите на природата, тази природа, която се опознава с не-различаващото съзнание, така и натуралното хранене е начин на хранене, при който храната, събрана в див вид или отгледана по методите на натуралното земеделие, и рибата, хваната чрез натурални методи, се добиват без преднамерени действия, с помощта на не-различаващото съзнание.

Въпреки че говоря за непреднамерени действия и не-метод (липса на метод) аз признавам мъдростта, която се изработва с времето в процеса на ежедневния живот. Използването на солта и огъня може да бъдат критикувани като първа крачка в отделянето на човека от природата, но това е просто естествена мъдрост, възприета от първобитните хора, и това трябва да бъде признато за мъдрост, дарена от небето.

Селскостопанските култури, които са били отглеждани в течение на хиляди и десетки хиляди години и са станали част от човешкият живот, не са продукт изцяло роден от различаващото съзнание, тях можем да ги смятаме за натурална храна. Обаче новите сортове, които се създават не под влиянието на естествените условия, но с помощта на агрономическата наука, която се е отдалечила много от природата, също както и рибата, мекотелите и домашните животни, отглеждани в промишлени количества, отпадат от категорията на натуралната храна.

Земеделието, риболова, животновъдството, ежедневните дейности свързани с храната, дрехите, жилищата, духовният живот, всичко трябва да бъде в единство с природата.

Аз нарисовах следните диаграми, които обясняват натуралното хранене, минаващи отвъд пределите на науката и философията. Първата обединява видовете храна, които са най достъпни за хората. Те са разделени на няколко групи. На втората диаграма храната е разделена на групи в съответствие с достъпността и през различните годишни сезони. Тези диаграми съставят мандалата на натуралните храни. От тази мандала може да се види, че източниците на храна на нашата земя са почти неограничени. Ако човек опознае храната чрез "не-разум" (будистки термин, описващ състоянието в което няма разлика между личността и външният свят), дори и нищо да не знае за ИН и ЯН , той може да достигне съвършената натурална диета.

Рибарите и фермерите от японското село въобще не се интересуват от логиката на тази диаграма. Те просто следват повелята на природата, употребяват сезонната храна от окръжаващата ги среда.

От ранна пролет, когато семената на тревите покълват в земята, фермерът може да опита всички вкусови усещания. С тях много добре се съчетава тънкият вкус на езерните охлюви и морските мекотели.

Раззеленяването в природата настъпва през март. Хвощ, орлова папрат, пелин, осмунд и други планински растения, разбира се и младите листа на хинапа, прасковата и леторастите на планинския ямс – всичко това е ядливо. Притежаващи лек тънък вкус, те представляват изискано блюдо а могат също да служат и като подправка. На морския бряг могат да се съберат морски зеленчуци – кафяви водорасли, водорасли растящи по скалите, притежаващи приятен вкус и намиращи се в изобилие през пролетните месеци.

По време на появяването на младите бамбукови летораста, каменния окун, морската платика и раираната риба имат най-хубав вкус. Сезонът на цъфтеж на игликата се отбелязва с ленточна риба и скумрия "сашими". Бобовите на зеления и снежния грах, лимеца са много вкусни, ако се ядат направо от шушулките или ако се варят цели, както и неочистения ориз, пшеницата и ечемика.

Към края на дъждовния период (за по-голяма част от Япония дъждовният период продължава от юни до средата на юли) се берат японските сливи, а ягоди и малини тогава може да се намерят в изобилие. По това време се появява естествена потребност от острия вкус на лука и сочни плодове, като мушмула, кайсия и праскова. Плодовете на мушмулата не са единствената ядлива част на това растение. Семената в смлян вид могат да се използват като "кафе", от листата правят чай, който е прекрасно лекарствено средство. От листата на прасковата и хинапа правят тоник помагач за дълголетието на човека.

Под яркото лятно слънце да се хапват медени пъпеша под сянката на някое дърво – това е прекрасно прекарване на времето. По това време узряват много летни зеленчуци: моркови, спанак, репи и краставици. За преодоляване на лятното отслабване на тялото е полезно консумирането на растително или сусамово масло. Ястията, приготвени от зърно,удовлетворяват добре понижения апетит през лятото. Лете често се приготвя ечемичено фиде, различно по форма и размер. Узрява и гречихата. Това растение е прекрасна храна, усвояваща се много добре през този сезон.

Ранната есен – благодатно време на соя и малки червени бобчета азуки, големи количества плодове и зеленчуци и различни хлебни житни, зреещи по това време. Пироги от просо украсяват празника на есенната луна. Късно наесен варят царевица и ориз с червени бобове, с гъби "матсутакэ" или се наслаждават на кестените. Много е важно да се отбележи , че оризът, събиращ в себе си слънчевите лъчи през цяло лято, зрее дълго наесен. Това означава, че основната храна за хладните зимни месеци, изобилна и висококалорична, е осигурена.

Още с първите мразовити дни хората започват да поглеждат към рибните магазини. Дълбоководните риби, като жълтоопашатката, риба тон се ловят през този сезон. Интересно е , че японската ряпа и листните зеленчуци, намиращи се по това време в изобилие, много добре се съчетават с тези риби.

Новогодишните празнични ястия се приготвят основно от тази храна, маринована или осолена специално за големите празници. Солената съомга, херингата, яйцата, червената морска платика,

омарите, ламинарията и черният боб се поднасят всяка година на този празник в течение на много векове.

Изкопаните репи, които са били оставени под почвената и снежна покривка, са приятно допълнение към менюто през зимния сезон. Зърнените и различните бобови, а също и соевият сос са основни хранителни продукти, които по това време са винаги достъпни. Заедно със зелето, ряпата, тиквата и бататите, запазени от есента, през хладните зимни месеци се употребяват и други разнообразни видове храна. Празът, дивият лук шалот се съчетават добре с тънкия вкус на стридите и морската краставица, които могат да се събират през това време.

В очакването на пролетта може да се излезе на разходка в търсене на подбел и ядливите летораста на пълзящия здравец, надничаш изпод снега. С появяването на водният крес, овчарската торбичка, звезда и други диви треви, реколтата от натурални пролетни зеленчуци може да се събира направо от прозореца на кухнята. Така, като придържат към просто хранене, като събират всеки сезон достъпната през него храна и се наслаждават се на нейния здрав и полезен вкус, местните селяни използват всичко, което им дава природата.

Селяните познават нежния вкус на храната, но не им е познат тайнствения вкус на природата. Или по-точно, той им е познат, но не могат да го изразят това с думи.

Натуралната храна лежи пред нас, под краката ни.

Култура на хранене

Ако запитаме, защо ядем, едва ли някой ще отговори нещо по-различно от това, че храната е необходима за поддържане живота и ръста на човешкото тяло. Обаче има и по-дълбок аспект във взаимоотношенията между храната и духовния живот на човека. За животното е достатъчно да яде, да играе и да спи. За човека също е много важно да се наслаждава на здрава храна, обикновен ежедневен живот и спокоен сън.

Буда е казал: "Формата – това е пустота и пустотата е форма". Понеже в будистката терминология "форма" означава материя или "вещ", а "пустота" – това е разум, казаното означава, че материята и разумът са едно и също. Вещите имат различен цвят, форма и вкус, и човешкият разум се раздвоява, привличан от различните качества на вещите. Но на практика, материята и разумът са едно.

Цвят. В света има седем основни цвята, но ако тези седем цвята се смесят, се получава белият цвят. Пропуснатият през призма бял цвят се разпада отново на седем цвята. Когато човек възприема окръжаващото, "не осъзнавайки" го, цветът изчезва. Има не цвят. Само ако гледаме на света от гледна точка на "седемцветното" различаващо съзнание, седемте цвята се появяват. Водата може да премине през безброй промени, но си остава винаги вода. Също така, въпреки че съзнаващият разум се преминава през промени, първоначалното неподвижно съзнание остава непроменено. Когато човек се възхищава на седемте цвята, съзнанието леко се обръква. Човек възприема окраската на листата, цветовете и плодовете, а основата на цвета остава не забелязана.

Същото важи и за храната. В този свят има много натурални продукти, които човек може да използва за храна, съзнанието отделя тази храна и определя, има ли тя добри или лоши качества. Хората съзнателно отбират това, което по тяхно мнение им е нужно. Процесът на отбора пречи да бъде осъзната основата на човешкото хранене, което небето е определило за всяко място и всеки сезон.

Цветовите в природата, както съцветията на хортензиите, плавно се изменят. Тялото на природата постоянно се трансформира. На тази основа можем да разгледаме промените като безкрайно движение или като "неподвижно движение". Когато при отбора на храната действа разумът, разбирането на природата е фиксирано, и трансформациите в природата, например сезонните промени, се игнорират.

Целта на натуралното хранене не е създаването на знаещи хора, които да могат да дадат обосновано обяснение и ловко да се ориентират в различните видове храни, но създаването на незнаещи хора, които да избират храната без съзнателно различаване. Това не е в разрез с природата. С осъзнаване "без съзнание", не изгубвайки се във фините различия на формите, с възприемането на цветовете, безцветно, като цвят, започва правилното хранене.

Вкус. Хората казват: "Вие няма да познаете вкуса на храната, докато не я опитате". Но даже и да я опитате, вкусът на храната може да се окаже различен в зависимост от времето, условията и състоянието на човека, който я пробва.

Ако попитате учения кои вещества определят вкуса, той ще се опита да определи това, отделяйки всички компоненти и определяйки делът на сладкото, киселото, соленото, горчивото и лютивото. Но вкусът не може да бъде определен по пътя на анализа, дори и с езика не може. Дори при положение че езикът възприема петте вкусови усещания, впечатленията от тях се събират и интерпретират от съзнанието.

Натуралният човек може да постигне правилното хранене благодарение на това, че инстинктът му се намира в нормално работно състояние. Той е удовлетворен от проста храна; тя е хранителна, вкусна и полезна като ежедневно лекарство. Храната и духовният живот на човека са взаимосвързани.

Съвременните хора са изгубили чистия си инстинкт, поради което са станали неспособни да познават, събират и да се наслаждават на семейството пролетни треви. Те търсят по-различни вкусови усещания. Храненето им става безпорядъчно, увеличава се пропастта между любима и нелюбима храна, а инстинктът им все повече се нарушава. Тогава хората започват да използват силни подправки към храната и измислят изтънчени начини за приготвянето и, увеличавайки все повече противопоставянето между храната и духовният живот.

Повечето хора днес не познават вкуса на ориза. Целите зърна биват очиствани и подлагани на обработки, като остава само безвкусната скорбяла. Полираният ориз изгубва уникалния аромат и вкус на първоначалния ориз. Съответно се появява нужда от подправки или сосове и се комбинира с други ястия. Хората погрешно смятат, че ниската хранителна стойност на такъв ориз няма значение, тъй като витаминните добавки и другата храна – месо или риба – допълват недостига от хранителни елементи. Вкусната храна е вкусна не от само себе си. Храната няма да се окаже безвкусна, докато човек не помисли, че тя е безвкусна. Макар повечето хора да смятат, че говеждото и кокошето месо са възхитителни, за тези, които по физически или духовни причини са решили да не ядат тази храна, тя е отвратителна.

Играйки или нищо не правейки, децата са щастливи. Възрастните с различаващото си съзнание сами определят, какво им е нужно за да бъдат щастливи, и ако децата получат подходящото, според майките и бащите им, родителите се чувстват удовлетворени. Храната, притежаваща добър вкус им е необходима не поради това, че притежава фин натурален аромат и че е полезна за тялото, а защото вкусът и е обусловен от представата, че тази храна е вкусна.

Пшеничната юфка е възхитителна, но чашка юфка приготвена набързо от търговски автомат е отвратителна. Но рекламата на тази юфка отрича представата за лошия и вкус, и за много хора тази непривлекателна юфка се оказва незнайно защо вкусна.

Има една приказка за това, как едни хора, излъгани от лисицата, изяли конски тор. В това няма нищо смешно. Хората в днешно време ядат със съзнанието си, а не с тялото си. Много хора не се грижат за това, има ли натриев глутамат в тяхната храна или няма, но те усещат вкусът само с края на езика, поради което е лесно да бъдат заблудени.

В началото хората са ядели просто за да живеят и понеже храната е била вкусна. Съвременните хора са стигнали до мисълта, че ако не приготвят храната с подправки, тя ще бъде безвкусна. Ако вие не се опитвате да направите храната вкусна, ще откриете, че природата вече сама е направила това.

Преди всичко, трябва да се живее по такъв начин, че храната сама по себе си да има добър вкус, но днес всички усилия са насочени към това, да се направи храната вкусна.

Хората се стремят да придадат хубав вкус на хляба – и хубавият хляб изчезва. В опитите си да създадат богата, разкошна храна те правят безполезна храна и при всичко това не могат да удовлетворят апетита си. Най-добрият метод за приготвяне на храна се състои в това, да бъде съхранен нейният естествен фин аромат. Житейската мъдрост от древни времена е научила хората да правят различни видове зеленчукови продукти: сушени на слънце, осолени, раздробени, мисо и др., в които се съхранява естественият вкус на зеленчуците.

Изкуството за приготвяне на храната започва със солта и огъня. Ако храната е приготвена от този, който разбира основите на готварското изкуство, тя запазва своя натурален вкус. Ако приготвената храна се окаже странна и екзотична, ако целта на такова приготвяне е просто да се достави наслада, това е фалшиво готварско изкуство.

Обикновено мислят, че културата е нещо създадено, поддържащо и развиващо се само с човешки усилия. Но културата обикновено възниква при съдружието на човека с природата. Там, където се е осъществило единството на човешкото общество и природата, културата приема своеобразна форма. Културата винаги е била тясно свързана с ежедневиия живот и по такъв начин се е предавала на бъдещите поколения и е била съхранена до настоящи дни.

Това, което е родено от човешката гордост и потребност за наслада не може да се смята за истинска култура. Истинската култура е родена сред природата, тя е проста, скромна и чиста; лишавайки се от истинска култура, човечеството ще изчезне.

Когато хората се отказват от натурална храна и вместо това започват да употребяват очистена храна, тогава обществото се оказва на пътя към своето собствено разрушение. Това е защото такава храна не е продукт на истинската култура. Храната – това е живот, а животът не трябва да отстъпва и крачка встрани от природата.

Живот за единия хляб

Няма нищо по-хубаво, от това да ядеш вкусна храна, но за повечето хора яденето е само средство за укрепване на здравето, източник на енергия за работа и път към дълголетие. Майките често заставят децата си да ядат, даже и когато не им харесва храната, само защото е "полезно" за тях.

Но храненето не може да бъде отделено от вкусовата сетивност. Хранителната храна, е полезна за човешкото тяло, възбужда апетита и е вкусна по природа. Правилното хранене е неразделно от добрият вкус.

До неотдавна дневната храна на фермера в този район се е състояла от ориз и ечемик с мисо и мариновани зеленчуци. Тази диета е спомагала за дълголетие, здраво телосложение и добро здраве. Варени зеленчуци и варен ориз с червен боб са се готвили веднъж месечно, като на празник. Здравото тяло на фермера е било в състояние добре да се поддържа с тази диета.

Традиционното източно хранене с неполиран ориз и зеленчуци се различава много от храненето на повечето западни общества. Западната наука за храненето смята, че ако определено количество въглехидрати, белтъчини, мазнини, соли и витамини не се поемат с храната всеки ден, това означава, че храненето не е балансирано, при което не може да се поддържа добро здраве. Това е представлението, което прави майката, която тъпче с "питателна" храна устата на подрастващия си потомък.

Някой може да помисли, че западната диетика с нейните разработени теории и разчети не оставя място за съмнение относно правилното хранене. На практика тя създава много повече проблеми, отколкото разрешава. Единият от тях е, че в западната наука за храненето не е направен никакъв опит за координиране на храненето с природните цикли. В резултат се създава диета за някакво изолирано от

природата човешко същество. Това често е причина за появата на страх пред природата и чувство за опасност.

Другият проблем е в това, че напълно се забравят духовните и емоционални ценности, макар че храната е непосредствено свързана с духовния и емоционален живот на човека. Ако човешкото същество се разглежда просто като физиологичен субект, е невъзможно да се разработи правилно разбиране за диетите. Когато частите и откъсите информация се събират и се съчетават кое както дойде, се създава несъвършена диета, която ни отдалечава от природата.

"Вътре в един предмет се съдържат всички предмети, но ако всички предмети се съберат заедно, може да се появи не един предмет". Западната наука не е в състояние да разбере това правило на източната философия. Човек може да анализира и изследва една пеперуда, колкото иска, но той не може да създаде пеперудата.

Как мислите, ако западната научна диета би се прилагала на практика в голям мащаб, какви проблеми биха възникнали при това? Висококачественото говеждо, яйца, мляко, зеленчуци, хляб и друга храна би трябвало да бъдат достъпни целогодишно. Би се наложило промишленото производство на всички тези продукти и организация за дългото им съхранение. Въвеждането в Япония на тази диета вече застави фермерите да произвеждат през зимата летни зеленчуци, като лук, краставици, патладжан, домати. Не след дълго, от фермерите ще се изисква да берат хинап напролет, а праскови наесен.

Безсмислено е да се очаква, че здравата балансирана диета може да бъде постигната просто по пътя на създаването на големи запаси от разнообразни храни независимо от сезона. В сравнение с растенията, зреещи в естествени условия, зеленчуците и плодовете, отгледани в неестествени условия, съдържат по-малко витамини и соли. Ето защо не е странно, че летните зеленчуци, отгледани лятото или зимата, нямат този вкус и аромат, който притежават плодовете, узрели под слънцето и отгледани чрез органичните или натурални методи.

Химическите анализи, контрола върху съотношението между хранителните елементи и други съображения от този порядък са основна причина за грешка. Храната, препоръчвана от съвременната наука, е много по-далече от традиционната източна диета, и тя подкопава здравето на японския народ.

Общи принципи на храненето

В света има четири основни вида диети.

1. Неопределена диета, приспособена към обикновените желания и вкусови предпочитания. Хората, които следват тази диета, са неопределено колебаещи се насам – натам в отговор на причудливите си фантазии. Тази диета може да се нарече самоудовлетворяваща се и свободна.

2. Стандартното хранене на повечето хора, произтичащо от биологичните потребности. Питателна храна, консумирана с цел поддържане жизнеността на тялото. Тази диета може да се нарече материалистична и научна.

3. Диета, основана на духовните принципи и идеалистичната философия. Повечето "натурални" диети попадат в тази категория. Тези диети гат да бъдат наречени първични.

4. Натурална диета, следваща волята на небето. Отричаща всички човешки знания, тази диета може да бъде назована не-различаваща.

Отначало хората се отказват от неоснователната, свободна диета, която е източник на болести. След това се разочароват от научната диета, която е непохватен опит да се поддържа живота и мнозина се насочват и приемат първичната диета. Накрая, преминавайки през първоначалните етапи, човек достига до не-различаващата диета.

Не-различаваща диета. Човешкият живот се поддържа със собствени сили. Природата подарява раждането на човешките същества и им помага да съхранят живота. В това се състоят взаимоотношенията човек-природа. Храната – това е дар небесен. Хората не са създали храната от природата, подарява им я небето.

Когато храната, тялото, сърцето и съзнанието влязат в свършено единство с природата, тогава става възможно следването на натуралната диета. Тялото следва собствения си инстинкт, свободно в избора на тази храна, която има добър вкус, и се отказва от онова, което е безвкусно.

Невъзможно е да се предпишат правила и пропорции за натурална диета (не може да се създаде код или система, с чиято помощ да може съзнателно да се отговори на тези въпроси. Природата или самото тяло служат като най-добър водач. Но това шепнешцо-едва доловимо ръководство остава нечуто от повечето хора, заглушено от шума създаван от желанията и различаващото съзнание). Тази диета се определя от местните условия, различните потребности и телесната конструкция на всеки човек.

Първичната диета. Всеки е длъжен да знае, че природата е винаги завършена и балансирана в свършена хармония вътре в себе си. Натуралната храна е нещо цялостно и това цялостно нещо има полезен и фин вкус.

Хората мислят, че с помощта на системата ИН и ЯН могат да обяснят произхода на Вселената и трансформациите в природата. На тях им се струва, че хармонията в човешкото тяло може да се създаде и съзнателно да се поддържа. Но ако се опитат да проникнат дълбоко в същината на предметите (а това е необходимо при изучаване на източната медицина), те навлизат във владенията на "науката", където е много трудно да се избегнат съблазните на различаващото възприятие.

Увлечен в проницанието на човешкото знание, без да съзнава неговата ограниченост, практикуващият първичната диета в края на краищата стига дотам, че единството на Природата се разбива на отделни обекти в неговото съзнание. Но ако той се опита да схване смисъла на природата с помощта на всеобхватно и далновидно проникновение, окръжаващите го дреболии ще останат извън възприятията му.

Типична диета на болния човек (*коя е тя?*). Болестите се явяват, когато човек се отдалечи от природата. Сериозността на заболяването е право пропорционална на степента на отдалечаване. Ако човек се върне към здравата среда, болестта често изчезва. Ако противоречията с природата са екстремни, броят на болните хора се увеличава. Тогава се усилва желанието за връщане към природата. Но в търсенето на обратния път към природата няма яснота, какво е това природа и затова всички опити остават напразни.

Дори ако човек води примитивен живот в планината, той може да не разбере истинската реалност, и тогава каквито и опити да правите да постигнете нещо, те никога няма да постигнат необходимия резултат.

Хората, живеещи в градовете, се сблъскват с непреодолими трудности в опитите си да следват натурална диета. Натуралната храна е просто недостъпна, тъй като фермерите са прекратили производството и. Дори и да можеха гражданите да купят натурална храна, тяхното тяло трябва да бъде в състояние да усвоява такава питателна храна.

В такава ситуация, ако се опитате да ядете здравословна храна или да постигнете балансирана ИН-ЯН диета, вие се нуждаете от свръхсетивен разум и огромна дълбочина и скорост на мисленето. В резултат на неизбежните ви грешки възниква отдалечен от природата сложен и странен вид "натурална диета" и човек още повече се отдалечава от природата.

Ако надникнете в магазините "Здрава храна", ще откриете поразително богат асортимент свежи продукти, опаковани продукти, витамини и диетични добавки. В литературата има много видове диети, представени, като натурални, хранителни и най-полezni за здравето. Ако някой каже, че е полезно да се варят различни продукти заедно, ще се появи някой друг пък да каже, че продуктите, сварени заедно,

водят до болестно състояние. Един подчертава важното значение на солите, друг пък казва, че солите са вредни в повишени дози. Ако някой избягва да яде плодове, като смята, че това е храна за маймуни, друг твърди, че плодовете и зеленчуците са най-добрата храна, даряваща щастие и дълголетие. Можем да приемем всички тези мнения за правилни, всяко за своето време и за съответните условия. Но това би предизвикало недоумение, а съмняващите се в тези теории биха ни вкарали в още по-голямо объркване.

Природата се намира в постоянно движение, променяйки се всяка секунда. Хората не са в състояние да уловят истинския и облик. Лицето на природата е непознаваемо. Опитите да се опознае тази непознаваемост с различни теории, формализирани от учените приличат на опитите да бъде хванат вятъра с мрежа.

Човечеството е подобно на слепец, който не знае, накъде се е отправил. Той напипва пътя с помощта на бастуна на научното знание, определяйки посоката в зависимост от ИН и ЯН..

Искам да кажа следното: не яжте храната с главата, тоест откажете се от различаващото съзнание. Аз се надявам, че мандалата на храненето, която нарисовах, може да служи за ръководство, показващо взаимоотношенията между различните хранителни продукти и между храните и човека. Но вие може да отхвърлите и тази мандала, след като сте и хвърлили един поглед.

Преди всичко трябва да се наблегне на развие на фината сетивност, която дава възможност на тялото само да си избира храната. Да мислим само за храната и да забравим за духовния живот е все едно като посещавате храма само да четете сутрите, а да забравите за Буда (или да четете Библията, а да забравите за Бога). Вместо да се изучават философските теории за това, какво означава правилно хранене, по-добре е да се подходи към теорията с поглед отвътре върху ежедневната диета.

Лекарите се грижат за болните, за здравите се грижи природата. Вместо първо да се разболееш а след това да започнеш с натурално хранене за да оздравееш, по-добре е човек да подобри живота си в естествена среда, където няма да боледува.

Младите хора които, които са дошли за да живеят в планината по примитивен начин, ядат натурална храна и се занимават с натурално земеделие, знаят коя е главната цел на човека, и живеят в хармония с нея, постигайки това по най-прекият път.

Храна и земеделие

Тази книга за натуралното земеделие неизбежно включва някои съображения за натуралната храна. Това е обяснимо, тъй като храната и земеделието са две страни на едно тяло. Съвършено очевидно е, че ако не се практикува натуралното земеделие, потребителите няма да получат натурални продукти. Но ако натуралното хранене не навлезе трайно в живота, фермерът няма да знае, какво трябва да отглежда.

Докато хората не станат натурални хора, не може да има и натурално земеделие, а от там не може да има и натурална храна. В една от хижите в планината бях оставил надпис върху борова дъсчица над огнището: "Правилна храна, правилни действия, правилно съзнание"(тези думи са взети от Будисткия осемстепенен Път за духовна реализация).

Хората послушно приемат света, като място, където "прогресът" израства от суматохата и безпорядъка. Но безцелното и деструктивно развитие води след себе си безпорядък в мислите, а като краен резултат криза и израждане на човечеството. Ако не си дадем сметка, че неподвижният източник на цялата тази активност е природата, възстановяването на нашето здраве ще се окаже невъзможно.

Глава 5

Глупостта се нарежда под находчивостта

Есенните нощи са дълги и прохладни. Приятно е човек да прекарва времето, загледан в блещукащите въглени, обхванал с ръце топла чаша чай. Седнал край огъня, говорех, че най-важното остава без внимание, това че човечеството е невежо, и че няма нищо, за което си заслужава да се бориш – всичко е напразни усилия. Попитаха ме, как мога да говоря така и в същото време да продължавам с беседите си? Точно така, както ако бих захванал да напиша нещо, единственото което бих написал е че да се пише е безполезно. Моите събеседници попаднаха в задънена улица.

Аз не придавам особено значение на миналото си, за да го описвам, не съм и толкова мъдър, че да предсказвам бъдещето. Поддържайки огъня и водейки сърдечна беседа за ежедневните задачи, нима мога да очаквам, че някой ще приеме сериозно глупавото мнение на стария фермер?

В горната част на градината, с лице към залива Матсуяма и широката долина Дого, са разположени няколко малки глинени хижи. Там са се събрали шепа хора, които заедно водят прост живот. Няма съвременни удобства. Провеждащи спокойни вечери под светлината на свещи и лампи, те живеят с най-обикновени разходи и елементарни потребности: неполиран ориз, зеленчуци, просто облекло, чашка за храна. Пристигнаха са от различни места, живеят известно време тук и после си заминават.

Сред гостите има научни работници, студенти, учени, фермери, хипита, поети и пътешественици, млади и стари, мъже и жени от различни раси и националности. Повечето от тези, които остават за по-дълго време, са млади хора в период на самоанализ.

Моята функция е да се грижа за този приют в края на пътя, и да подам чаша чай на пътешествениците, които идват и си отиват. А когато остават за да помагат в полските работи, аз с радост слушам разказите им за събитията по света.

Това звучи прекрасно, но животът тук не е така лесен. Аз пропагандирам за земеделие, в което "нищо не се прави", и затова много хора идват мислейки, че са намерили утопията, където може да се живее без да ставаш от леглото. Тези хора остават много изненадани. Налага им се в ранната утринна мъгла да носят вода от извора, да цепят дърва докато ръцете им се зачервят и се покриват с мазоли, да работят на колене в полутечната глина. Много от тях скоро не издържат и си тръгват.

Днес, докато наблюдавах работата на младежите в една от къщичките на върха, пристигна млада жена от Фунабаши. Когато я попитах, защо е дошла, тя каза: "Аз просто дойдох, и това е всичко. Повече нищо не знам". Безгрижната млада дама си има свои съображения. Тогава я попитах: "Ако вие знаете за своята неосведоменост, то няма за какво да говорим. Така ли е?. Опитвайки да разберат света по пътя на различаването, хората изгубват представа за смисъла му. Не е ли и поради това светът в такава криза?"

Тя отговори тихо: "Да, щом вие го казвате." "Може би нямате ясна представа за това, какво е просветлението? Какви книги сте чели до момента, в който дойдохте тук?" Тя отрицателно поклащаше с глава.

Хората се учат, когато мислят че не разбират нещо, но учените съвсем не си поставят за цел да помогнат на човека да разбере. Те усърдно се образоват само за да разберат в края на краищата, че хората не могат да разберат нищо и че разбирането е недостижимо за тях.

Обикновено хората употребяват думата "неразбиране" в смисъл например, когато казват, че девет неща разбират, но има едно нещо, което не разбират. Но възнамерявайки да разберете десет неща, вие на практика не разбирате дори и едно от тях. Ако познавате сто растения, вие на практика не "познавате" нито едно. Хората с всички сили се стараят да разберат, и смятат че разбират, но умират, не знаейки нищо.

Младежите прекъснали своите дългерски работи, седнаха на сянка под голямото мандариново дърво и се загледаха в белите облаци в южната част на небето. Хората мислят, че когато обръщат очите си към небето, виждат небесата. Те разграничават оранжевите плодове от зелените листа и казват, че познават зеления цвят на листата и оранжевия цвят на плодовете. Но от момента, в който човек направи разлика между зеленото и оранжевото, истинският цвят изчезва.

Хората мислят, че познават предметите, когато ги опознават отблизо. Но това е само повърхностно познание. Това е знанието на астронома, който знае имената на звездите, на ботаника, който знае класификацията на листата и цветовете, на художника, който знае естетиката на зеления и червения цвят. Разпознаването на земя и небе, червено и зелено, не означава познаване на природата. Астрономът, ботаникът и художникът само възприемат впечатленията и ги интерпретират, всеки в рамките на своето собствено съзнание. Колко по-активен е техният интелект, толкова повече се отделят от природата и толкова по трудно осъществимо става за тях воденето на натурален живот.

Трагедията е в това, че в своето невежество хората се опитват да подчинят природата на своята воля. Човешките същества могат да разрушат природните форми, но те не могат да ги създадат. Разделеното, фрагментираното и непълно разбиране винаги връща човешкото познание до изходната позиция. Неспособни да възприемат природата в нейната цялост, хората не могат да направят нищо повече от това да конструират несъвършен неин модел и по този начин да излъжат себе си, че са създали нещо натурално.

Всичко, което трябва да направи човек, за да опознае природата е да осъзнае, че на практика нищо не знае, че е неспособен да познае каквото и да е. Тогава може да очаква, че ще изгуби интерес към различаващото знание. Когато отхвърли различаващото знание, не-различаващото знание само ще изникне вътре в него. Ако той не се опитва да мисли за знанието, ако той не се грижи за разбирането, ще дойде време когато той ще разбере. Няма друг път, освен чрез разрушаване на егото, като се откажем от мисълта, че човечеството съществува без участието на небето и земята.

"Това означава да бъдеш глупав, вместо да бъдеш умен". Тогава се разсърдих на младежа, на чието лице беше изписано мъдро самодоволство. "За какво говори изражението ти? Глупостта се проявява като ум. Можеш ли със сигурност да знаеш, глупав ли си или умен, или се опитваш да станеш умен младеж по глупав начин? Ти не можеш да станеш нито умен, нито глупав оставайки в покой. Нима това не е състоянието, в което си сега?"

Бях сърдит на самия себе си за многократно повтаряните едни и същи думи, думи, които никога не могат да заменят мъдростта на мълчанието, думи, които сам не можех да разбера.

Есенното слънце висеше ниско над хоризонта. Сумракът настъпваше под старото дърво. Младежите мълчаливо се прибираха по хижите за вечеря. Аз тихо ги следвах, оставайки в сянка.

Кои е глупак?

Казват, че няма по-мъдро същество от човека. Притежаващи тази мъдрост, хората са единствените живи същества, способни да водят ядрена война.

Веднъж директорът на магазина за натурални продукти, който се намира пред гарата в Осака, се качи на планината и доведе със себе си седем пътници, като седемте богове на щастливата съдба. По пладне, когато се гощавахме с импровизирани ястия от зеленчуци с ориз, един от тях каза следното: "Сред децата винаги има безгрижно дете, което се смее радостно, когато пише и когато яде има и друг, който винаги остава "конят", когато играят на "кон и ездач", а има и трети, който с лекота мами другите деца и им взема закуската. Преди да избере отговорника на класа, учителят сериозно обяснил качествата, препоръчителни за добрия лидер, и необходимостта от вземане на мъдро решение. След като изборите привършили, най-младите весело се смяли над изборията".

Всички се забавляваха от това, но аз не можех да разбера какво е смешното. Мислех, че това е напълно естествено. Ако разглеждаме предметите от гледна точка на печалба и загуба, детето, което в играта се оказва винаги в ролята на кон може да се смята губещ, но не трябва да прилагаме към децата понятия, като успех и посредственост. Учителят е мислел, че ето това момче е най-умното и забележително, но другите деца са видели лъжливата насоченост на неговия ум, която се изразявала в надмощие над останалите. Да се налагат ценностите на възрастните – значи да се мисли, че този, който е умен и умее да се грижи за себе си, е отличен и че е добре да бъдеш отличник. А на мен ми се струва,

че този, който си върши своите собствени работи, който добре се храни и добре спи, който за нищо не се безпокои води най-удовлетворителния начин на живот. Няма по-велик от онзи, който не се стреми да достигне каквото и да било (*има се в пред вид безсмислените прищевки на съвременния човек, а не добродетелите, и това мнение не поощрява лентяйството.-бел.на пр.*).

В баснята на Езоп, когато жабите се помолили на Бога да им даде цар, Бог им дал греда. Жабите се смеели на нямата греда, а когато помолили Бога да им даде по-велик цар, той им изпратил жерав. В края на баснята жеравът накълвал до смърт жабите.

Ако този, който върви най-отпред е най-силната личност, този който го следва, трябва да се бори и да напруга всичките си сили. Ако поставите начело обикновен младеж, на тези които го следват ще им е леко. Хората мислят, че този който е силен и умен и изпъкващ е лидерът, и на тази основа избират премиера си, който да тласка страната напред, като локомотив.

"Какъв тип човек трябва да бъде избран за премиер-министър?" "Няма греда-отговарям аз-няма нищо по-добро от дарума-сан (Популярна в Япония детска играчка. Това е балон с утежнено дъно, направен във формата на монах, в медитативна поза). Той седи, отпуснат в медитация, и може да седи така години наред, без да продума и дума. Ако го обърнете с дъното нагоре, той ще се обърне в първоначалното положение. Дарума-сан не стои просто ей така от скука, скръстил крака и ръце. Той знае, че и вие трябва да държите така разположени вашите ръце, затова намръщено и мълчаливо гледа хората, които протягат ръце, за да правят нещо."

Ако вие не правехте нищо, светът не би продължавал своя ход напред. Какво би представлявал светът без развитие?

Длъжни ли сте нещо да развивате? Ако ръстът на икономиката се увеличи с 5 % - 10 %, нима от това се увеличава вашето щастие? Лошо ли е ако ръстът остане 0 % ? Нима това не означава стабилно състояние на икономиката? Има ли нещо по-добро, от това да живееш просто и да приемаш всичко естествено?

Хората все нещо откриват. Изучават природата и я поставят в услуга на себе си, като мислят че това е за благо на човечеството. Резултатът в настояще време е , че планетата е замърсена, хората са в паника и ние навлизаме в епохата на хаоса.

В тази ферма ние практикуваме "нищо не.правене"в земеделието и ядем вкусни и полезни зърнени, зеленчуци и цитрусови. Да се живее близо до източника на всички неща – в това е смисълът и удовлетворението. Животът – това е песен и поезия.

Натоварването на фермера чувствително се е увеличило, когато хората са започнали да изследват света и решавали, кое би било за "благо"на хората, ако направим това – или онова.

Тези тридесет години ме научиха, че на фермерите би им било най-добре, ако почти нищо не правеха.

Колкото повече хората правят, толкова повече се развива обществото и толкова повече проблеми възникват. Увеличаващите се занемаряване на природата, изтощаване на ресурсите, принизяване и смазване на човешкия дух – всичко това е последствие от опитите на човечеството нещо да постигне. В началото не е имало нужда от прогрес и нещо, което е трябвало да бъде направено. Ние стигнахме до точка, в която няма друг път, освен създаването на "движение" за това, нищо да не се създава.

“Аз бях роден, за да ходя на детска градина”

Младеж с малка чанта през рамо, бавно се приближи до нивата където работехме.

“Откъде сте?”-попитах аз.

“От вѣн”.

„Как попаднахте тук?”

“Дойдох пеша”.

“Защо идвате тук?”

“Не знам”.

Повечето от идващите тук не бързат да си кажат името и да разкажат за миналото си. Обясняват мъгляво целта на идването си. Много от тях не знаят защо са пристигнали, просто са дошли спонтанно.

Преди всичко, човек не знае, откъде идва и накъде отива. Да кажем, че сте родени от утробата на майка си и ще се върнете в земята – това е чисто биологично обяснение, но никой в същност не знае, какво съществува преди раждането и какъв свят ни очаква след смъртта. Роденият не знае защо, само знае че трябва да затвори очи и да се отдалечи в непознатата безкрайност – човек представлява всъщност трагично създание.

Един ден намерих рогозка, оставена от група пилигрими, посетили храмовете в Шикоку. На нея беше изписана следната мисъл:

“Отначало няма изток и запад. Само десет безкрайни посоки.”.

И сега, държейки шапката си в ръце, аз отново запитах младежа откъде идва, а той каза, че е син на свещеник от Каназава. Считайки за глупаво цял ден да се четат текстове на мъртвите, той решил да стане фермер.

Няма нито запад, нито изток. Слънцето изгрява на изток и залязва на запад, но това е просто астрономическо наблюдение. Ако не познавате изтока и запада вие ще сте по близо до истината. Факт е, че никой не знае от къде идва слънцето.

Сред десетките хиляди свещени текстове има един, който ми е най-любим, в който са изложени най-важните точки – това е Главната сутра. Съгласно тази сутра: “Господ Буда е провъзгласил: формата – това е пустота, пустотата – това е форма. Материя и дух са едно, но всичко е пустота. Човек не е нито жив, нито мъртъв, не е роден и не е безсмъртен, без старост и болести. Без увеличаване и намаляване”.

В един от дните, когато прибирахме ориза, казах на юношата, който почиваше до голяма купа слама: “Разсъждавах около това, че засетите пролетта оризови семена оживяват, давайки млади растения, а сега, когато го жънем оризът умира. И фактът, че този ритуал се повтаря година след година означава, че животът в тази нива се продължава, и ежегодната смърт е и ежегодно раждане. Вие можете да кажете, че оризът който сега прибраме, живее безкрайно”.

Хората виждат живота и смъртта в много кратка перспектива. Какво значение може да има раждането напролет и смъртта наесен за тази трева? Хората мислят, че животът е радост, а смъртта е печал, но оризовите семена засети в земята и оживяващи напролет във вид на млади растения, и загиващи през есента, в своята същност носят пълната радост на живота. Радостта на живота не изчезва със смъртта. Смъртта е едно преходно мигновение. Нима не можем да кажем, че този ориз притежаващ пълен с радост живот, не познава що е печал от смърт?

Същите процеси, които се развиват при ориза и ечемика, непрекъснато протичат и в човешкото тяло. Ден след ден растат косите и ноктите, десетки хиляди клетки умират, десетки хиляди клетки се раждат, кръвта ни отпреди един месец не е същата, както днес. Ако мислите, че чертите ви се повтарят в телата на вашите деца и внуци, вие можете да кажете че умираме и се възраждаме всеки ден и ще живеете много поколения след смъртта си.

Ако участието в този цикъл може да бъде преживяно и предусещано от вас всеки ден, повече нищо не ви е нужно. Но повечето хора не са способни да се насладят на непрекъснатия поток и ежедневните промени на живота. Те са привързани към живота и тази привична привързаност им носи страха от смъртта. Съсредоточавайки вниманието си само на миналото, което вече е зад гърба им, или на бъдещето, което още не е дошло, те забравят че живеят на земята тук и сега. Напълно объркани те наблюдават, как животът им преминава, като сън.

“Ако животът и смъртта са реалност, неизбежни ли са човешките страдания?”

“Няма нито живот, нито смърт”

“Как може да кажете това?”

Светът, това е единство на материята в потока на битието, но човешкото съзнание разделя този феномен, създавайки такава двойственост като живот и смърт, ИН и ЯН, битие и пустота. Съзнанието стига до вярата в абсолютната достоверност на това, което възприемат сетивата и тогава материята се превръща в обекти, които съществуват дотолкова доколкото хората ги възприемат.

Формата на материалния свят, концепцията живот и смърт, здраве и болест, радост и печал – началото на всичко това е в човешкото съзнание. В сутрата, където Буда е казал, че всичко е пустота, той не само отрича вътрешната реалност на създаденото от човешкия интелект, но провъзгласява, че и човешките емоции са илюзия.

“Вие всичко ли смятате за илюзия? Нищо ли не остава?”

“Нищо ли не остава? Концепцията “пустота” очевидно все още остава във вашето съзнание – казах аз на юношата – Ако вие не знаете от къде сте дошли и накъде отивате, как можете да бъдете уверени, че сега стоите пред мен? Съществуването безсмислено ли е?”

“.....?”

Една сутрин чух, как четиригодишно момиченце питаше майка си: “Защо съм родена на този свят? За да ходя на детска градина ли?”. Разбира се нейната майка не можа честно да и каже: “Да, ти си права, затова иди.” Така че вие бихте могли да кажете, че хората в наши дни се раждат, за да ходят на детска градина.

По време на обучението си в колежа хората настойчиво учат, за да разберат защо са родени. Учените и философите казват, че ще бъдат доволни, ако разберат само една вещ, едно явление, дори ако трябва да пожертват целият си живот в тези търсения.

В началото хората не са имали цели. Сега, измисляйки си една или друга цел, те водят борба в търсенето на смисъла на живота. Това е все едно спортно състезание на един човек със самия себе си. Не съществува цел, за която човек трябва да мисли или да се насочи към нейното търсене. Бихте постъпили добре, ако попитате децата, безсмислен ли е животът без цел.

От момента, в който те започнат да ходят в детска градина, започват и техните страдания. Човекът е бил щастливо създание, но той е създал суровия свят и сега се бори, опитвайки да се отскубне от него. В природата има живот и смърт, но природата е пълна и с радост. В човешкото общество има живот и смърт, но хората живеят в печал.

Плаващите облаци и илюзията на науката

Това утро миех на реката щайги за съхранение на манадарини. Когато приседнах на плоския камък, ръцете ми почувстваха прохладата на есенната река. Червените смрадликови листа край брега на реката

красиво се отделяха на фона на ясно синьото есенно небе. Бях потресен от чудото, великолепието на клоните на небесния фон.

На тази случайна сцена присъстваше целият свят на житейския опит. В течащата вода – потокът на времето, левият бряг и десният бряг, слънчевата светлина и сянката, червените листа и синьото небе – всичко е написано в свещената мълчалива книга на природата. А човекът – тънка мислеща тръстика.

Веднъж той си задава въпроса, какво е това природа, след което трябва да научи , какво е това "какво" и какво е това човек, който иска да научи какво е това "какво". Той натоварва ума си със света на безкрайните въпроси. Опитвайки се да добие ясна представа за това, което предизвиква интереса му и го изпълва с изумление, той има два възможни пътя. Първият, да надникне дълбоко в себе си, този, който пита "Какво е това природата?". Вторият, да изучава природата отделно от човека.

Първият път води към света на философията и религията. Като седите на брега на реката, съзерцавайки я , вие можете да кажете, че водата тече под моста, но няма нищо лошо ако кажете че водата стои а по нея плува мостът.

Ако следвате втория път, то природата се разделя на разнообразни феномени: вода, скорост на течението, вълни, вятър и бели облаци – всички те поотделно стават обект на наблюдение, водещи до възникването на по-нататъшни въпроси, количеството на които се увеличава безкрайно във всички направления. Това е пътят на науката.

Светът обикновено е прост. Вие просто отбелязвате пътем, че сте се намокрили, събирайки по себе си капки роса, когато сте преминали през ливадата. Но от този момент, в който хората са се опитали да обяснят всяка капка роса научно, са попаднали в клопката на безкрайния ад на интелекта.

Молекулите вода се състоят от атоми водород и кислород. Хората смятали, че най малката градивна частица в света са атомите, но впоследствие открили, че вътре в атома има ядро. Сега са открили, че вътре в ядрото има още по-малки частици. Сред тези ядрени частици има стотици различни видове и никой не знае, къде ще свършат изследванията на този микросвят.

Казват, че движението на електроните по орбита вътре в атома с ултрависока скорост с точност аподобява полета на кометите в галактиката. За атомният физик светът на елементарните частици е също толкова огромен колкото Вселената. Но доказано е, че освен галактиката, в която живеем, съществува безкрайно множество други галактики. В очите на учения-космолог цялата наша галактика изглежда малка.

Фактически хората, които мислят, че капката вода е проста а камъкът е неподвижен и инертен – са щастливи невежи глупаци, а учените които знаят, че капката вода – това е цяла Вселена и че камъкът е активен свят от елементарни частици, движещи се като ракети, те са умни глупаци. Простият поглед ни казва, че светът е реален и близък. Ако разглеждаме света във всичките му подробности, той става страшно абстрактен и отдалечен.

Учените които се радваха, когато от луната бяха доставени лунни камъни, знаят за нея по-малко, отколкото децата пеещи "На колко години си, госпожо Луна?" от Башо (знаменитият хайку -поет, 1644-1694), които могат да усетят чудото на природата, наблюдавайки отражението на пълната луна в езерото. Всичко което са направили учените , когато са излизали в космоса и са тропали по луната със своите космонавтски ботуши , е че са затъмнили част от лунния блясък за милионите влюбени и деца по земята.

Как стана така, хората да мислят, че науката е благо за човечеството?

Отначало в това селце са смилали зърното на брашно с каменна мелница, която бавно въртели на ръка. След това построили воденица, несравнимо по-мощна, от старата каменна. Тя използвала силата на водата. Преди няколко години беше построена малка водоелектрическа централа и мелница, задвижвана от електроенергия.

Как мислите, тази механизация за благото на хората ли работи? За да се смели ориза на брашно, първо го полират, тоест правят го бял. Това означава почистване на зърното, отделяне на зародиша и триците, което е основата на здравословното хранене на човека, а за храна се използва това, което остава след тази обработка (в Япония остатъка след обработката на ориза се казва "касу", съставено от корените на думите означаващи "бял" и "ориз", названието пък на триците е "нука", съставено от корените на думите "ориз" и "здраве"). По такъв начин, резултатът от тази технология е разрушаването на цялото зърно и превръщането му в непълен субпродукт. Ако леко свареният ориз стане ежедневна съставка от храната, то в тази диета се явява недостиг на хранителни вещества, и те ще трябва да се добавят в храната. Водното колело и мелницата вършат работата на стомаха и червата, като последствие, тези органи стават по лениви.

Същото е и при горивата. Нефтът се е образувал, от телата на древните растения, погребани дълбоко в земята и трансформирани под въздействието на високо налягане и температура. Това вещество се извлича от земните недра, транспортират го до пристанищата по тръбопроводи откъдето с кораби го доставят в Япония и получават от него горивни и смазочни материали.

Как мислите, кое е по-бързо, по-топло и удобно – да изгорите керосина или клоните от кедри или бор, растящи пред вашия дом? (в днешно време се наблюдава недостатък от дървесно гориво, в аргументите на г-н Фукуока се предполага необходимост от засаждането на дървета. В по-широк смисъл г-н Фукуока предлага скромните, преки пътища за удовлетворяване на ежедневните нужди). Горивото – това е същият растителен материал. Нефтът и керосина са извървяли дълъг път, за да стигнат до тук.

Сега се казва, че изкопаемите горива са недостатъчни и трябва да развиваме атомната енергетика. Да се намери рядката уранова руда, да се получи от нея радиоактивното гориво и да се изгори в грамадните ядрени пещи е много по-трудно, от това да се подпалят сухи листа с клечка кибрит. Освен това, огънят в огнището оставя само пепел, а след изгарянето на ядреното гориво остават радиоактивни отпадъци, които представляват опасност в течение на хиляди години.

Същият принцип е валиден и в селското стопанство. Отглеждат нежни големи растения на наводнени ниви и ще имате култури, които лесно ще бъдат увредени от болести и неприятели. Ако използвате "подоброени" сортове, то ще се наложи да потърсите помощта на химическите торове и инсектицидите.

Но ако отглеждате малки здрави растения в здрава среда, тези химикали стават ненужни.

Разорете с плуг наводнените оризови ниви, и в почвата се появява кислороден глад, почвената структура се разрушава, дъждовните червеи и другите малки животни загиват, а земята става твърда и безжизнена. След това вече става необходимо полето да се преорава всяка година.

Но ако се усвои методът, при който земята се разрохва сама по естествен начин, отпада нуждата от оран и разрохване с машини. След като в живата почва са унищожени органичното вещество и микроорганизмите, става необходимо използването на бързодействащи торове. Ако се използват химически торове, оризът расте бързо и силно, но също така бързо растат и плевелите. Тогава използват хербициди и смятат, че това е благотворно за посевите.

Но ако заедно със зърнените култури се засее и детелина, и всичката слама и органични остатъци се връщат в почвата като мулч, то културата може да се отглежда без хербициди и химически торове.

В земеделието има неща без които може. Химическите торове, хербицидите, инсектицидите, машините – всичко това е не нужно. Но ако се създадат условия, при които те стават необходими, тогава се налага да се приложи силата на науката.

Аз демонстрирах на моите поля, че натуралното земеделие дава реколта не по-малка от тази получена при съвременното научно земеделие. Ако резултатите от неактивното земеделие са сравними с резултатите от научното, при много по-малки разходи на труд и ресурси, в какво се състои ползата от научните технологии?

Теория на относителността

Гледайки светлото сияние на есенното небе, като огледах околните ниви, бях удивен. Във всички ниви, освен на моите, работеха машини и комбайни, прибиращи ориза. В последните три години моето село се измени до неузнаваемост.

Както и можеше да се очаква, младежите на планината не съжаляваха за липсата на механизация. Те се радваха на спокойното и тихо прибиране на реколтата с помощта на стария ръчен сърп.

Една вечер, когато привършвахме с вечерята, на чаша чай разказвах, как преди много години в това село по тези дни на годината, когато фермерите обработвали полето ръчно, един човек започнал да използва за това крава. Той бил горд с това, че сложил край на тежкия труд при оранта на почвата. Преди двадесет години, когато се появи първият механичен култиватор, жителите на селото се събраха и обсъждаха, кое е по-добро кравата или машината. В течение на две три години стана ясно, че машината работи по-бързо, и като не се интересуваха от друго, освен от печелене на време и от удобства, фермерите се отказаха от своите теглителни животни. Главната подбуда беше просто желанието да свършиш работата си по-бързо от съседния фермер.

Фермерът не разбира, че просто е станал фактор за увеличаване на скоростта и ефективността в уравнението на съвременното земеделие. Той е позволил на търговеца на селскостопанска техника да направи вместо него всички сметки.

Някога хората са гледали нощното звездно небе и са чувствали необятността на Вселената. Сега въпросите относно времето и космоса са оставени изцяло под опеката на учените.

Казват, че на Айнщайн са присъдили Нобеловата награда по физика от уважение към непостижимостта на неговата теория за относителността. Ако неговата теория можеше понятно да обясни феномена на относителността в света и така да освободи човечеството от времето и пространството, внасяйки в живота повече спокойствие и добрина, това би било достойно за похвала. Обаче неговото обяснение обърква представите на хората и ги кара да мислят, че светът е сложен и е над всякакво разбиране. Той по-скоро заслужава награда за "разрушаване покоя на човешкия дух".

В действителност свят на относителност не съществува. Идеята за феномена относителност е структура, създадена от човешкият интелект. Другите животни живеят в свят, неразделен от реалността. Доколкото човек живее в относителния свят на интелекта, той изгубва представа за времето, което е извън времето и за пространството, което е извън пространството.

"Вие може би сте учудени на навика ми през цялото време да подкачам учените" – казах аз и направих пауза за да отпия глътка чай. Младежите гледаха и се усмихваха, лицата им проблясваха в светлината на огъня. "Така е, понеже ролята на учения в обществото е аналогична на различаващото разбиране във вашето собствено съзнание".

Село без война и мир

Змия беше хванала жаба и се плъзна в тревата, младото момиче закрепва, а един младеж, не скривайки отвращението си, запрати камък по змията, друг пък се изсмя. Аз се обърнах към този, който хвърли камъка: "Как мислиш, какво печелиш с това?"

Ястребът се храни със змии. Вълкът напада ястреба. Човекът убива вълка, а вирусът на туберкулозата вкарва човека в гроба. Бактерии се размножават в човешките останки и животните, тревите и дърветата поглъщат хранителните вещества, образуващи се в резултат на бактериалната активност. Насекомите атакуват дърветата, жабите ядат насекомите.

Животните, растенията, микроорганизмите, всички са част от кръговрата на живота. Като поддържат постоянно равновесие, всички те водят естествено регулирано съществуване. Хората могат да изберат своята гледна точка за този свят, или като на място в което силният изяжда слабият, или като на свят, където процъфтява съществуване при взаимна изгода. И едната и другата гледна точка, са произволни интерпретации, които предизвикват вятър и вълни, внасят безпорядък и смут.

Възрастните мислят, че жабата заслужава съжаление и заради нейната смърт презират змията. Тези чувства могат да изглеждат естествени, и подразбиращи се, но няма те съответстват на това , което става в действителност?

Един юноша каза: "Ако погледнем на живота като борба, в която силният изяжда слабия, лицето на земята ще представлява ад от убийства и насилие". Но това е неизбежно, слабият се принася в жертва, за да може да живее силният. Това, че силният побеждава и преживява, а слабият умира е закон на природата. През изминалите милиони години от Сътворението, живеещите сега на Земята са победили в борбата за живот. Може да се каже, че преживяването на най-приспособените е грижа на природата.

Втори юноша сподели: "Това изглежда така за победителя. Аз гледам на света от гледна точка на съществуването при взаимна полза. В това поле под покрива на зърнената култура, детелината и многочислените видове треви и плевели живеят във взаимовръзка и съдружие. Бръшлянтът се увива около дърветата, лишеите живеят по кората и клоните им. Под покрива на горската растителност се разполагат мъховете. Птиците и жабите, растенията и насекомите, малките животни, бактериите, гъбите всички създания играят своята важна роля, и се ползват един друг от съществуването си".

Трети добави: "Земята, това е светът на силния, изяждащ слабия, и едновременно свят на съжителство. Силните създания имат храна не повече, от колкото им е необходимо, и въпреки че нападат другите същества, общото равновесие в природата се поддържа постоянно. Грижливостта на природата – това е нейното желязно правило, което поддържа мира и порядъка на земята".

Три човека и три гледни точки. И в трите мнения срещнах отрицание.

Светът сам по себе си никога не пита, основан ли е на принципа на конкуренцията или на кооперацията. Ако бъде видян в относителната перспектива на човешкият интелект, то в света има силни и слаби, има големи и малки.

Няма никой , който би се усъмнил в съществуването на такава относителна гледна точка, но ако предположим, че относителното човешко възприятие е грешно, например, няма да има големи и малки, ни върхове и долини. Ако кажем , че въобще няма такава гледна точка, то човешките ценности и разсъждения ще бъдат разрушени.

"Не е ли този мироглед празен полет на въображението? В действителност има големи и малки страни. Ако има бедност и охолство, сила и слабост, неизбежно ще има и конфликти, и следователно, победители и победени. Но можете ли да кажете, че това относително възприятие и възникващите вследствие на него човешки емоции, са уникални привилегии на човешките същества?"

Другите животни се сражават, но не правят войни. Ако кажете, че войната която произтича от идеите на силния и слабия, е специална човешка "привилегия", тогава животът е фарс. В неразбирането на това, какво е фарс, се състои трагедията на човечеството.

Кой живее спокойно в света без противоречия и различия? Това са децата. Те възприемат светлината и тъмнината, силата и слабостта, но не правят изводи. Дори когато види змията и жабата, детето няма представа за силен и слаб. В децата съществува първична радост от живота, но с времето се появява страхът от смъртта.

Любовта и ненавистта, които се отразяват в човешките очи, отначало не са били различни неща. Това е било едно и също, погледнато всестранно. Любовта е подхранвала ненавистта. Ако обърнете монетата

на любовта, тя ще стане ненавист. Само по пътя на проникването в абсолютния свят, в който няма аспекти, е възможно да не се объркаш в двойствеността на феноменалния свят.

Хората различават Аз и Другите. Докогато има его и докогато има Другите, хората не могат да се освободят от любовта и ненавистта. Сърцето, което обича злото его, създава ненавистен враг. За хората първият и най-голям враг, това е тяхното "Аз", което те така обичат.

Хората избират нападението или защитата. За да оправдаят своята борба, те се обвиняват един друг в разпалване на конфликта. Това е същото, както когато човек ръкопляска и след това се опитва да обясни, кое предизвиква шума, дясната или лявата ръка. Във всички събития няма нито правилно, нито неправилно, нито добро, нито лошо. Всички съзнателни различия възникват едновременно и всички те са грешни.

Да се строи крепост е неправилно от самото начало. Дори и да има оправдание, че това е за защита на града, замъкът е израз на личността на строящия господин, той налага насилие над окръжаващата местност. Като твърди, че се бои от нападение и че тези укрепления са за защита на града, той натрупва грамадно количество оръжие и заключва портите.

Актът защита е вече нападение. Оръжието за самозащита винаги дава повод на тези, които провокират войната. Бедствието на войната произтича от подчертаното преувеличаване на празните различия между аз/другият, слабият/силният, нападение/защита. Няма друг път към мира, освен излизането на всички хора от "укрепения замък" на относителното възприятие, влизането в нивите и ливадите и да се върнат в лоното на неактивната природа. Това означава да се наточи сърпа вместо меч.

В стари времена фермерите са били мирни хора, но сега те спорят с Австралия по повод месото, карат се с Русия за рибата и зависят от американските доставки на пшеница и соя.

Имам чувството, че ние в Япония живеем под сянката на голямо дърво, а няма по-опасно място по време на буря, от това под голямото дърво. И няма нищо по-безсмислено, от това да търсиш защита под "атомен чадър", който ще бъде първата цел по време на следващата война. Ние обработваме земята под тъмен чадър. Усещам , че приближава и вътрешна и външна криза.

Престанете да разделяте всичко на свое и чуждо. По цял свят в основата си фермерите са еднакви. Може да се каже, че ключът към мира лежи на земята.

Революцията на една сламка

Между младите хора, които са дошли в хижите на планината, има бедни и тялом и духом, лишени от всяка надежда. Само аз старият фермер, изгарям, че не мога да ги снабдя даже и с чифт сандали, но има все пак едно нещо, което мога да им дам.

Една сламка.

Аз повдигнах една сламка пред хижата и казах: "С тази една сламка може да започне революция".

"Когато се надига гибелта на цялото човечество, вие все още ли се надявате да се спасите със сламката?" - запита един юноша с горчивина в гласа.

Тази сламка изглежда толкова малка и повечето хора не знаят, колко тежи в действителност тя. Ако хората узнаят истинската цена на тази сламка, може да последва революция, която ще е достатъчно мощна, за да преобърне страната и света.

Когато бях дете, познавах един човек, който живееше край прохода Инуйозо. Изглеждаше, че прави само едно единствено нещо, товареше дървени въглища на гърбовете на два коня и ги караше около две

мили от върха до пристанището Гунчу. И в един момент той се оказа богат. Ако попитате, как стана това, хората ще ви разкажат, че по пътя от пристанището до дома си той е събирал торта и разхвърлената слама край пътя и е разхвърлял всичко това на своите ниви. Неговите любими думи са били:

"Отнасяйте се с всяка сламка като със скъпоценност и никога не правете нито една крачка без полза". Това го е направило богат човек.

"Даже и да изгорите всичката слама, аз не мисля, че това би могло да даде дори и искра за запалването на революция".

Лекият бриз шумолеше в клоните на дърветата, слънцето проблясваше през зелените листа, аз започнах да разказвам за използването на сламата при отглеждането на ориза.

Минаха почти четиридесет години от момента, в който разбрах, каква важна роля може да играе сламата при отглеждането на ориза и ечемика. По онова време минавайки край старо оризово поле в префектурата Кохи, което в течение на много години е било неизползваемо и не обработвано, видях здрави млади летораста ориз, пробиващи през бъркотията от плевели и слама натрупана на почвената повърхност. След многогодишна работа аз започнах да пропагандирам съвършено нов метод на отглеждане на ориз и ечемик.

Смятайки, че това е естествен и революционен метод на земеделие, аз писах за него в книги и списания, много пъти говорих по радиото и телевизията. Изглежда много просто нещо. Но фермерите така са утвърдили представите си за това, как да използват сламата, че е малко вероятно те с лекота да възприемат промяната. Разхвърлянето на прясна слама по полето крие рискове, понеже перикүлозата и стъбленото гниене са болести, чийто източник винаги може да се крие в оризовата слама. В миналото тези болести са нанасяли голяма вреда, и това е една от основните причини, поради която фермерите са превръщали сламата в компост, преди да я върнат на полето. Преди много години разпределението на оризовата слама по полето е ставало контролирано, като мярка за борба с перикүлозата по ориза, а е имало време в което на о. Хокайдо пълното изгаряне на сламата е било предписано със закон.

Стъбленият пробивач също презимува в сламата. За предотвратяване заразата с тези насекоми фермерите обикновено стриктно компостирали сламата през цялата зима, за да са сигурни че през идващата пролет тя ще се е разложила напълно. Ето защо японският фермер поддържа своите поля чисти и акуратни. Практическото знание от ежедневието показвало, че ако фермерът остави сламата да лежи, където е паднала, той ще бъде наказан от небесата за своята немарливост.

След многогодишни експерименти даже и научните експерти потвърждават правотата на моите изводи за това, че разхвърлянето на свежата слама по полето 6 месеца преди сеитбата е съвършено безопасно. Това преобръща досегашните представи. Но очевидно ще мине много време докато фермерите станат възприемчиви към идеята за използването на сламата по такъв начин.

Фермерите са работели в течение на столетия, старайки се да увеличат производството на компост. Министерството на селското стопанство в миналото е използвало стимулиращи плащания с цел поощряване производството на компост и е устройвало ежегодни конкурсни изложби на компостите. Фермерите вярвали в компоста, като в покровителстващо почвата божество. Сега отново се заражда движение, за правене на повече компост, "най добрият компост", с дъждовни червеи и "компост стартер". Няма причини да се очаква леко възприемане на моето предложение, че няма нужда да се прави компост, и че всичко, което трябва да направите – това е да разхвърляте свежо окосената слама по полето.

По пътя за Токио, гледайки през прозореца на бързия влак, аз виждах преобразяването на японските селски местности. Като гледах зимните поля, чиито облик се бе изменил напълно за 10 години, в мен напираше неописуем гняв. Предишният пейзаж от акуратно подредени ниви зелен ечемик, китайски млечен фий и цъфтяща рапица, беше изчезнал. Вместо това навсякъде се издигаха оставени немарливо да се киснат под дъжда, купчини полуизгоряла слама. Фактът, че тази слама е изхвърлена, е

доказателство за безредието в съвременното земеделие. Пустотата на тези поля свидетелства за пустотата на фермерската душа. Това предизвиква съмнение в отговорността на държавните лидери и ясно свидетелства за отсъствието на мъдра селскостопанска политика.

Човекът, който преди няколко години говореше за "милосърдния край" на зимните зърнени, за тяхната смърт в "крайпътният банкет" – какво ще каже днес, когато види пустеещите ниви? Гледайки пустите зимни поля на Япония, аз повече не мога да мълча. С помощта на тази слама аз сам ще започна революция!

Юношите, които мълчаливо слушаха, сега гръмка се смееха. "Революцията на един човек! Хайде утре да вземем голям чувал с ечемик, ориз и семена от детелина да го метнем на гръб, и като Окунину-шиномикото (легендарен японски бог на изцелението, който пътешествал с голям чувал на гръб, разпръсквайки от този чувал добра съдба) да разпръсваме семена по всички поля на Хокайдо".

"Това не е революция на един човек – засмях се аз – това е революцията на една сламка!"

Излизайки от хижата, поспрях да погледам под следобедното слънце, дърветата от моята градина, натежали от зрели плодове, и кокошките ровещи се в гъсталака от плевели и детелина. След което се запусках към нивите по познатия път.